

RINGERIKE
KOMMUNE

Økonomi

Budsjett 2020

Handlingsplan 2020 - 2023

Innhold

NÆR	2
Økonomisk status ved utgangen av 2019	3
Økonomiske utfordringer i perioden 2020-2023	4
Forutsetninger for handlingsprogrammet 2020-2023	6
Ringerike kommune som arbeidsgiver	7
Budsjettvedtak	13
Befolkningsutvikling	25
Investeringer i økonomiplanen	27
Hovedtallene i budsjettforslaget	37
Økonomisk utvikling i planperioden	38
Kommunens tjenesteområder	41
Folkevalgte og revisjon	41
Administrasjon og fellestjenester	43
Strategi og utvikling	48
Utdanning og familie	55
Helse og omsorg	73
Teknisk, kultur og idrett	87
Selvkost	102
Avsetninger, overføringer	106
Skatt og rammetilskudd	107
Finans	108
Vedlegg	109

NÆR

Nyskapende, ærlig og respektfull - NÆR

Handlingsprogrammet for 2020 til 2023 og budsjett for 2020 bygger på kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2015 til 2030.

Handlingsprogrammet støtter opp under målene som er vedtatt i kommuneplanens samfunnsdel.

Befolkning	Ringerike skal være en attraktiv bokommune, spesielt for unge og familier i etableringsfasen	Innen 2030 skal det bo 40 000 innbyggere i Ringerike kommune	Helse i alt vi gjør, og aktivitet for alle i Ringerike
Næring	Økt verdiskaping og produktivitet i Ringerike og et robust næringsliv med god bredde	Ringerike og omland skal ha effektive samferdselsløsninger	Ringerike skal ha relevant kompetanse for framtidens arbeidsliv
By- og lokal-samfunn	Ringerike skal ha en balansert og livskraftig vekst og utvikling av by og lokalsamfunn	Ringerike skal være et forbilde innen energieffektivisering, bruk av fornybar energi og reduksjon av utslipp	Hønefoss skal være attraktiv som bosted, handelsby og regionhovedstad
Kommunen som organisasjon	Kommunen skal være en effektiv og spennende organisasjon, med god kvalitet på tjenestene	Kommunen skal være en attraktiv arbeidsplass	Kommunen skal være en tydelig, ærlig og løsningsvillig organisasjon

Både handlingsprogram og budsjett bygger videre på de vedtakene og målene kommunestyret satt for handlingsprogrammet 2019-2022.

Driftsnivået for 2019 ble i hovedsak videreført på det samme nivået som i 2018, men med ett effektiviseringstiltak på 0,7% for alle sektorer med unntak av Administrasjon og Samfunn som hadde ett høyere effektiviseringskrav på 2,2%.

Utfordringer

For 2019 har vi sett økonomiske utfordringer i driften innenfor enkelte områder. Innenfor sektor Helse og omsorg er det ett høyere behov enn det budsjettet legger opp til. Dette viser seg blant annet innenfor spesialpedagogisk hjelp i barnehagene, økonomisk sosialhjelp, BPA og hjemmetjenesten.

I tillegg har klimatiske forhold, med mer snø og regn påvirket driften innenfor Teknisk sektor. Dette har gitt flere skader på de kommunale veiene.

Budsjettet for 2020 legger opp til en stabil ressursinnsats på nivå med tjenesteproduksjonen i 2019. Endringer i tjenestetilbudet og effektiviseringskrav må løses gjennom innovasjon og omstilling innen sektorene.

Vekst

Målet om vekst i kommuneplanens samfunnsdel gjenspeiles i Handlingsprogram og budsjett for 2020.

Investering og fornying

Investeringsprogrammet er videreført slik kommunestyret tidligere har vedtatt. Investeringene dekker behovet for fornying og økt kapasitet.

Ved utgangen av perioden for handlingsprogrammet vil det meste av bygningsmassen fremstå som moderne og godt tilpasset effektive tjenester.

Budsjettet legger opp til økt bruk av digitale løsninger i utførelsen av tjenestene og i dialogen med innbyggere.

God kontroll

Kommunen har ved inngangen til 2020 har god kontroll på driften. Men det er nødvendig med fortsatt sterkt fokus på å holde budsjetttrammene. Det må også jobbes målrettet videre med sykefravær, effektivisering og automatisering av arbeidsprosesser der det er mulig.

Økningen i disposisjonsfondet gjør kommunen mer robust og setter oss i bedre i stand til å kunne møte uforutsette hendelser. Budsjettet for 2020 viderefører og bygger ytterligere opp under dette. Budsjettet er stramt, men forsvarlig.

Det har i forslaget vært viktig å legge vekt på å finne en god balanse mellom eksisterende tjenestetilbud og å møte endrede behov hos brukerne.

For å løse fremtidens utfordringer vil det være behov for å gjennomføre omstillinger, øke brukerdialogen og avstemme forventningene til det tjenestetilbudet kommunen faktisk kan yte overfor innbyggerne.

Økonomisk status ved utgangen av 2019

Regnskapsresultat for årene 2017 og 2018

Regnskapene for 2017 og 2018 viste et netto driftsresultat i overskudd etter finansposter på til sammen 96,1 millioner kroner. Etter overføring til investeringsregnskapet, avsetninger og bruk av avsetninger ble det et regnskapsmessig overskudd i de to årene på 51 millioner kroner.

Etter avlagt regnskap for 2018, er disposisjonsfondet på 187,9 millioner kroner. Dette er med på å gjøre kommunens økonomi mer robust, og bedre i stand til å takle økonomiske svingninger.

Prognosene for netto driftsresultat for 2019 viser at vi har utfordringer i driften som gir høyere kostnader enn budsjettet.

I hjemmetjenesten og integrerte tjenester er det større behov for tjenester enn det er forutsatt i budsjettet for 2019. Dette gir ett merforbruk innenfor disse tjenestene. Økonomisk sosialhjelp har også større utbetalinger enn budsjettet i 2019.

Høye kostnader til brøyting, høye strømpriser og mye regn som gir store vedlikeholdskostnader, bidrar også til ett lavere netto driftsresultat enn budsjettet i 2019.

Noe av kostnadsøkningen oppveies av god skatteinngang for landet. Dette gir Ringerike kommune inntektsutjevning som en merinntekt. I tillegg har vi også noe høyere inntekter fra konsesjonskraft på grunn av høyt volum på strømproduksjon og høye strømpriser.

Prognosen for 2019 per 2. tertial viser ett driftsresultat i størrelsesorden 15 til 20 millioner kroner.

Økonomiske utfordringer i perioden 2020-2023

For å dekke de økte utgiftene til renter og avdrag, samt høye pensjonskostnader, må nye løsninger finnes innenfor eksisterende rammer. Formannskapet vedtok på sitt strategiseminar i juni 2019 at et måltall for netto driftsresultat på 50 millioner kroner i 2022. Det er behov for regnskapsmessig overskudd slik at kommunen selv kan finansiere en del av de kommende investeringene etter 2023 og samtidig ha økonomisk handlfrihet i forhold til uforutsette hendelser.

Avdrag på lån stiger hvert år i handlingsprogrammet. Dette på grunn av at nye låneopptak er høyere enn det som blir betalt ned i avdrag.

Fra 2019 til 2020 stiger renter og avdrag med 33,2 millioner kroner. Fra 2019 til 2022 er økningen på 69,3 millioner kroner, forutsett at investeringsplanen følges og alle investeringer lånefinansieres. En del av denne kostnadsøkningen vil bli oppveid av leieinntekter fra Vestre Viken for ny ambulansestasjon, kommunene som er i med i legevaktsamarbeidet, husleie og gjennom gebyrer for vann og avløp.

Siden 2002 er etterslepet på pensjonskostnader som ikke er kostnadsført i regnskapene akkumulert til 162,5 millioner kroner (per 01.01.19). Med en redusert nedbetalingstid på fremtidige premieavvik, vil det være økt behov for å dekke pensjonskostnadene i budsjettene for årene framover. For 2019 vil vi få ett positivt premieavvik 44 millioner kroner. Det akkumulerte premieavviket vil da øke til 176 millioner kroner.

Driftskostnadene ligger fortsatt for høyt i forhold til kommunens inntekter. Innsatsen med å effektivisere og omstille vil ha hovedfokus også i 2020. Det er på denne måten det kan bli rom for nye tjenester og nye løsninger. For å finne handlingsrom må kommunen ha oppmerksomhet på tjenester hvor Ringerike kommune har høyere kostnader enn sammenlignbare kommuner.

Reduksjon i årsverk:

Gjennomføring av handlingsprogram for 2020 – 2023 og budsjett 2020 vil være krevende. Utviklingen i antall årsverk og ansatte fra 2016 til 2019 har vært økende. Det vil være nødvendig i 2020 å snu utviklingen og gjennomføre tilpasninger i bemanningen, spesielt gjelder dette innen administrative årsverk (saksbehandlere, konsulenter, rådgivere) hvor det over tid år har vært investert mye i digitalisering. Her foreslås det en reduksjon på 8 millioner kroner.

Tilpasning av bemanning vil gjennomføres så langt det er mulig gjennom naturlig avgang, men det kan være at det vil være behov for ytterligere nedtak. I så fall vil prosessene gjennomføres i tråd med kommunens nedbemanningshåndbok. Eventuell nedbemanning vil skje i samarbeid med og etter drøftinger med de ansattes organisasjoner. For å tilpasse bemanningen til driften i kommunen ønsker rådmann en fullmakt til, ved behov, å gjennomføre nødvendige nedbemanningsprosesser.

Det kan bli aktuelt å vurdere ulike virkemidler for å fremme frivillige ordninger med ansatte.

Ansvar for dette arbeidet vil bli koordinert og støttet fra HR-avdelingen.

Reduksjon i sykefravær:

Sykefraværet i Ringerike kommune har økt i 2018 og 2019. Det er nødvendig å redusere sykefraværet og målet er 6,5 % ved utgangen av 2022. Redusert sykefravær vil ha en gevinst på mange områder, også økonomisk. Det er derfor beregnet en potensiell effekt av nedgang i sykefravær tilsvarende 12 millioner kroner, som er fordelt på alle sektorer med utgangspunkt i antall årsverk per sektor.

Det vil gjennomføres en rekke tiltak for å redusere sykefraværet, hovedsatsningen er samarbeidet med bedriftshelsetjenesten om «sterkere tilbake», se mer kap «kommunen som arbeidsgiver».

Risikoanalyse:

I dette handlingsprogrammet er det forutsatt at skatteinntektene blir noe høyere for Ringerike kommune og landet forøvrig enn modellen som KS har utarbeidet på bakgrunn av Statsbudsjettet som ble lagt fram i oktober.

Bakgrunnen for dette er at de siste 5 årene har det blitt høyere skatteinntekter enn budsjettet for i Ringerike kommune. Unntaket er i 2019, hvor det kan se ut til at landets skatteinntekter blir mye høyere enn anslagene, mens Ringerike kommunes skatteinntekter blir omtrent som budsjettet eller litt lavere. Risikoen er på 5 til 7 millioner kroner i for høyt budsjettet inntekter. Historien viser at vi heller har budsjettet for lavt, slik at sannsynligheten for vi skal få lavere inntekter enn budsjettet er liten.

Rentenivået i Norge har vært lavt de siste årene, og det har vært bra for Ringerike kommune som har satset på å bygge infrastruktur som vi har finansiert med låneopptak. Vi følger strategien som ligger i finansreglementet, slik at vi har benyttet det gunstige rentenivået til å ta opp lånene våre med fastrente. Det betyr at vi er lite utsatt for raske endringer i rentenivået, siden vi også har innskudd i bank som er like store som lånene hvor vi har flytende renter. Rentenivået i Norge er forventet å nå sin topp i 2020, for deretter å gå noe ned. Dermed er sannsynligheten for raske økninger i rentenivået liten.

Den største usikkerheten i budsjettet er på kostnadssiden, hvor det er lagt inn tiltak for å effektivisere gjennom 0,5% effektiviseringskrav til alle sektorer, reduksjon i sykefraværet og reduksjon i årsverk i administrative stillinger samt vedtak om ytterligere 10 millioner kroner i reduksjon av årsverk. Risikoen er på 40 millioner kroner, som er summen tiltakene. Ved å jobbe fokusert på sykefravær, digitalisering og effektivisering av arbeidsprosesser, så er sannsynligheten for å at vi lykkes stor.

KOSTRA-analyse:

KOSTRA-tallene for 2018 er innarbeidet i sektoromtalen. Det vises til utviklingen for Ringerike kommune, sammenligning med andre kommuner som ligner oss og gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Disse sammenligningene gir god informasjon om hvordan vi prioriterer og drifter Ringerike kommune.

Forutsetninger for handlingsprogrammet 2020-2023

Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2020

I kommuneøkonomiproposisjonen er veksten i frie inntekter 1,4 milliarder kroner. Hele veksten kommer i kommunesektoren, mens fylkeskommunene har nedgang.

Det er viktig å legge merke til at veksten er målt ut fra anslaget i frie inntekter i revidert Nasjonalbudsjett for 2019 i mai, og ikke det oppjusterte anslaget på frie inntekter for 2019 som er gjort i Statsbudsjettet for 2020, hvor kommunesektorens anslag for 2019 er økt med 4,9 milliarder kroner.

Skatteøren 2020

Skatt på alminnelig inntekt fra personlige skatteyttere deles mellom staten, kommunene og fylkeskommunene. Fordelingen bestemmes ved at det fastsettes maksimalsatser på skatteøren for kommuner og fylkeskommuner. Den kommunale skatteøren for 2020 er i Statsbudsjettet foreslått på 11,10%. Dette er en reduksjon på 0,45% fra 2019.

Vekst i frie inntekter

Veksten i de frie inntektene er ment å dekke demografi- og pensjonskostnader, i tillegg til satsing på rusfeltet og tidlig innsats i skolen.

Ringerike kommune vil ha en vekst på 4,8 % i frie inntekter fra revidert budsjett 2019 til budsjett 2020, noe som tilsvarer 78 millioner kroner.

Noe av veksten skyldes innlemming av øremerkede tilskudd i rammetilskuddet.

Utvikling i skatteinntekter

I budsjettet for 2019 er det budsjettert med en skatteinntang på 836 millioner kroner. Skatteinntangen for 2019 danner utgangspunktet for beregningen av forventet skatteinntang i 2020. Ved utarbeidelse av 2. tertialrapport (månedrapport for august 2019) viser prognosen for skatteinntang at vi i 2019 vil motta 833 millioner kroner i skatteinntekt. Usikkerheten i prognosen er på +/- 0,5%.

I budsjett for 2020 er kommunens skatteinntekter beregnet til 857,8 millioner kroner. Dette er en økning på 21,8 millioner kroner eller 2,6 % i forhold til vedtatt budsjett for 2019.

Ringerike kommune har de siste årene truffet godt med budsjetterte skatteinntekter, og Norge forøvrig har hatt en meget god skatteinntang. Dette har gitt Ringerike kommune merinntekter i form av inntektsutjevning.

Økte inntekter fra inntektsutjevningen har bidratt til at Ringerike kommune har kunnet styrke sektoren Helse og omsorg noe i 1. tertial 2019, og styrket ytterligere i 2. tertial i tillegg til styrkning av budsjettet til tilskudd til private barnehager og Teknisk sektor.

For 2020 er KS sin modell for beregning av skatt og rammetilskudd som ble utarbeidet etter at Statsbudsjettet ble lagt fram i oktober 2019. Skatteanslaget for 2020 er økt utover KS-modellen med

7 millioner kroner, siden Ringerike kommunes skattevekst i modellen er forutsatt å være noe lavere enn hva kan forventes.

Nøkkeltall for Handlingsprogramperioden 2020-2023

Budsjett for 2020-2023 tar utgangspunkt i vedtak i formannskapets strategiseminar om netto driftsresultat i 2022 på 50 millioner kroner.

I 2020 er det budsjettert med avsetning til disposisjonsfond på 43,2 millioner kroner, mens netto driftsresultat er på 34,7 millioner kroner.

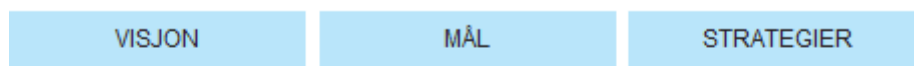
Det er ikke lagt inn nye store investeringsprosjekter ut fra prinsippet om at gjeldsgraden ikke skal øke ytterligere i perioden.

Ringerike kommune som arbeidsgiver

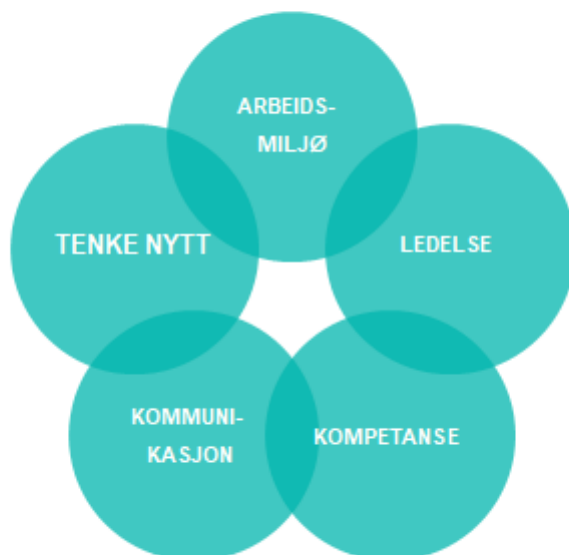
Ringerike kommune jobber med tiltak innen organisering, ledelse og medarbeiderskap.

Ny arbeidsgiverpolitikk ble utarbeidet og vedtatt i 2018 og gjelder for perioden 2018 - 2022. Kommunens overordnede mål og satsninger er lagt til grunn. Prioriterte satsningsområder er arbeidsmiljø, ledelse, kompetanse, kommunikasjon og å tenke nytt. Arbeidsgiverpolitikken peker på sentrale innsatsområder som skal gjøre Ringerike kommune til en mer attraktiv arbeidsgiver:

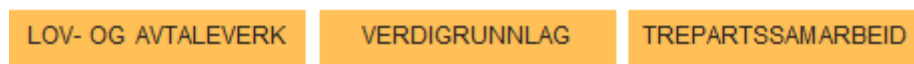
OVERORDNET:

VERKTØY:

GRUNNMUR:

Utgangspunktet for arbeidet med å realisere vedtatt arbeidsgiverpolitikk er gjeldene lov- og avtaleverk, verdigrunnet og arbeid gjennom trepartssamarbeid bestående av politikere, tillitsvalgte/vernetjeneste og ledelse.

Verdiene for Ringerike kommune er, Nytenkende, Ærlig, Respektfull - NÆR.

Ringerike kommune har i flere år prioritert arbeid med utvikling av kompetansenivået, både for ledere og medarbeidere. Gjennom økt oppmerksomhet og øremerkede ressurser ser vi resultater av arbeidet. Tiltakene har vært mange og effektene er gode. Dette arbeidet vil bli videreført.

I 2019 er det startet et arbeid med en overordnet strategisk kompetanseplan for Ringerike kommune, arbeidet vil fortsette i 2020. Planen skal blant annet inneholde en vurdering av kommunens behov for kompetanse i årene fremover.

Den viktigste ressursen

Ved å etablere gode og interessante fagmiljøer med mulighet for utvikling og innovasjon øker muligheten for å tiltrekke og beholde gode fagfolk. Ved å legge til rette for fagutvikling, videreutdanning og kompetanseheving øker kvaliteten på tjenestene kommunen yter overfor innbyggerne.

Lærende organisasjon – faglige nettverk

Læring og kunnskapsdeling er nødvendig for å møte kravene til endring og tjenesteinnovasjon i virksomheten. Dette er særlig utfordrende i komplekse organisasjoner som en kommune. En kommune er en organisasjon med høy intensitet og kompleksitet både hva gjelder kunnskap og praktisk arbeid. Det er behov for kunnskapsdeling både innenfor og mellom faggrupper. Det er derfor viktig å få på plass gode arenaer for læring. Faglige nettverk og tverrfaglige team er eksempler på gode læringsarenaer som kan bidra til å videreutvikle kommunen som en lærende organisasjon. Både innenfor skole, barnehage og helse og omsorg er det derfor etablert nettverk.

Utvikle attraktive arbeidsplasser

Arbeidsbetingelser, karrieremuligheter og spennende fagmiljøer er faktorer som påvirker både rekruttering til og stabilitet i kommunen. Interessante karrieremuligheter med fagutvikling og fordyping vil medvirke til å gjøre Ringerike kommune til en attraktiv arbeidsplass. Tiltak som styrker kommunens omdømme som en attraktiv arbeidsplass vil redusere lekkasje til andre. Konkurransedyktig lønn er en viktig faktor i den stadig tøffere konkurransen om høyt spesialisert arbeidskraft. Det er derfor viktig at kommunen har en lokal lønnspolitikk som bygger opp under overordnede målsetninger for å utvikle attraktive arbeidsplasser. Kommunens lønnspolitikk er revidert i 2019.

Satsningen som Ringerike kommune gjør på kompetanse er et sentralt rekrutteringstiltak. Trygghet for at det gis faglig støtte og utvikling for nye medarbeidere er et rekrutteringsmiddel. Introduksjonsprogrammet for alle nyansatte skal være med på å skape forutsigbarhet og trygghet i de første månedene.

Kommunen som utdanningsinstitusjon og lærlingeplass

Kommunen har i dag et samarbeid med flere utdanningsinstitusjoner, og det er avgjørende at dette samarbeidet utvides og videreutvikles. Et sentralt område er å gi mulighet til våre egne ansatte som ønsker høyere utdanning. Det er etablert, innen helse og omsorg, stipendordninger for ansatte som starter i grunnutdanning sykepleie eller vernepleie. Dette videreføres i 2020. Det er også, innen alle sektorer ordninger for ansatte som får økonomisk støtte til videreutdanning. Dette er støtte til masterutdanning innen ledelse, fagspesifikke områder og ellers studiepoeng innenfor områder hvor kommunen har særlige behov.

Kommunen satser på praksis- og lærlingeplasser. I 2019 økte Ringerike kommune antall lærlinger ved å utvide med 6 plasser innen helsefag og barne- og ungdomsarbeiderfaget. Fra høsten 2020 vil kommunen ha 53 lærlinger. Disse fordeler seg med 38 innenfor helsearbeiderfaget og studiekompetanse, 10 innen barne- og ungdomsarbeiderfaget, 4 innen IKT servicefag og 1 som institusjonskokk.

I tillegg til lærlinger som tas inn på ordinære lærlingeplasser har kommunen prioritert at flere av våre egne medarbeidere tar fagbrev. En rekke av kommunens ansatte, innenfor helse og omsorg, barnehagene, SFO og renhold har praksis som tilsvarende at de kan få fagbrev ved å ta teoretisk eksamen og praktisk fagprøve. Arbeidet vil videreføres i handlingsprogramperioden.

Digitalisering

Alle kommunale tjenester er i stadig endring. Ny forskningsbasert kunnskap, mer effektive behandlingsmetoder og ny teknologi, utløser krav om ny kompetanse. Den vedtatte digitaliseringsstrategien for Ringerike kommune peker på behov for økt kompetanse blant de

ansatte. Satsninger innen IKT i barnehage og skole i tillegg til utviklingen innenfor velferdsteknologi vil kreve at de ansatte må forholde seg til en ny digital hverdag.

I 2019 er det i satt gang et arbeid for å øke kompetansen innen bruk av digitale verktøy. Målet for arbeidet er å:

- skape engasjement og digital forståelse blant ledere og ansatte
- utvikle og vedlikeholde digital kompetanse
- bidra til at de ansatte skal ha god og riktig digital kompetanse
- fastsette generelle krav til digital kompetanse for ledere og ansatt

Det er gjennomført en rekke tiltak for å øke den generelle kompetansen blant ansatte i kommunen. Det er blant annet gjennomført individuell opplæring for assistenter og fagarbeidere innen helse og omsorg, barnehager, SFO og tekniske områder. I tillegg har det vært gitt mulighet for et lavterskel-tilbud for alle ansatte hvor bistand til bruk av digitale enheter har vært tema. Ytterligere tiltak for å heve den digitale kompetansen vil gjennomføres i 2020. I samarbeid med ny digitaliseringssjef vil det vurderes videreføring av dagens tiltak i tillegg til eventuelle nye tiltak. E-læring er et område som kommer til å bli mer aktuelt fremover og vil være en del av kommunens sentrale kompetansebygging.

Lederutvikling

I 2019 ble det startet et nytt to-årig lederutviklingsprogram for alle ledere med personalansvar. I 2020 vil programmet videreføres.

Hovedtema i lederutviklingsprogrammet er eget lederskap, styring, relasjonsledelse, utvikling, folkehelse og digitalisering. Programmet bygger opp under at det fortsatt er nødvendig å utvikle og styrke det enkelte lederteam i enhetene.

Lederne er nøkkelpersoner for at kommunen skal fortsette det gode arbeidet som er skissert i handlingsprogrammet. Gode fagfolk og gode ledere utvikles hvis de gis de rette forutsetninger for personlig vekst og et tilstrekkelig handlingsrom.

Et av satsningsområdene i arbeidsgiverpolitikken er å utvikle interne ledertalenter. Kommunen starter derfor høsten 2019 et ledertalentprogram i samarbeid med Kartverket. Målet med programmet er å tiltrekke seg gode fremtidige lederkandidater og vekke deres interesse for ledelse. 12 - 15 ledertalenter fra alle sektorer vil få tilbud om å delta i programmet.

Kvalitetsarbeid og kontinuerlig forbedring

Det arbeides med tiltak for å videreutvikle kommunens systematiske kvalitetsarbeid på alle nivåer i organisasjonen. Kommunens kvalitetssystem er en viktig bidragsyter i dette arbeidet og har som overordnet mål å bidra til økt kvalitet i tjenestene, etterlevelse av eksterne og interne krav, kontroll, målbarhet, læring og gjennomsiktighet i hele organisasjonen. I første omgang har arbeidet blant annet ført til utarbeidelsen av felles prosesser for hvordan enhetene våre systematisk skal arbeide med risikostyring og avvikshåndtering. Det har videre vært arbeidet med standardisering av styrende dokumentasjon og målarbeid i løpet av 2019.

En av grunnpillarene i det systematiske kvalitetsarbeidet i Ringerike kommune er kontinuerlig forbedring. Dette innebærer hvordan organisasjonen planlegger, gjennomfører, evaluerer og forbedrer aktivitetene. I praksis betyr dette at i alt forbedringsarbeid skal legges fakta og årsakssammenhenger til grunn for

utviklingsbehov, utvikle konkrete målsettinger med tilhørende tiltaksplaner, og sørge for at vi evaluerer og følger opp aktiviteter og resultater tett.

Satsing på kvalitetsarbeid og kontinuerlig forbedring vil fortsette i 2020. Det vil blant annet innføres nye måleindikatorer for kvalitet i helse og omsorgssektoren, implementeres ny prosess for gjennomføring av lederavtaler og gjennomføres en revidering av det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet i kommunen.

Mangfold og inkluderende arbeidsliv

Inkluderende arbeidsliv og sykefravær

1.1.2019 ble ny sentral IA-avtale signert mellom partene i arbeidslivet. Kommunen ser positivt på ny IA-avtale og den satsningen og prioriteringen som gjøres for å redusere sykefravær.

Økt kompetanse for kommunens medarbeidere og ledere er viktige tiltak som støtter IA-avtalen. Økt oppmerksomhet på kontinuerlig forbedring og kvalitet er sentrale tiltak. Opplevelsen av mestring i eget arbeid gjennom økt kompetanse er sentrale virkemidler for å fremme nærvær og hindre utstøting og frafall i arbeidslivet.

Ringerike kommune har i 2018 og 2019 hatt en økning i sykefraværet. Arbeid med å redusere sykefraværet skal intensiveres. Sykefraværet skal reduseres med ca ett prosentpoeng i 2020 og målsetningen er et sykefravær på 6,5 % innen utgangen av 2022. Ledere skal følge opp sykemeldte i tråd med gjeldene rutiner og arbeide for et bedre forebyggende arbeid. Fortsatt satsning på kompetanse for de ansatte er sentralt for å nå målet om redusert sykefravær.

Reduksjon av sykefraværet vil være et prioritert område i 2020. Høsten 2019 er det iverksatt tiltak i samarbeid med bedriftshelsetjenesten for å redusere sykefraværet. Tiltaket er kalt "**sterkere tilbake**". Konseptet er et helhetlig sykefraværsarbeid hvor oppmerksomheten rettes mot 24-timers menneske. Ansatte som får tilbud om å delta i "sterkere tilbake" skal gjennomføre en kartleggingssamtale for på en bedre måte få tilbud om tiltak rettet mot sine behov. Seks enheter har fått mulighet til å delta i første omgang. Om metodikken det arbeides etter gir gode resultater vil tilbudet utvides til alle enheter i kommunen. Arbeidet vil kreve et godt samarbeid med NAV og arbeidslivssenteret.

Mangfold

Ringerike kommune har startet opp et samarbeidsprosjekt med NAV. Prosjektet er kalt "**Innsats**" og sikrer at personer som bor i Ringerike kommune og som har nedsatt funksjonsevne, gis mulighet til arbeidstrening i kommunen. 16 kandidater er fordelt i alle sektorer, og disse har fra høsten 2019 fått tilbud om arbeidstreningsplass i kommunen. Arbeidstreningen vil skje i perioder fra seks til tolv måneder. "Innsats" vil videreføres i årene fremover dersom evalueringen er gode. Prosjektet vil også legge til rette for flyktninger og minoritetsspråklige som har behov for språkpraksis.

I tråd med føringer fra kommunestyret skal kommunen styrke arbeidet med å legge til rette for å bruke egne kommunale virksomheter for å tilby aktuelle arbeids- og praksisplasser (varig tilrettelagt arbeid innenfor ordinær virksomhet - VTAO). På den måten vil kommunen som regionens største arbeidsplass og arbeidsgiver gi psykisk utviklingshemmede og mennesker med psykiske lidelser muligheter for å bli inkludert i arbeidslivet.

Heltidskultur - "Nytt blikk"

I Ringerike kommune er andelen deltidsansatte 50,2 % (per 12.9.2019). I tråd med heltidserklæringen som er inngått mellom KS, Fagforbundet, Sykepleierforbundet og Delta har kommunen startet et 3-parts samarbeid med mål om å redusere andelen ansatte som arbeider deltid. Arbeidet er et omfattende kulturutviklingsprosjekt som krever strategisk samarbeid over tid.

Bakgrunnen er blant annet demografiske utfordringer som møter alle kommuner i årene som kommer. Færre ansatte skal gi omsorg til flere brukere.

I arbeidet er det helt sentralt at tjenestenes kvalitet og brukernes perspektiver får høy prioritet. Arbeid med heltid er brukerorientert kvalitetsarbeid. Innsats for å øke antall ansatte i heltidsstillinger vil også føre til bedret arbeidsmiljø for ansatte og økt effektivitet for kommunen som helhet. Dette vil kreve innsats og vilje fra alle parter, og gode prosesser og forankring hos de folkevalgte vil være avgjørende for å lykkes i arbeidet.

Det er etablert et partssammensatt prosjekt "Nytt blikk" med representanter fra politisk ledelse, organisasjonene og administrasjon. Målet i arbeidet er å sikre at Ringerike kommune følger opp forpliktelsen som ligger i heltidsvalget ved å øke andel heltidsstillinger. Helse og omsorgssektoren har arbeidet med heltidskultur over flere år, og det er tre enheter som i dag er en del av "Nytt blikk". I tillegg er en skole og tre barnehager pilot fra sektor Utdanning og familie. I dette arbeidet er kommunen en pioner. Det er få andre kommuner som har gjort tilsvarende prosesser innenfor oppvekstområdet.

Prosjektet er fortsatt under utprøving og det er for tidlig å evaluere effektene. Prosessen og foreløpige resultater gir likevel et godt utgangspunkt i arbeidet med å utvikle en heltidskultur i kommunen.

Målformuleringer og status

Område	Status				Mål
	2018	2019	2020	2021	2022
Medarbeiderperspektiv					
Fraværsprosent	8,6 %	9,0 % *)	8,0 %	7,0 %	6,5 %

Resultater 10-faktor-undersøkelse (skala 1 – 5), resultatene fra 2017-undersøkelsen er satt inn i 2019-resultatene. Dette vil bli oppdatert i desember 2019 når nye resultatene foreligger.

Oppgavemotivasjon	4,3	4,4
Mestringstro	4,3	4,4
Selvstendighet	4,2	4,3
Bruk av kompetanse	4,2	4,4
Mestringsorientert ledelse	4,0	4,3
Rolleklarhet	4,3	4,4
Relevant kompetanseutvikling	3,6	4,0
Fleksibilitetsvilje	4,4	4,5
Mestringsklima	4,0	4,3
Nytteorientert motivasjon	4,7	4,7

*) basert på en prognose per 1. halvår 2019

Budsjettvedtak

Sak: 192/19

Saksprotokoll - Budsjett 2020 - Handlingsprogram 2020-2023

Vedtak i Kommunestyret:

Formannskapetets innstilling ble vedtatt med følgende endringer:

Nytt vedtakspunkt 9:

9. For finansiering av investeringsbudsjettet 2020 foreslås følgende låneopptak:

- Låneopptak investeringer inntil 633,9 mill. kroner, herav kr. 86,7 mill. kroner til rentable investeringer.

Tyristrand skole:

Ved vedtak om utbedringer av Tyristrand skole – 5,45 millioner kroner, må låneopptaket økes tilsvarende – 4,4 millioner kroner for å finansiere investeringen.

Riving av følgende kommunale bygg vedtas ikke:

Asbjørnsens gate 12-17 lagerbygg	kr. -2 300 000
Trebygg Eikli skole	kr -720 000
<u>Hønefoss skole, gymsal og undervisningsbygg</u>	<u>kr. - 550 000</u>
Sum reduksjoner:	kr. -3 570 000
Ikke reduserte driftskostnader ved utsettelse av riving og økt ramme for vedlikehold kommunale barnehager og skoler	kr 3 570 000.

Økning av driftsbudsjettet:

Miljøveiledere i Ringeriksskolen. Vi ønsker at ordningen utvides til 3 nye skoler kr 800 000.

Fontenehuset. Støtten for 2020 økes med kr 364 000 til 1.6 mill. kr 364 000.

Gratis leie av idrettshaller for barn og unge opp til 19 år. kr 750 000.

Kirkelig fellesråd økes med kr 200 000.

Matchbox: Tiltaket har vist svært gode resultater og støttes med videre drift i 2020 med kr. 3 500 000.

Pilotperioden utvides med dette med 12 måneder, slik at et endelig driftskonsept kan ferdigstilles og evalueres.

Helsestasjonen styrkes med en 100% helsesykepleier kr. 650 000.

Økt støtte organisasjoner, lag og foreninger

Økt støtte diverse idrettsformål, kulturaktiviteter og kulturmidler

som fordeles etter søknad av hovedutvalg for oppvekst og kultur kr. 550 000.

Sum økte tiltak: kr. 6 814 000.

Det utarbeides en tiltaksplan for ytterligere reduksjon i kostnader tilsvarende 10 mill. i 2020.

Administrasjonsutvalget legger frem en tiltaksplan for å nå målet om ytterligere reduksjon i kostnader, budsjett kravene for effektivisering, redusert sykefravær og reduserte årsverk. Heltidskultur, endrede turnuser, bedre arbeidsmiljø, kvalitet i tjenestene skal være styrende for dette arbeidet. Vi viser til arbeidet med «nytt blikk».

Budsjett korrigeringer 2020:

Endring reduserte kostnader:	kr. - 10 000 000.
Styrkede tiltak:	kr. 6 814 000.
<u>Styrket driftsresultat:</u>	<u>kr. 3 186 000.</u>

Betalingsreglementet:

Avgift for El-bil-parkering og lading innarbeides i betalingsreglementet.

Verbalforslag for budsjett 2020 handlingsprogram 2020 – 2023

1. Det legges frem en sak om innføring av Aktivitetskort/fritidskort våren 2020. Vi mener dette er et svært godt tiltak for å få barn og unge til å delta i kultur og fritidsaktiviteter. Kortet vil være uavhengig av foreldrenes økonomi slik at det i tillegg vil ha en god sosial profil.
2. Kommunen inviterer frivillighetsentralen og andre intersenter til å etablere frivillighetens hus sammen med kommunen.
3. Midlertidig bruk av Hønefoss skole, etterbruk av Eikli skole og Kirkeskolen, Heggen utredes innen sommeren 2020.
4. Rådmannen kommer med en sak om Ringerike kommune skal bygge Haugsbygd Arena selv innen 2022, innen mai 2020. Rådmannen skal samtidig legge frem en prognose på når leiekostnadene passerer nedbetalingen av et lånefinansiert kommunalt anlegg. Ringerike kommune er positive til en hall i Haugsbygda.
5. Rådmannen legger frem en sak om utviklingen innen det forebyggende arbeidet for ungdomskontakten og møteplassen innen mai 2020.
6. Utbygging og drift av flere heldøgns institusjonsplasser med sykehjemstandard Kommunestyret ber rådmannen om å utrede behov for økning av antall sykehjemsplasser (korttids- og permanente plasser) for planperioden 2020 – 2023 og videre framover.

Det legges fram plan med konkrete forslag til utbygging og heldøgns drift av flere plasser med sykehjemstandard. Saken prioriteres og tas opp til politisk behandling innen 1. halvår 2020, i forkant av budsjettrevisjon.

Kommunestyret gir med dette et sterkt politisk styringssignal for å forbedre ivaretagelsen av våre syke og hjelpeløse, som havner i en ytterst vanskelig situasjon i livets høst.

Bakgrunn:

Over tid er det mottatt rapporter og meldt om faktiske opplevelser fra innbyggere og pårørende som tilsier at det er mangel både på korttids- og permanente institusjonsplasser med heldøgns pleie og medisinsk oppfølging. Økt levealder og «eldrebølgen» vil føre til et stadig økende behov for plasser i årene som kommer.

Videre framgår det av nylig framlagt skriftlig redegjørelse fra administrativ ledelse/ordfører at det i 2018 ble utbetalt kr 2 145 397,- i bøter for liggedøgn til Ringerike sykehus. Dette tilsvarer 439 liggedøgn. (kr 4885,- i bot pr døgn).

Av redegjørelsen framgår det at en årsak til det høye nivået på bøter er at kommunen har for liten kapasitet når det gjelder institusjonsplasser med heldøgns pleie og medisinsk oppfølging.

7. Utvikling av Petersøya som kommunalt friområde

Kommunestyret ber rådmannen om å igangsette planlegging for utvikling av Petersøya som kommunalt friområde i programperioden 2020 - 2023, med konkrete forslag til tiltak, herunder vurdere opparbeidelse av bystrand. Videre ber kommunestyret om plan og tiltak for at Petersøya snarest avvikles som snødeponi, og for at det skal bli adgang til området når flom oppstår. Saken fremmes til politisk behandling i løpet av 2020.

8. Rådmannen foretar i løpet av første kvartal 2020 en kartlegging av internettdekningen i kommunen. Resultatet av kartleggingen legges frem for politisk behandling. Kartleggingen skal danne grunnlag for søknad om eksterne midler, - evt andre målrettede tiltak som kan sikre god internetthastighet i hele kommunen og motvirke et digitalt klaseskille.
9. I løpet av første halvår 2020 fremmes det egen sak om hvordan grønt-området ved St. Hanshaugen kan utvikles som et attraktivt grøntområde for byen. Utredningen skal baseres på at St. Hanshaugen skal settes i en slik stand at den er mer tilgjengelig for bynært friluftsliv og rekreasjon, - blant annet med stier og skilting.
10. Rådmannen bes foreta en utredning av hvor offentlig toalett kan etableres i Hønefoss sentrum.
11. Rådmannen bes utrede ordninger, - herunder steder i distriktene, hvor kommunen kan tilby rimelige kommunale tomter til unge i etableringsfasen.
12. Rådmannen bes utrede hvilke kommunale arbeidsplasser det kan være mulig å flytte ut til de prioriterte tettstedene i kommunen.
13. Eldrebølgen kommer i alle kommuner om få år. Det skjer også i Ringerike. Det vil skape store økonomi- og personellutfordringer innen Helse & omsorg. Av den grunn foreslås en opprettelse av et ad hoc-utvalg, sammensatt av politikere oppnevnt av Hovedutvalget Helse og omsorg, administrasjonen og fagforening som utarbeider en omsorgsplan over aktuelle områder med nå-status, endringer/forbedringer og nødvendige tiltak.

Budsjettskjema 1A - Driftsbudsjettet

Beløp i 1000

	Regnskap 2018	Rev. bud. 2019	2020	Økonomiplan		
				2021	2022	2023
Frie disponible inntekter						
Skatt på inntekt og formue	-803 490	-836 150	-857 800	-856 800	-863 000	-866 100
Ordinært rammetilskudd	-776 795	-797 761	-843 794	-843 155	-848 977	-850 885
Skatt på eiendom	-52 803	-60 000	-57 000	-57 000	-57 000	-57 000
Andre generelle statstilskudd	-22 116	-20 800	-20 466	-20 126	-19 861	-19 861
Sum frie disponible inntekter	-1 655 203	-1 714 711	-1 779 060	-1 777 081	-1 788 838	-1 793 846
Finansinntekter/-utgifter						
Renteinntekter og utbytte	-31 399	-32 951	-35 950	-35 950	-35 950	-35 950
Gevinst finansielle instrumenter	700	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	41 505	54 200	69 700	77 400	82 800	80 300
Avdrag på lån	90 661	106 161	126 400	136 400	147 000	152 000
Finansinntekter/-utgifter	101 468	120 410	153 150	170 850	186 850	189 350
Avsetninger og bruk av avsetninger						
Til ubundne avsetninger	43 636	32 664	43 186	42 730	47 010	47 010
Bruk av tidl. års regn.messige mindreforbruk	-37 072	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-3 200	0	-9 915	-7 720	0	0
Bruk av bundne avsetninger	0	0	-500	0	0	0
Netto avsetninger	3 364	32 664	32 771	35 010	47 010	47 010
Overført til investering						
Overført til investering	20 848	888	0	0	0	0
Til fordeling drift	-1 529 524	-1 560 749	-1 593 139	-1 571 221	-1 554 978	-1 557 486
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 514 675	1 560 749	1 593 139	1 571 221	1 554 978	1 557 486
Merforbruk/mindreforbruk	-14 849	0	0	0	0	0

Kommentarer til budsjettskjema 1A - driftsbudsjettet

Budsjettskjema 1A viser hvordan vi kommer fra frie disponible inntekter via finansinntekter/-utgifter og avsetninger/bruk av avsetninger til hvor mye som er disponibelt til fordeling til sektorene.

Skatteinntektene er i 2020-priser, og blir noe justert i HP-perioden. Rammetilskuddet har en svak positiv utvikling ut fra hvordan innbyggertilskuddet øker i takt med øking i antall innbyggere.

Skatteinntektene er beregnet med basis i KS-modellen for skatt og rammetilskudd, og baserer seg på Statsbudsjettet som ble lagt fram i oktober 2019. Skatteinntektene er økt med 7 millioner kroner utover anslaget fra KS-modellen.

Skatteinngangen er en av områdene hvor det er risiko i budsjettet. Ringerike kommunes skatteinngang avhenger av kommunens egne skatteyttere og at disse opprettholder eller får en økt skattbar inntekt. Men i tillegg er det risiko forbundet med at vi ikke kjenner skatteinngangen for landet forøvrig, siden vi kompenseres med inntektsutjevning opp til ca. 95% av landsgjennomsnittet fra vårt egen skatteinngang på ca. 85% av landsgjennomsnittet.

Skatt på eiendom er redusert med 3 millioner kroner fra 2019 til 2020 med bakgrunn i at skatt på verker og bruk ikke lenger er med som skattegrunnlag. Ringerike kommune får ikke kompensert for dette bortfallet slik det ble antydnet i 2018.

Finansinntekter/utgifter viser økte renteinntekter og utbytte. Ringerike kommune har ved inngangen til 2020 god likviditet, noe som gir utslag i at vi får høyere renteinntekter. Utbyttet fra Ringerikskraft AS er budsjettet med 18 millioner kroner ut fra forutsetningen om at 2019 vil gi et normalt utbytte. Fra 1.1.2020 vil Ringerike kommune eie 11% i Vardar AS, og styret i Vardar har antydnet at det vil bli utdelt utbytte i 2020. Ringerike kommunes andel vil være 6 millioner kroner.

Det er ingen endring i avkastningen til Fossefondet. Det er store svingninger i de internasjonale finansmarkedene, og dermed også stor usikkerhet i forhold til hva avkastningen på Fossefondet vil bli.

Rente- og avdragsutgifter er beregnet ut fra finansieringsbehovet - vi lånefinansierer i handlingsprogramperioden våre investeringer 100%, men vil få tilskudd fra Husbanken, samt salgsinntekter fra beboere som vil redusere lånene til flere av de store prosjektene. Videre vil husleie være med på å betale en andel av finansieringskostnadene til omsorgsboliger og legevakt når disse er ferdige.

Renter og avdrag er beregnet i Kommunalbankens låneportal, og basert på hvordan Kommunalbanken mener at rentemarkedet vil utvikle seg de neste årene. I renteutgiftene er det kalkulert en liten økning i rentenivået i 2020 og 2021, og en reduksjon i årene etter.

Ringerike kommune har balansert låneporteføljen sin slik at 67% av lånene er fastrentelån. Mange av disse er tatt opp med svært gunstige fastrenter, som vil være på dette nivået i 3 til 6 år framover. Vi har også noen fastrentelån som er på mer enn 4% som skal fornyes de neste årene. Restgjeld fastrentelån var per 31.08.19 1 172,8 millioner kroner. Øvrige lån har flytende rente.

En beregning høsten 2019 viser at vi har mindre lån som har flytende rente enn vi har innskudd i bank eller i Fossefondet, slik at en renteøkning vil gi oss økte renteinntekter som vil kunne være med å dekke opp for økte rentekostnader. Fossefondet hadde per 30.09.2019 markedsverdi på 152 millioner kroner, og likvide midler har i 2019 ikke vært under 200 millioner kroner, per 31.08.2019 var beholdningen av likvide midler på 661 mill. kroner.

All gjeld som er tatt opp for å finansiere gebyrfinansierte investeringer har flytende rente. Renteøkning på disse lånene vil finansieres gjennom endring av gebyrene i henhold til selvkost. Totalt er renterisikoen for Ringerike kommune lav, det er ved opptak av nye lån at økt rentenivå vil merkes best.

Budsjettskjema 1B - Driftsbudsjettet

Beløp i 1000

	Regnskap	Rev. bud.	2020	Økonomiplan		
	2018	2019		2021	2022	2023
Folkevalgte og revisjon	11 064	10 974	10 823	10 723	10 973	10 723
Administrasjon og fellestjenester	104 713	112 928	100 000	100 520	99 250	100 520
Strategi og utvikling	33 290	43 750	42 868	36 768	29 768	29 768
Utdanning og familie	674 730	664 278	645 735	639 092	639 092	639 092
Helse og omsorg	673 043	700 688	648 405	636 491	636 491	636 491
Teknisk, kultur og idrett	170 311	173 793	172 632	163 517	162 850	162 850
Selvkost	-46 286	-56 547	-74 442	-77 015	-78 969	-77 481
Avsetninger, overføringer	-106 534	-89 117	47 118	61 125	55 523	55 523
Skatt og rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Finans	343	0	0	0	0	0
Til fordeling drift (fra budsjettskjema 1A)	1 514 675	1 560 749	1 593 139	1 571 221	1 554 978	1 557 486

Kommentarer til budsjettskjema 1B - driftsbudsjett

Budsjettskjema 1B viser hvilken budsjetttramme den enkelte sektor har i handlingsprogramperioden. Tabellen viser også revidert budsjett for 2019 og regnskap for 2018.

Sektorene er den nye organiseringen fra 1. oktober 2019.

Strategi og utvikling har sin egen ramme, og sektoren Utdanning og familie består av barnehage, grunnskole og spesielle tjenester til barn og unge. Kultur er lagt under Teknisk, kultur og idrett, og vi har skilt ut Selvkost som egen sektor.

Detaljert beskrivelse av endringene innenfor hver sektor framkommer under kapitlene for den enkelte sektor.

Ved sammenligning av revidert budsjett 2019 og budsjett 2020 er det viktig å ta med i betraktning av i revidert budsjett 2019 er det gjort budsjettjusteringer for innværende års lønnsoppgjør og reguleringspremie på sektorene hvor det budsjetteres lønn. I budsjett 2020 ligger disse kostnadene i Avsetninger, overføringer.

2A Bevilgningsoversikt - investering

Beløp i 1000

	Regnskap 2018	Oppr. budsjett 2019	Rev. budsjett 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023
Investeringer i varige driftsmidler	515 227	731 080	685 182	795 780	446 900	210 600	47 000
Tilskudd til andres investeringer	4 091	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	6 792	7 300	7 300	26 500	6 600	6 800	7 000
Utlån av egne midler	128 578	100 000	100 000	100 000	35 000	35 000	35 000
Avdrag på lån	57 827	12 000	12 000	12 000	12 500	13 000	13 500
Sum investeringsutgifter	712 515	855 380	809 482	939 280	506 000	270 400	107 500
Kompensasjon for merverdiavgift	-60 173	-122 189	-101 397	-132 666	-80 952	-33 716	-3 696
Tilskudd fra andre	-1 186	-9 600	0	-10 400	-128 000	0	0
Salg av varige driftsmidler	-701	-13 700	-200	-19 400	-5 000	-5 000	-5 000
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-26 290	-8 000	-8 000	-9 500	-10 200	-10 800	-11 500
Bruk av lån	-584 614	-690 791	-687 897	-738 314	-272 948	-211 884	-78 304
Sum investeringsinntekter	-672 963	-844 280	-797 494	-910 280	-497 100	-261 400	-98 500
Videreutlån	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	0	0	0	0	0
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	-20 848	0	-888	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	-31 912	-3 800	-3 800	-2 500	-2 300	-2 200	-2 000
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	13 208	-7 300	-7 300	-26 500	-6 600	-6 800	-7 000
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-39 552	-11 100	-11 988	-29 000	-8 900	-9 000	-9 000
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0	0

Kommentarer til Budsjettskjema 2A - investeringer

Budsjettskjema 2A viser hvordan de totale investeringene finansieres. Av denne tabellen framkommer lånebehov, kompensasjon for MVA, Husbankens tilskudd og salgsinntekter.

Lånebehovet er størst i 2019 og 2020, deretter blir låneopptaket betydelig lavere.

Budsjettskjema 2B – per område

Beløp i 1000

Tjenesteområde	Regnskap	Revidert	Økonomiplan			
	i fjor 2018	budsjett 2019	2020	2021	2022	2023
Ingen portefølje						
Oppgradering skolebygg	2 323	4 236	7 000	0	0	0
Oppgradering barnehager	427	1 781	1 000	0	0	0
Oppgradering helse- og omsorgsbygg	1 123	1 974	1 900	0	0	0
Oppgradering og sprinkling Riddergården	2 053	1 051	4 850	0	0	0
Energi, inneklime, overvåkning, sikring	570	4 141	2 000	4 000	2 000	0
Tilskudd til RKF - Oppgradering og utvikling kirker	2 660	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Teknisk drift - Maskinpark	2 520	2 362	1 000	0	0	0
Helse - Inventar/medisinsk utstyr	3 050	4 155	3 250	0	0	0
IKT - Skole	7 914	7 194	2 000	1 500	1 500	1 500
IKT - barnehage	1 281	600	500	0	0	0
Ullerål skole med idrettshall	61 195	151 911	108 000	0	0	0
Hov ungdomsskole	11	4 989	50 000	180 000	115 000	0
Heradsbygda omsorgssenter	13 879	133 499	228 700	117 000	0	0
Hov vest omsorgsboliger	845	1 982	27 700	0	0	0
Hov øst omsorgsboliger	6 426	25 719	81 500	17 900	0	0
Ringerike legevakt og ambulansesentral	3 840	27 590	73 100	0	0	0
Nes skole ny barneskolefløy	8	1 337	16 650	13 000	0	0
Reservevannkilde Sokna vannverk	0	0	0	1 000	500	500
Sikring/overføringsledning Ringerike vannverk	0	0	0	2 000	10 000	10 000
VPI - Kommunale veilys	0	0	1 000	0	0	0
Parkering Austjord	54	0	3 180	0	0	0
Overføringsledninger Åsa - Monserud	14 280	33 821	14 000	0	0	0
Monserud renseanlegg	139 302	99 089	3 600	0	0	0
Sanering Nes i Ådal etappe 2	1 307	1 954	12 000	0	0	0
Styresystem Nes RA og Monserud RA	0	500	14 500	0	0	0
VA-anlegg Parkgata - Storjordet	8	4 192	15 800	0	0	0
Byutvikling	0	0	15 000	50 000	35 000	0
Oppgradering FS-salen og KS-salen	0	0	2 500	0	0	0
Hjelpemiddellageret / velferdsteknologi	0	0	2 500	1 300	1 300	1 000
FDV-system	0	500	2 000	0	0	0
Trafikksikkerhetstiltak	0	0	2 000	1 000	1 000	1 000
VPI - Lyssetting Søndre park	0	0	0	2 400	0	0
VPI - Parkering - utskifting 10 P-automater	0	0	1 500	0	0	0
Nettbrett til Renhold	0	0	600	0	0	0
VPI - Etablering av ladepunkter elbil	0	0	3 000	3 000	0	0
VA-anlegg Parkgata - Storjordet etappe 2	0	0	0	7 500	7 500	0
IT sikkerhet på styringssystemer VAR	0	0	2 000	2 000	0	0
Tandberglia / Tandberghøgda	0	0	800	0	0	0
IT felles infrastruktur	0	0	3 700	0	0	0
Lekeplassutstyr barnehager	0	0	2 000	800	800	0
Nødvendige branniltak rådhuset	0	0	2 000	0	0	0
Kjøp av eierseksjoner i Ringerike kultursenter	0	0	33 500	0	0	0
Riddergården fase 2	0	0	0	3 000	0	0
Nytt sak- og arkivsystem ACOS	0	0	4 000	0	0	0
VAR forvaltning - Utskifting vannledninger	2 390	9 709	9 000	9 000	9 000	9 000
Utbedringer Tyrstrand skole	0	0	5 450	0	0	0
VAR forvaltning - Utskifting avløpsledninger	2 119	10 394	9 000	9 000	9 000	9 000
Digitale vannmålere	0	2 500	6 000	4 000	3 000	0
VPI - Kommunale veier	5 266	15 759	15 000	15 000	15 000	15 000
ABY - Sykkelbysatsing	1 086	2 347	1 000	0	0	0
Kunstgress AKA Arena	0	0	0	2 500	0	0
Sum	275 938	560 287	800 780	451 900	215 600	52 000
Sum investeringer	275 938	560 287	800 780	451 900	215 600	52 000

Kommentar til budsjettskjema 2B - investeringer per prosjekt

Tabellen viser alle investeringene.

Nærmere beskrivelse av hver enkelt investering finnes under hver sektor. Tabellen skiller ikke på gebyr- og ikke-gebyrfinansierte investeringer.

3 Økonomisk oversikt - drift

Beløp i 1000

	Regnskap 2018	Oppr. budsjett 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023
Rammetilskudd	-776 795	-782 200	-843 794	-843 155	-848 977	-850 885
Innteks- og formuesskatt	-803 490	-836 150	-857 800	-856 800	-863 000	-866 100
Eiendomsskatt	-52 803	-60 000	-57 000	-57 000	-57 000	-57 000
Andre skatteinntekter	-342	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-163 277	-119 723	-93 997	-93 657	-93 392	-93 392
Overføringer og tilskudd fra andre	-279 256	-236 398	-235 147	-235 147	-235 147	-235 147
Brukerbetalinger	-70 278	-78 039	-79 589	-78 739	-78 739	-78 739
Salgs- og leieinntekter	-207 410	-213 261	-239 202	-250 444	-250 444	-250 444
Sum driftsinntekter	-2 353 651	-2 325 772	-2 406 530	-2 414 943	-2 426 700	-2 431 708
Lønnsutgifter	1 182 105	1 117 996	1 129 740	1 130 310	1 129 173	1 129 743
Sosiale utgifter	315 093	355 234	360 460	366 062	360 460	360 460
Kjøp av varer og tjenester	541 795	554 956	576 721	566 246	558 696	559 146
Overføringer og tilskudd til andre	183 577	143 217	151 952	144 628	144 628	144 628
Avskrivninger	103 566	113 000	123 000	123 000	123 000	123 000
Sum driftsutgifter	2 326 136	2 284 403	2 341 873	2 330 246	2 315 957	2 316 977
Brutto driftsresultat	-27 515	-41 368	-64 657	-84 697	-110 743	-114 731
Renteinntekter	-11 449	-8 681	-12 180	-12 180	-12 180	-12 180
Utbytter	-20 444	-23 250	-24 250	-24 250	-24 250	-24 250
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	700	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Renteutgifter	41 644	53 803	69 740	77 440	82 840	80 340
Avdrag på lån	90 661	109 500	126 650	136 650	147 250	152 250
Netto finansutgifter	101 113	124 372	152 961	170 661	186 661	189 161
Motpost avskrivninger	-103 566	-113 000	-123 000	-123 000	-123 000	-123 000
Netto driftsresultat	-29 968	-29 996	-34 696	-37 036	-47 082	-48 570
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	20 848	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-9 092	-5 468	1 425	2 026	72	1 560
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	3 364	35 464	33 271	35 010	47 010	47 010
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	15 120	29 996	34 696	37 036	47 082	48 570
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	-14 848	0	0	0	0	0

Formannskapetets disposisjonskonto er budsjettert med 7 millioner kroner i 2020.

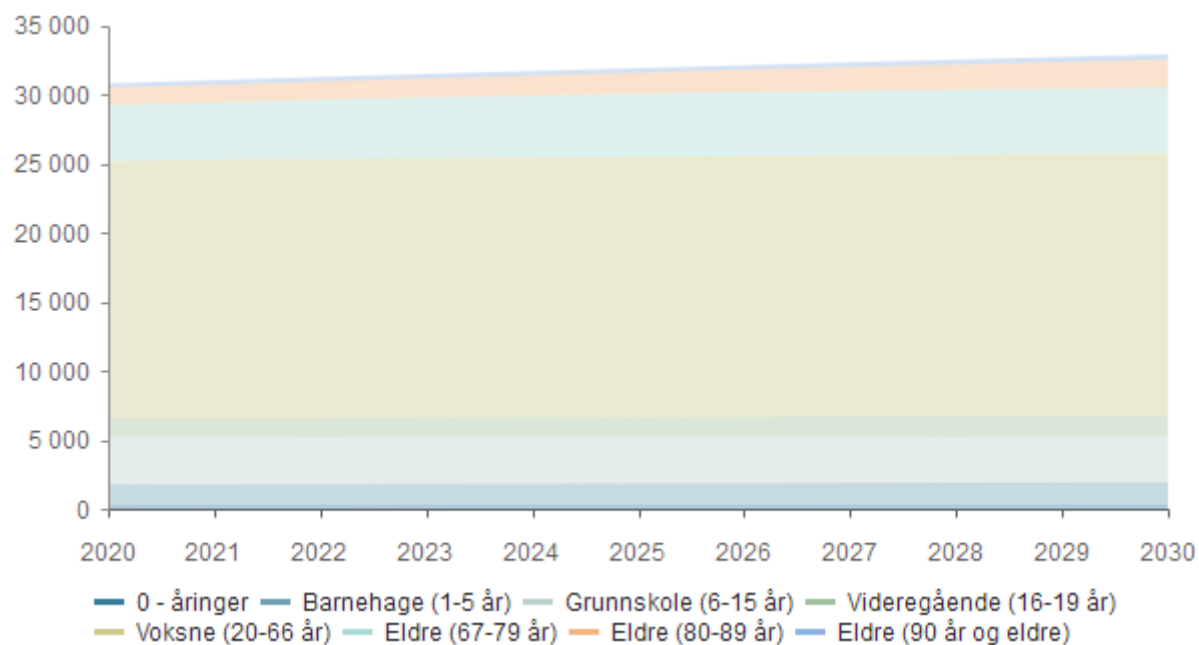
Budsjettskjema 4 – Oversikt Investering

Beløp i 1000

	Regnskap	Rev. bud.	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Investeringsinntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-371	0	-19 400	-5 000	-5 000	-5 000
Andre salgsinntekter	-104	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	-1 186	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-60 173	-101 397	-132 666	-80 952	-33 716	-3 696
Statlige overføringer	0	0	-10 400	-128 000	0	0
Andre overføringer	0	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	-225	-200	0	0	0	0
Sum inntekter	-62 060	-101 597	-162 466	-213 952	-38 716	-8 696
Investeringsutgifter						
Lønnsutgifter	13	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	0	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	458 060	685 182	663 114	365 948	176 884	43 304
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	4	0	0	0	0	0
Overføringer	62 736	5 000	137 666	85 952	38 716	8 696
Renteutgifter og omkostninger	15	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	-1 510	0	0	0	0	0
Sum utgifter	519 318	690 182	800 780	451 900	215 600	52 000
Finanstransaksjoner						
Avdrag på lån	57 827	12 000	12 000	12 500	13 000	13 500
Utlån	128 578	100 000	100 000	35 000	35 000	35 000
Kjøp av aksjer og andeler	6 792	7 300	26 500	6 600	6 800	7 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	20 000	0	0	0	0	0
Avsatt til bundne investeringsfond	20 145	200	0	0	0	0
Sum finanstransaksjoner	233 342	119 500	138 500	54 100	54 800	55 500
Finansieringsbehov	690 600	708 085	776 814	292 048	231 684	98 804
Finansiering						
Bruk av lån	-584 614	-687 897	-738 314	-272 948	-211 884	-78 304
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-26 290	-8 000	-9 500	-10 200	-10 800	-11 500
Overført fra driftsbudsjettet	-20 848	-888	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	-20 000	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	-6 792	-7 300	-6 500	-6 600	-6 800	-7 000
Bruk av bundne investeringsfond	-52 057	-4 000	-2 500	-2 300	-2 200	-2 000
Sum finansiering	-690 600	-708 085	-776 814	-292 048	-231 684	-98 804
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

Befolkningsutvikling

Demografi

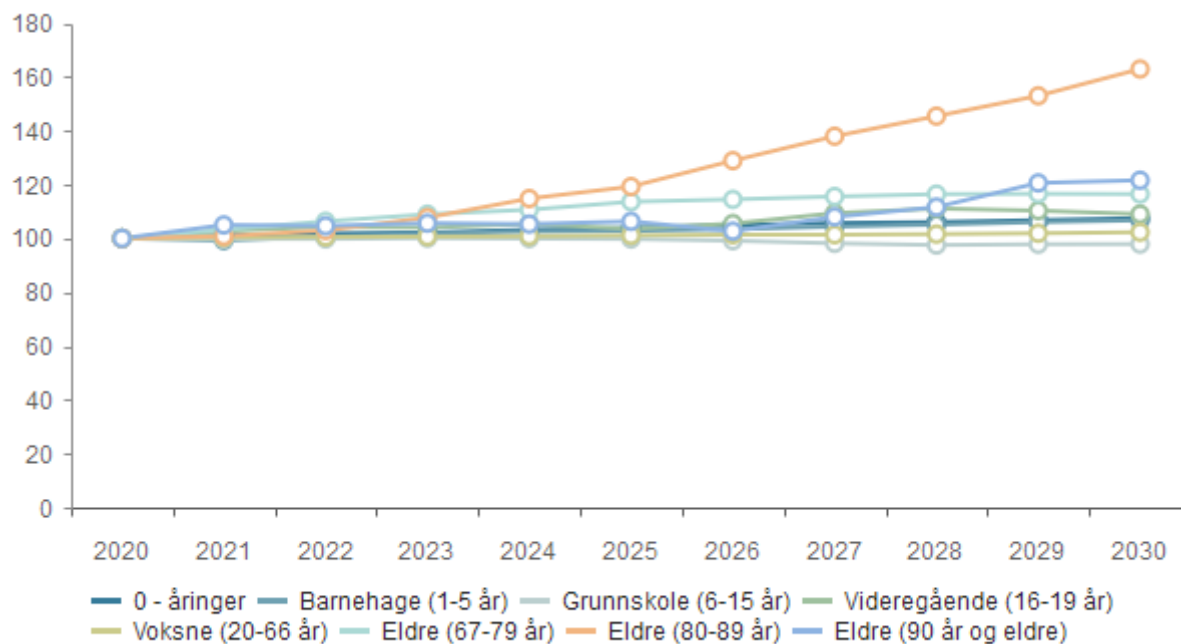

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0 - åringar	281	284	286	287	290	292	295	297	298	300	302
Barnehage (1-5 år)	1 505	1 493	1 514	1 531	1 543	1 547	1 556	1 571	1 582	1 596	1 606
Grunnskole (6-15 år)	3 430	3 424	3 423	3 432	3 427	3 422	3 400	3 367	3 345	3 355	3 357
Videregående (16-19 år)	1 309	1 345	1 364	1 362	1 379	1 355	1 381	1 432	1 454	1 444	1 427
Voksne (20-66 år)	18 645	18 702	18 745	18 770	18 799	18 848	18 897	18 899	18 940	18 999	19 072
Eldre (67-79 år)	4 039	4 170	4 295	4 401	4 469	4 589	4 624	4 667	4 703	4 708	4 704
Eldre (80-89 år)	1 257	1 267	1 294	1 354	1 443	1 499	1 620	1 734	1 828	1 923	2 048
Eldre (90 år og eldre)	301	316	315	318	317	320	309	325	336	363	366
Total	30 767	31 001	31 236	31 455	31 667	31 872	32 082	32 292	32 486	32 688	32 882

Prognose type : Middels nasjonal vekst

Prognose periode : 10

Handlingsprogram 2020-2023

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0 - åringar	100,0 %	101,1 %	101,8 %	102,1 %	103,2 %	103,9 %	105,0 %	105,7 %	106,0 %	106,8 %	107,5 %
Barnehage (1-5 år)	100,0 %	99,2 %	100,6 %	101,7 %	102,5 %	102,8 %	103,4 %	104,4 %	105,1 %	106,0 %	106,7 %
Grunnskole (6-15 år)	100,0 %	99,8 %	99,8 %	100,1 %	99,9 %	99,8 %	99,1 %	98,2 %	97,5 %	97,8 %	97,9 %
Videregående (16-19 år)	100,0 %	102,8 %	104,2 %	104,0 %	105,3 %	103,5 %	105,5 %	109,4 %	111,1 %	110,3 %	109,0 %
Voksne (20-66 år)	100,0 %	100,3 %	100,5 %	100,7 %	100,8 %	101,1 %	101,4 %	101,4 %	101,6 %	101,9 %	102,3 %
Eldre (67-79 år)	100,0 %	103,2 %	106,3 %	109,0 %	110,6 %	113,6 %	114,5 %	115,5 %	116,4 %	116,6 %	116,5 %
Eldre (80-89 år)	100,0 %	100,8 %	102,9 %	107,7 %	114,8 %	119,3 %	128,9 %	137,9 %	145,4 %	153,0 %	162,9 %
Eldre (90 år og eldre)	100,0 %	105,0 %	104,7 %	105,6 %	105,3 %	106,3 %	102,7 %	108,0 %	111,6 %	120,6 %	121,6 %
Total	100,0 %	100,8 %	101,5 %	102,2 %	102,9 %	103,6 %	104,3 %	105,0 %	105,6 %	106,2 %	106,9 %

Prognose type : Middels nasjonal vekst

Prognose periode : 10

Dersom vi ser 10 år fram i tid, vil befolkningen øke med 2 115 innbyggere i henhold til SSB's prognose. Dette er en vekst i 10-årsperioden på 6,9%.

Veksten er størst i de eldste gruppene, gruppen 80 år og eldre vokser med 791 personer, som tilsvarer en økning på 63%.

Gruppen i yrkesaktiv alder øker med 427 personer eller 2,3%.

På sikt ser vi at det relativt sett blir flere eldre enn personer i yrkesaktiv alder i Ringerike kommune.

Investeringer i økonomiplanen

Ikke-gebyrfinansierte investeringer

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt utgift	2020	2021	2022	2023	2020-23
Folkevalgte og revisjon							
Oppgradering FS-salen og KS-salen	2020	2 500	2 500	0	0	0	2 500
Sum Folkevalgte og revisjon		2 500	2 500	0	0	0	2 500
Administrasjon og fellestjenester							
IT felles infrastruktur	2020	3 700	3 700	0	0	0	3 700
Nytt sak- og arkivsystem ACOS	2020	4 000	4 000	0	0	0	4 000
Nødvendige branntiltak rådhuset	2020	2 000	2 000	0	0	0	2 000
Sum Administrasjon og fellestjenester		9 700	9 700	0	0	0	9 700
Strategi og utvikling							
ABY - Sykkelbysatsing	LØPENDE		1 000	0	0	0	1 000
Byutvikling	2022	100 000	15 000	50 000	35 000	0	100 000
Sum Strategi og utvikling		100 000	16 000	50 000	35 000	0	101 000
Utdanning og familie							
Hov ungdomsskole med idrettshall	2022	350 000	50 000	180 000	115 000	0	345 000
IKT - barnehage	2020	2 400	500	0	0	0	500
IKT - Skole	LØPENDE		2 000	1 500	1 500	1 500	6 500
Lekeplassutstyr barnehager	2022	3 600	2 000	800	800	0	3 600
Nes skole ny barneskolefløy	2021	31 000	16 650	13 000	0	0	29 650
Oppgradering barnehager	LØPENDE		1 000	0	0	0	1 000
Oppgradering skolebygg	LØPENDE		7 000	0	0	0	7 000
Ullerål skole med idrettshall	2020	350 000	108 000	0	0	0	108 000
Utbedringer Tyrstrand skole	2020	5 450	5 450	0	0	0	5 450
Sum Utdanning og familie		742 450	192 600	195 300	117 300	1 500	506 700
Helse og omsorg							
Helse - Inventar/medisinsk utstyr	LØPENDE		3 250	0	0	0	3 250
Heradsbygda omsorgssenter	2021	500 000	228 700	117 000	0	0	345 700
Hjelpemiddellageret / velferdsteknologi	2023	6 100	2 500	1 300	1 300	1 000	6 100
Hov vest omsorgsboliger	2020	31 000	27 700	0	0	0	27 700
Hov øst omsorgsboliger	2020	133 700	81 500	17 900	0	0	99 400
Oppgradering helse- og omsorgsbygg	LØPENDE		1 900	0	0	0	1 900
Parkering Austjord	2020	3 180	3 180	0	0	0	3 180
Ringerike legevakt og ambulansesentral	2020	106 000	73 100	0	0	0	73 100
Sum Helse og omsorg		779 980	421 830	136 200	1 300	1 000	560 330

Handlingsprogram 2020-2023

Teknisk, kultur og idrett

Energi, inneklima, overvåkning, sikring	LØPENDE		2 000	4 000	2 000	0	8 000
FDV-system	2020	2 500	2 000	0	0	0	2 000
Kjøp av eierseksjoner i Ringerike kultursenter	2020	33 500	33 500	0	0	0	33 500
Kunstgress AKA Arena	2022	2 500	0	2 500	0	0	2 500
Nettbrett til Renhold	2020	600	600	0	0	0	600
Oppgradering og sprinkling Riddergården	2020	8 050	4 850	0	0	0	4 850
Riddergården fase 2	2021	3 000	0	3 000	0	0	3 000
Teknisk drift - Maskinpark	LØPENDE		1 000	0	0	0	1 000
Tilskudd til Ringerike Kirkelige fellesråd - Oppgradering og utvikling kirker	LØPENDE		5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Trafikksikkerhetstiltak	2023	5 000	2 000	1 000	1 000	1 000	5 000
VPI - Etablering av ladepunkter elbil	2021	6 000	3 000	3 000	0	0	6 000
VPI - Kommunale veier	LØPENDE		15 000	15 000	15 000	15 000	60 000
VPI - Kommunale veilys	2023	1 000	1 000	0	0	0	1 000
VPI - Lyssetting Søndre park	2021	2 400	0	2 400	0	0	2 400
VPI - Parkering - utskifting 10 P-automater	2020	1 500	1 500	0	0	0	1 500
Sum Teknisk, kultur og idrett		66 050	71 450	35 900	23 000	21 000	151 350
Sum		1 700 680	714 080	417 400	176 600	23 500	1 331 580

Gebyrfinansierte investeringer

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt utgift	2020	2021	2022	2023	2020-23
Selvkost							
Digitale vannmålere	2022	15 500	6 000	4 000	3 000	0	13 000
IT sikkerhet på styringssystemer VAR	2021	4 000	2 000	2 000	0	0	4 000
Monserud renseanlegg	2020	360 000	3 600	0	0	0	3 600
Overføringsledninger Åsa - Monserud	2020	77 500	14 000	0	0	0	14 000
Reservevannkilde Sokna vannverk	2025	22 000	0	1 000	500	500	2 000
Sanering Nes i Ådal etappe 2	2020	15 500	12 000	0	0	0	12 000
Sikring/overføringsledning Ringerike vannverk	2023	22 000	0	2 000	10 000	10 000	22 000
Styresystem Nes RA og Monserud RA	2020	15 000	14 500	0	0	0	14 500
Tandberglia / Tandberghøgda	2020	800	800	0	0	0	800
VA-anlegg Parkgata - Storjordet etappe 1	2020	20 000	15 800	0	0	0	15 800
VA-anlegg Parkgata - Storjordet etappe 2	2022	15 000	0	7 500	7 500	0	15 000
VAR forvaltning - Utskifting avløpsledninger	LØPENDE		9 000	9 000	9 000	9 000	36 000
VAR forvaltning - Utskifting vannledninger	LØPENDE		9 000	9 000	9 000	9 000	36 000
Sum Selvkost		567 300	86 700	34 500	39 000	28 500	188 700
Sum		567 300	86 700	34 500	39 000	28 500	188 700

Ikke-gebyrfinansierte investeringer

Folkevalgte og revisjon

Oppgradering FS-salen og KS-salen

Tiltaket gjelder oppgradering av formannskapssal og kommunestyresalen slik at bruken av rom til politiske møter får et nødvendig «løft» og en mer hensiktsmessig bruk.

Administrasjon og fellestjenester

IKT - Investeringer

IKT-investeringer benyttes til kommunens datasenter og serverrom, IKT-sikkerhet, investering i og utvikling av IT-prosjekter som kommer hele kommunen til gode, både internt og ut mot kommunens innbyggere.

IT felles infrastruktur

Utskiftningene utgjør 3,8 millioner kroner.

Nytt sak- og arkivsystem ACOS

I tråd med vedtak i sak 97/19 i kommunestyret 27.06.2019, vil nytt sak- og arkivsystem Acos implementeres i løpet av 2020. Acos erstatter dagens system ESA.

Nødvendige branntiltak rådhuset

Det ble gjennomført en brannteknisk vurdering av rådhuset den 25.06.19. Det er behov for å sette av midler til tiltak i 2020.

Strategi og utvikling

ABY - Sykkelbysatsing

Ringerike kommune har inngått sykkelbyavtale med Statens vegvesen og Buskerud fylkeskommune. I perioden 2017-2020 ble det satt av 1 million kroner i hvert av årene, totalt 4 millioner kroner til sykkelbysatsing.

Byutvikling

Til grunn for investeringen ligger kommunestyrets vedtak om å avsette totalt 100 millioner kroner i 2020, 2021 og 2022. Midlene skal benyttes til byutvikling. Det var i utgangspunktet satt av 50 millioner kroner i 2020, men beløpet er justert ned da det gjennom 2020 først og fremst vil være planlegging og prosjektering av tiltak. Tilsvarende beløp tas igjen de neste årene.

Det vil bli fremmet egne saker, som også i noen grad vil være styrt av detaljreguleringsplaner som iverksettes i byen, og i tråd med vedtatt byutviklingsstrategi. Nødvendige grunnundersøkelser og prosjektering av gangbroer vil bli igangsatt, slik at vi får frem grundige beslutningsgrunnlag for kommunestyret. Videre planlegging av vridning av brukaret på Hønefoss bru vil bli gjennomført, da denne løsningen vil være viktig for flere sentrale utviklingsområder i byen.

Salg av eiendommer

Basert på gjennomgangen av kommunens eiendommer vil det bli gjort vurderinger av hver enkelt eiendom. Eiendommer som ikke vurderes som strategisk viktig for kommunes egen virksomhet, blir vurdert for alternativ utnyttelse og utvikling eller salg. Egne saker vil bli fremmet til politisk behandling.

Utdanning og familie

Benterud skole

Skolen er ferdigstilt. Det gjenstår opparbeidelse av ballbinge og kunstgressbane som utføres sommeren 2020.

Hov ungdomsskole med idrettshall

Byggestart er planlagt i 2020 med ferdigstilling i 2022. Paviljongene som ble oppsatt under byggingen av Ullerål skole, vil benyttes av Hov ungdomsskole etter at Ullerål er ferdigstilt. Skolen er vedtatt bygget med integrert idrettshall.

IKT - barnehage

Det bevilges 500 000 kr i 2020 for å sikre at barn og ansatte i de kommunale barnehagene har utstyr til å bedre sine digitale ferdigheter.

IKT - Skole

Det ble opprinnelig bevilget 7,6 millioner kroner i 2018, 7 millioner kroner i 2019 og 2 millioner kroner i 2020 til å gjennomføre «Temaplan for digital skolehverdag». Prosjektet videreføres med 1,5 millioner kroner i hvert av årene 2021-2023. Det meste av midlene brukes til innkjøp av Chromebooks for at alle elever og ansatte i Ringeriksskolen skal ha en egen digital enhet.

Lekeplassutstyr barnehager

I barnehagene er det et stort behov for lekeplassutstyr. Det er flere lekestativ som er tatt ned etter årskontroll på grunn av mangler. Det er stor slitasje på lekeapparatene, også med tanke på at de brukes av innbyggere i kommunen når barnehagene er stengt. Prioriteringene er laget ut i fra sikkerhet, avvik og solskjerming.

Nes skole ny barneskolefløy

Det er vedtatt om- og utbygging av Nes skole i 2020-2021. Skolen og barnehagen samlokaliseres når prosjektet er ferdigstilt.

Samlet ramme til prosjektet er 31 millioner kroner.

Oppgradering barnehager

Det avsettes 1 million kroner i 2020. Midlene skal i hovedsak benyttes til akutte bygningsmessige tiltak som tak og innen HMS, kjøkken, garderober og møterom. Disponible midler utover dette vil fordeles på generelle tiltak for oppgradering av bygningsmassen.

Oppgradering skolebygg

Midlene benyttes i hovedsak til akutte bygningsmessige tiltak innen brann og HMS. I 2020 er det også behov for utskifting av taket på Vang skole.

Ullerål skole med idrettshall

Det er i perioden 2016-2020 avsatt til sammen 350 millioner kroner til prosjektering og utbygging av Ullerål skole med idrettshall.

Den nye skolen vil romme 550-600 elever. Byggestart var sommeren 2018. Prosjektet følger oppsatt fremdriftsplan. Det er tett bygg nå, og det jobbes med innvendige arbeider mot planlagt ferdigstilling i mars 2020. Det vil være 3 måneders prøvedrift før overtagelse av bygget 1. juni 2020.

Helse og omsorg

Helse - Inventar/medisinsk utstyr

Det er startet et oppgraderingsarbeid knyttet til institusjoner og omsorgsboliger med døgnbemanning. Oppgraderingen vil bestå i å skifte ut og modernisere nødvendig inventar, utstyr og møbler. Fellesarealer, kjøkken og ansattfasiliteter blir prioritert.

Kommunene er tillagt en rekke nye oppgaver i forbindelse med samhandlingsreformen. Disse oppgavene er ressurskrevende, både når det gjelder personell, kompetanse og medisinskteknisk utstyr. For å kunne gi et faglig tilfredsstillende tilbud, er det ved enkelte institusjoner nødvendig å supplere og oppgradere dette utstyret.

Heradsbygda omsorgssenter

Heradsbygda omsorgssenter omfatter 64 bemannede boligenheter med tilhørende fasiliteter, samt nytt dagaktivitetssenter med kapasitet til 20 brukere. Det etableres samtidig ny sentral base for hjemmebaserte tjenester. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2021 og følger oppsatt fremdrift og økonomiplan etter kontrakt.

Hjelpemiddellageret / velferdsteknologi

Investeringen omfatter innkjøp av nye hjelpemidler for kortvarig utlån og velferdsteknologisk utstyr i perioden.

Hov vest omsorgsboliger

Utbyggingen gjelder et boligfellesskap (borettslag) på Hov for syv unge funksjonshemmede, med relativt stort omsorgsbehov. Prosjektet ble startet etter forslag fra en foreldregruppering med syv funksjonshemmede barn. Målet er blant annet å ivareta de relasjoner som var etablert mellom barna og de pårørende gjennom mange år.

På grunn av husbankens regler, er prosjektet avhengig av et nært, godt og utvidet samarbeid med kommunen for å kunne realiseres. Ringerike kommune er byggherre og realiserer bygningsmassen med syv leiligheter, fellesarealer og personalfasiliteter. Kommunen mottar momsrefusjon og husbankens investeringstilskudd, seksjonerer bygningen og etablerer et borettslag. Resterende kostnader dekkes inn av salgssummen for den enkelte bolig, samt fellesgjeld i borettslaget.

Planlagt oppstart er vinteren 2020, med ferdigstilling sommeren/høsten 2021.

Hov øst omsorgsboliger

Prosjektet består av 21 omsorgsleiligheter med tilhørende fasiliteter. Boligene bygges for eldre beboere, uavhengig av diagnoser. Planlagt byggestart er september 2019 med ferdigstilling i 2021. Kommunen mottar momsrefusjon og husbankens investeringstilskudd. Beboerne betaler husleie i henhold til kommunalt vedtak.

Oppgradering helse- og omsorgsbygg

Prosjektet er vedtatt videreført til 2020. Nødvendige oppgraderingsbehov i helse- og omsorgsbyggene er for eksempel brannsikkerhetstiltak og varmestyring.

Parkering Austjord

I forbindelse med rivning av tidligere "Rødstua" på Austjord, er det behov for å ferdigstille uteanlegget. Det skal blant annet etableres ny parkeringsplass på bakgrunn av det nyåpnede dagtilbudet samme sted.

Samtidig er det behov for et overbygg eller carport for institusjonens kjøretøypark. Denne utgjør for tiden fire minibusser, en 9-seter personbil, to varebiler og fem personbiler. På parkeringsplassen skal det også etableres tre ladepunkter for el-biler, samt sykkelparkering.

Kostnader til rivning er tatt med i investeringsbeløpet. Arbeidet skal gjennomføres i 2020.

Ringerike legevakt og ambulansesentral

Ringerike interkommunale legevakt er primærhelsetjenestens akutte legetilbud utenfor fastlegenes alminnelige åpningstid. Den dekker kommunene Ringerike, Hole, Jevnaker, Krødsherad, Modum, Sigdal og Flå. Det er omlag 63 000 fastboende innbyggere til sammen i de syv kommunene.

Dagens leieforhold ved Ringerike sykehus utløper i 2020, og nye lokaliteter må være på plass innen den tid. Kommunen skal i den anledning også bygge ny ambulansesentral i forhold til prehospitale tjenester ved Ringerike sykehus. Vestre Viken HF dekker gjennom leieavtale kapitalkostnadene over 30 år, for denne del av bygningen. Resten av kapitalkostnadene fordeles på de deltagende kommunene gjennom leie.

Byggestart er igangsatt desember 2019, med ferdigstilling i desember 2020.

Teknisk, kultur og idrett

Energi, inneklima, overvåkning, sikring

Det er satt i gang en rekke ENØK-tiltak for å redusere energiforbruket i Ringerike kommune. Dette arbeidet fortsetter i 2020 og fremover. Tiltak i 2020 vil være innføring av vannbehandlingsanlegg og investeringer i SD (sentral drift) anlegg.

Vannbehandlingsanlegg i kommunale bygg vil kunne redusere energibehovet i bygget. Dette som følge av at vi får fjernet/renset rørene og radiatorene, slik at det gir en større effekt enn i dag. De fleste av anleggene som står over tid, får mindre effekt siden rørene og radiatorene blir tette over tid. Dette vil i tillegg til mindre energibruk, også gi effekt i forhold til mindre behov for utskifting av radiatorer og færre problemer med radiatorene. Brukerne vil også oppleve en mer jevn og behagelig varme. Det er forventet en innsparing på over 10% på disse tiltakene.

Investering i SD-anlegg vil gi en positiv effekt også utover energireduksjon. Her vil driftsavdelingen kunne effektivisere gjennom å styre anleggene sentralt. Dette vil frigjøre tid til drift. I tillegg vil drift kunne avdekke feil på anlegget i større grad enn i dag, slik at kostnader ved totalhavari reduseres. Drift vil også kunne optimalisere driften av de tekniske anlegg gjennom SD-anlegget. På sikt vil dette være med på å gi mere fornøyde brukere, mindre kostnader på energi og reduserte kostnader til vedlikehold. Det er forventninger til en innsparing på over 15% på dette tiltaket.

I dagens toppsystem (exoscada) har vi fått inn 8-9 bygninger i systemet allerede, enten helt eller delvis. Etablering av toppsystemet har gjort at driftsavdelingen får mulighet til å effektivisere sine arbeidsoppgaver gjennom sentral styring av byggene. Dette har hatt en stor effekt som følge av reduserte kostnader til energi og drift på disse byggene.

FDV-system

Det er avsatt totalt 2,5 millioner kroner til nytt FDV system. Midlene er ikke benyttet, og tiltaket er ikke gjennomført i 2019. Dette skyldes at man venter på anbudsprosessen for gjennomføring av tiltaket. 2,0 millioner kroner er overført til gjennomføring i 2020.

Kjøp av eierseksjoner i Ringerike kultursenter

Oppfølging av sak 131/19. Mulig utvidelse av kulturhus i Ringerike

Vedtak:

1. Det gjennomføres kjøp av 4 seksjoner i Sameiet Hønefoss Bru 3 i tråd med fremlagte betingelser
2. Rådmann gis fullmakt til å ferdigstille kjøpet med overtakelse 1.6.2020, i tråd med akseptert bud og inngått intensjonsavtale med Sparebankstiftelsen Ringerike.
3. Økt tilskudd til kr 5 mill årlig til Kultursenteret innarbeides i budsjett for 2020 og handlingsprogrammet 2020-2023.

Kunstgress AKA Arena

Kunstgresset på AKA Arena ble byttet i 2014. Levetiden på slike kunstgressmatter varierer med bruken. Jo mere bruk, desto raskere må det byttes. Kunstgressbanen er i kontinuerlig bruk hele året, og bruken

er betydelig. Det er meldt inn behov for å skifte kunstgresset, og det foreslås derfor å sette av en avsetning til dette i 2021.

Nettbrett til Renhold

Digitalisering innen renhold - Nettbrett på tralla.

Prosjekt som i sum vil skape bedre kommunikasjon, arbeidsinnsats, stolthet, trivsel, økt kompetanse og forståelse for leveransen.

Oppgradering og sprinkling Riddergården

Prosjektet er forsinket i henhold til fremdriftsplan. Det er behov for detaljprosjektering. Kostnader for prosjektet vil i 2019 være 1,2 millioner kroner. Tiltakene vil bli utført i 2020.

Riddergården fase 2

Oppgradering Riddergården er delt i fase 1 og fase 2. Fremdriften for fase 1 er forsinket og vil bli ferdigstilt i 2020.

Fase 2. Videreføring av prosjekt Riddergården.

Dette gjelder blant annet ferdigstilling av vindusrestaurering i hovedhuset, utvendig maling av hovedbygningen, utbedring på fundamenter og bjelkelag i Drengestua og Nystuen, nødvendige tilleggsarbeider i forbindelse med tilskudd fra DNB sparebankstiftelsen, tilpasninger i Nystuen for tilrettelegging for kafedrift, høydejustering på låven, ny belysning i alle bygg og renovering av innvendig elektrisk kabling i hovedhuset.

Riddergården har en gammel bygningsmasse som kontinuerlig vil ha behov for oppgradering/vedlikehold av bygningsmassen. Riddergården åpner for mer bruk etter rehabiliteringen er avsluttet og øvrig tilrettelegging er fullført.

Teknisk drift - Maskinpark

Bilpark og maskinpark består i dag av en del eldre eide biler og maskiner. Det vil bli igangsatt et prosjekt som vil se på hvilke typer behov vi har fremover og hvilke alternativer som finnes med tanke på eie, leie, serviceavtaler, flåtestyring og så videre. I prosjektet vil vi også vurdere ny teknologi og miljøprofil. Ny klima- og miljøsjef vil være en naturlig bidragsyter inn i dette prosjektet.

Tilskudd til Ringerike Kirkelige fellesråd - Oppgradering og utvikling kirker

Fellessrådet får 5 millioner kroner årlig til investeringstiltak. De prioriterer og iverksetter disse selv. Fellesrådet rapporterer i forbindelse med årsrapporten hvilke prosjekter som er prioritert og gjennomført.

Trafikksikkerhetstiltak

Dette er en avsetning til kommende trafikksikkerhetstiltak.

VPI - Kommunale veier

Store deler av det kommunale veinettet har stort oppgraderingsbehov. Dette gjelder bærelag, eventuelt fast dekke, veigrøfter, rydding av vegetasjon og trafikksikkerhetsaspekter.

Det foreslås en årlig avsetning på 15 millioner kroner til rehabilitering av kommunale veier. Hovedplan vei ble vedtatt av kommunestyret i 2017, og sak om veiprioriteringer ble lagt frem for politisk behandling høsten 2018.

VPI - Kommunale veilys

Det er behov for fornying av kommunens gatelysanlegg. For å ta igjen etterslepet og opprettholde godkjent standard på dagens gatelysanlegg, må det investeres årlig over mange år. Veilys, med tanke på akutt behov, er foreslått med 1 million kroner i 2020. Det vil også bli utarbeidet en grundig analyse og rapport på totalbehov og kostnader i løpet av 2020.

VPI - Lyssetting Søndre park

Budsjettvedtak 2019 - lys Søndre Park - 200 000 kroner i driftsbudsjettet. Investering 2020-2021. Det er innhentet tilbud på lyssetting av Søndre Park. Det foreslås avsatt midler til lyssetting fra 2021.

VPI - Parkering - utskifting 10 P-automater

Det har i 2018/2019 vært driftsproblemer med flere P-automater («ute av drift»). Automatene er derfor modne for utskifting. Kommunen har 10 gamle P-automater som må oppgraderes/skiftes ut i nær fremtid. Disse har en teknisk tilstand som vil kunne medføre status «ute av drift» og tapte parkeringsinntekter. Alle kommunens P-automater må bygges om til 4G nett, da 3G nettet blir skrudd av iløpet av 2019. Det foreslås å avsette midler til dette i 2020.

Gebyrfinansierte investeringer

Digitale vannmålere

Digitale vannmålere innføres for å rasjonalisere avlesningen av vann som grunnlag for fakturering av vann- og avløpsavgifter. Dette gir muligheter for å lese av forbruk i sanntid og vil forbedre lekkasjekontroll på offentlig nett. Anskaffelsesprosess er gjennomført. Fremdriften er i henhold til økonomiplanen, og innføringen vil ferdigstilles i 2022.

IT sikkerhet på styringssystemer VAR

Investeringstiltak i henhold til foreslåtte tiltak rapport for IT sikkerhet VAR.

Monserud rensesanlegg

Prosjektet er nå i slutfasen. Det er noe forsinket i forhold til opprinnelig fremdriftsplan. Tekniske anlegg testkjøres nå. Planen er at anlegget skal ferdigstilles i løpet av 2019.

Overføringsledninger Åsa - Monserud

Prosjektet er planlagt fullført i løpet av 2019. Noe arbeider forventes utført våren 2020.

Reservevannkilde Sokna vannverk

Alle vannverk over 2000 pe har lovpålagt krav om reservevannkilde.

Avsetningen som foreslås i perioden, er til hydrogeologiske vurderinger for å finne et sted hvor det er mulig å etablere grunnvannsbrønner og prøvepumpe disse slik at man ser om dette er innenfor krav i drikkevannsforskriften. Når disse forundersøkelsene er gjort, vil det bli lagt frem sak til politisk behandling.

Avsetning til utbyggingen av anlegget på 20 millioner kroner, ligger utenfor handlingsprogramperioden 2020-2023. Den ligger i 2024-2029.

Sanering Nes i Ådal etappe 2

Prosjektet legges ut på anbud, tidligst i oktober/november 2019. Planlagt oppstart er vinteren/våren 2020, med ferdigstilling samme år, forutsatt at alle hovedledningsavtaler underskrives som planlagt.

Sikring/overføringsledning Ringerike vannverk

Det er et krav om at Ringerike vannverk skal ha reservevannkilde. I og med at det hastet med å løse manganproblematikken, ble det bestemt at vannverket skulle bygges først, og at sikring/klausulering av vannkilden skulle ses i sammenheng med reservevann. Prosjektet er forankret som en del av vannverksutbyggingen og utfordringene rundt mangan.

Styresystem Nes RA og Monserud RA

Ved etablering av nytt renseanlegg på Monserud, må eksisterende styresystem på gammelt renseanlegg byttes til samme plattform som det nye renseanlegget. Investeringen omfatter også kommunikasjon mot andre uteanlegg. Arbeidet som var planlagt utført i 2019 og 2020, er forsinket, og mesteparten vil i stedet utføres i 2020.

Tandberglia / Tandberghøgda

Kostnadene er forbundet med forpliktelser som kommunen har bundet seg til gjennom utbyggingsavtale og med utbyggingen av høgskolen/universitetet. Dette henger blant annet sammen med sikring av brannvann.

VA-anlegg Parkgata - Storjordet etappe 1

Prosjektet vil separere ut overvannet fra Storjordet/Haldenjordet og føre det til elv i stedet for å sende det til Monserud renseanlegg. Dette vil bidra til økt kapasitet på ledningsnettet.

Prosjektering pågår med planlagt anbudskonkurranse høsten 2019. Utførelsen vil hovedsakelig skje i 2020. Tiltak i forbindelse med trygg skolevei skal stå ferdig til skolestart 2020.

VA-anlegg Parkgata - Storjordet etappe 2

Dette prosjektet har stått i Hovedplan avløp i flere år. Vi er i ferd med å gjennomføre del 1 nå i 2019 og neste år. Prosjektet vil fjerne en stor bekkelukning som tilfører renseanlegget store mengder vann. Ved å gjennomføre dette, vil man frigjøre kapasitet på ledningsanlegg og renseanlegg.

VAR forvaltning - Utsifting avløpsledninger

Det er avsatt 9 millioner kroner i hvert av årene i handlingsprogramperioden, til sammen 36 millioner kroner. Hovedplan avløp og vannmiljø 2017-2027 ble vedtatt i kommunestyresak 12/18 i mars 2018.

VAR forvaltning - Utsifting vannledninger

Norsk Vann BA som bransjeorganisasjon anbefaler en utskiftingstakt på 1 prosent årlig, det vil si en levetid på 100 år for distribusjonsnett i vann, avløp og overvann.

Det er avsatt 9 millioner kroner i hvert av årene i handlingsprogramperioden, til sammen 36 millioner kroner. Hovedplan avløp og vannmiljø 2017-2027 ble vedtatt i kommunestyresak 12/18 i mars 2018.

Hovedtallene i budsjettforslaget

Disponering av driftsrammen

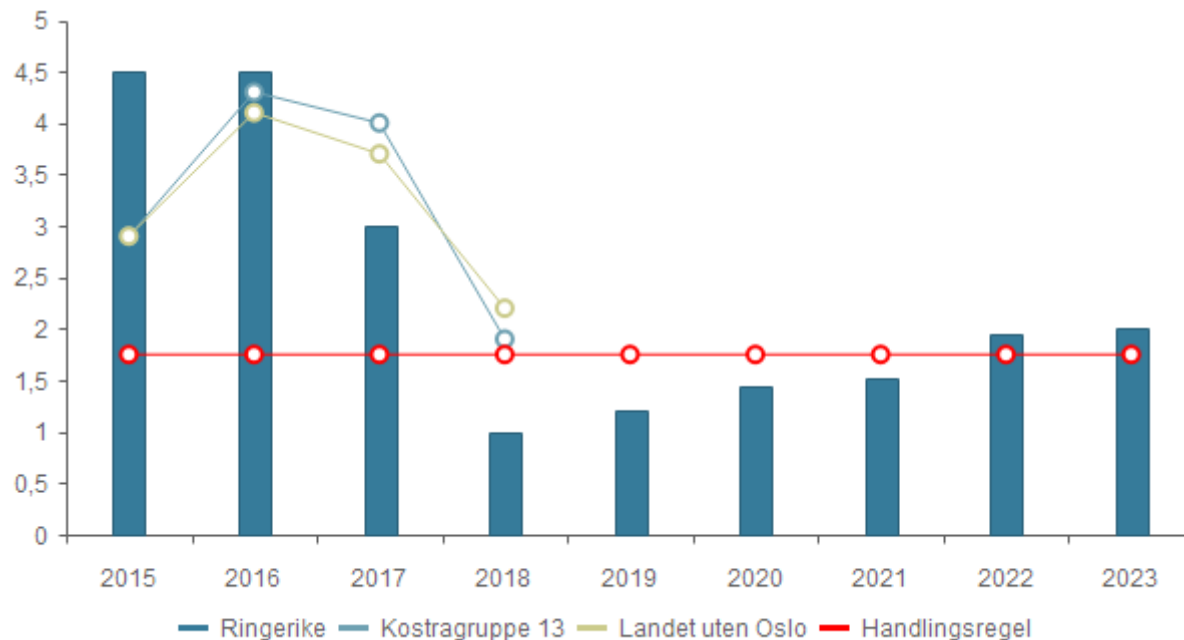
Driftsbudsjettet - rammendringer per tjenesteområde i årsbudsjettet

Beløp i 1000

Tjenesteområde	Vedtatt budsjett 2019	Prisjustering og diverse endringer	Effektivisering	Nye tiltak og realendringer budsjett	Årsbudsjett 2019 2020	Realendring i %
10 Folkevalgte og revisjon	10 788	0	-65	100	10 823	0,9 %
20 Administrasjon og fellestjenester	105 102	-3 145	-3 173	1 216	100 000	1,2 %
25 Strategi og utvikling	30 528	12 469	-3 129	3 000	42 868	9,8 %
30 Utdanning og familie	638 300	13 730	-17 195	10 900	645 735	1,7 %
40 Helse og omsorg	624 622	20 918	-12 435	15 300	648 405	2,4 %
50 Teknisk, kultur og idrett	168 759	-5 120	-4 324	13 317	172 632	7,9 %
51 Selvkost	-59 637	-15 437	-268	900	-74 442	-1,5 %
70 Avsetninger, overføringer	20 662	12 236	21 414	-7 194	47 118	-34,8 %
Sum netto driftsutgifter	1 539 124	35 651	-19 175	37 539	1 593 139	2,4 %

Økonomisk utvikling i planperioden

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

	KOSTRA 2015	KOSTRA 2016	KOSTRA 2017	KOSTRA 2018	KOSTRA 2019	Budsjett 2020	Økplan 2021	Økplan 2022	Økplan 2023
Ringerike	4,5 %	4,5 %	3,0 %	1,0 %	1,2 %	1,4 %	1,5 %	1,9 %	2,0 %

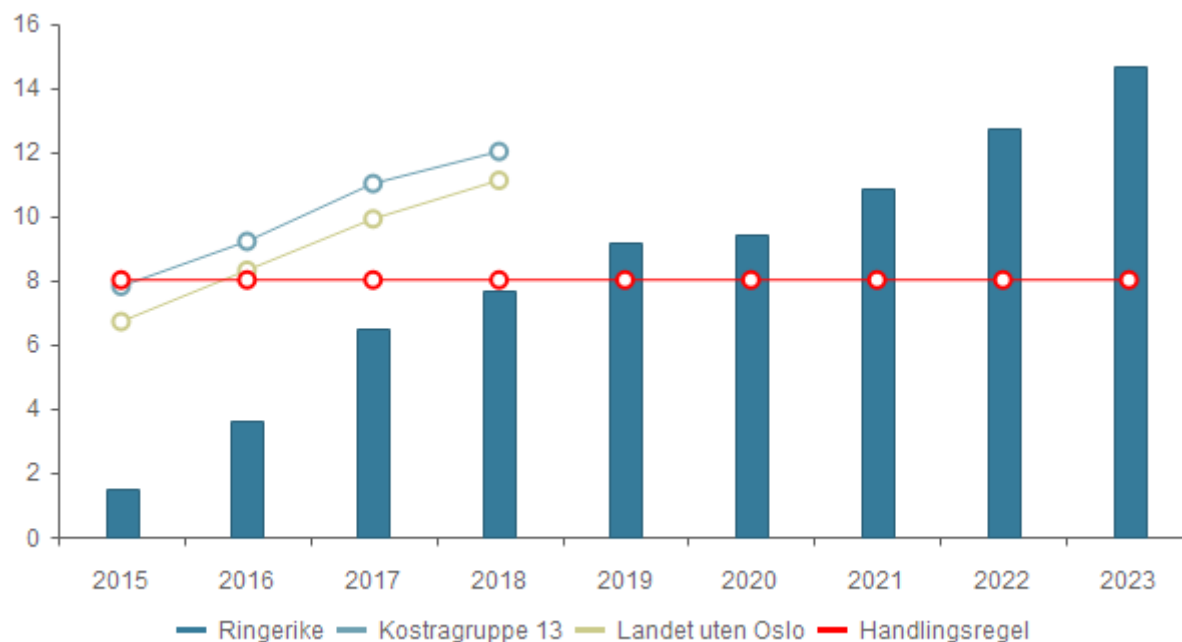
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

Grafen ovenfor viser det mest vanlige nøkkeltallet som norske kommuner vurderes ut fra. Rådmannen har i sitt budsjettforslag tatt utgangspunkt i «resultat», det vil si at avsetning til disposisjonsfond skal være 50 millioner i 2022.

Handlingsregelen er i grafen satt til 1,75%, mens Fylkesmannen anbefaler at handlingsregelen settes til 3% i budsjettforslaget, men er godt fornøyd med at kommunene oppnår 1,75% på regnskapstallene.

Vi når ikke opp til 1,75% i budsjett for 2020 og 2021, men er på over 2% i 2022 og 2023.

Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

	KOSTRA 2015	KOSTRA 2016	KOSTRA 2017	KOSTRA 2018	KOSTRA 2019	Budsjett 2020	Økplan 2021	Økplan 2022	Økplan 2023
Ringerike	1,5 %	3,6 %	6,5 %	7,7 %	9,1 %	9,5 %	10,9 %	12,8 %	14,7 %

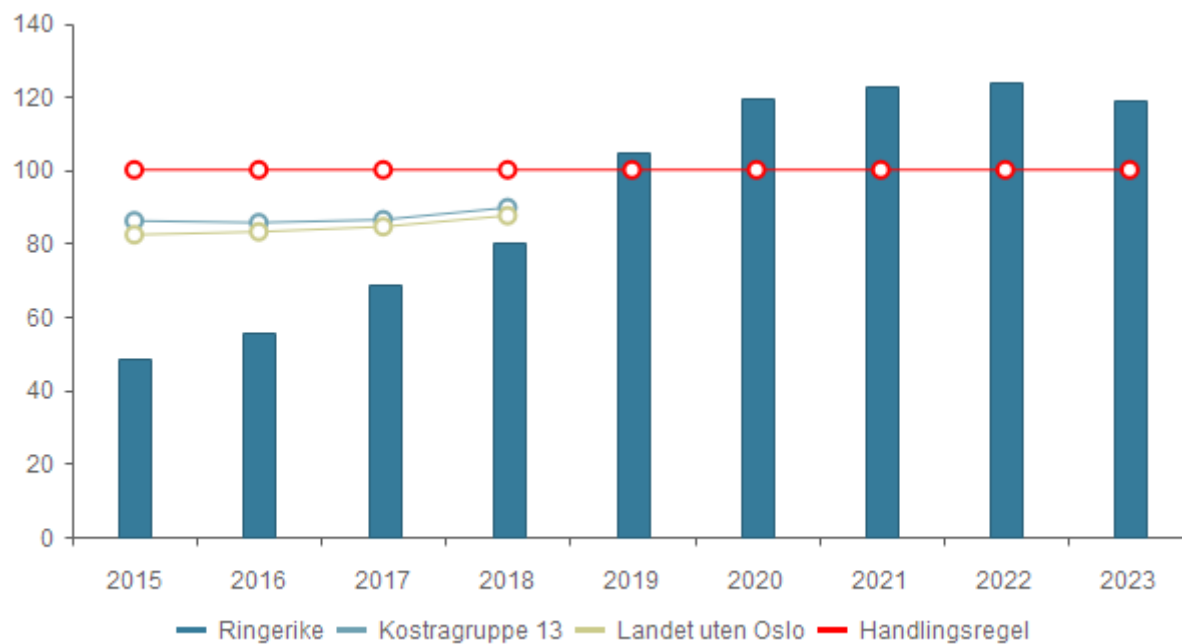
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

Disposisjonsfondet har siden 2015 hatt en god utvikling, spesielt årene 2016 og 2017 bidro til gode avsetninger til disposisjonsfondet.

Økningen i disposisjonsfondet er liten fra 2019 til 2020, siden vi bruker noe av fondet til engangstiltak. Fra 2021 øker avsetningen til disposisjonsfondet igjen, slik at fra 2021 har Ringerike kommune ett fond på over 10%.

Det gir kommunen muligheter fra 2023 å benytte deler av driftsresultatet til egenfinansiering av investeringer.

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter

	KOSTRA 2015	KOSTRA 2016	KOSTRA 2017	KOSTRA 2018	KOSTRA 2019	Budsjett 2020	Økplan 2021	Økplan 2022	Økplan 2023
Ringerike	48,4 %	55,5 %	68,6 %	80,0 %	105,0 %	119,3 %	123,1 %	123,7 %	119,0 %

Lånegjelda vil fra 2020 være på over 100%, og ha sitt høyeste nivå i 2022. Fra 2023 vil nøkkeltallet reduseres, ved at det ikke planlegges å investere mer enn avdragene som gjøres.

Kommunens tjenesteområder

Folkevalgte og revisjon

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Lønn	7 714	7 588	7 237	7 237	7 237	7 237
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 302	966	1 066	966	1 216	966
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2 242	2 521	2 521	2 521	2 521	2 521
Overføringsutgifter	20	0	100	100	100	100
Finansutgifter	885	119	119	119	119	119
Sum Driftsutgifter	12 163	11 194	11 043	10 943	11 193	10 943
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-161	-200	-200	-200	-200	-200
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-885	-20	-20	-20	-20	-20
Sum Driftsinntekter	-1 099	-220	-220	-220	-220	-220
Sum	11 064	10 974	10 823	10 723	10 973	10 723

Regnskapet for 2018 viser et forbruk på **kr 11 064 000** i sektoren.

Folkevalgte og revisjon startet året med et opprinnelig budsjett på kr 10 788 000. På høsten fikk sektoren en økning i budsjettet på kr 286 000 for å dekke sin andel av den årlige oppgjørsregningen på pensjon (reguleringspremie). Revidert budsjett 2019 er da på **kr 11 074 000**.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023
Vedtatt budsjett	10 788	10 788	10 788	10 788
Konsekvensjustert ramme	10 788	10 788	10 788	10 788
Innsparingstiltak				
0,5% effektivisering	-55	-55	-55	-55
Reduksjon i sykefravær	-10	-10	-10	-10
Sum Innsparingstiltak	-65	-65	-65	-65
Nye tiltak				
Vennskapsby-besøk 2020	100	0	250	0
Sum Nye tiltak	100	0	250	0
Nye tiltak og realendringer budsjett	35	-65	185	-65
Ramme 2020-2023	10 823	10 723	10 973	10 723

Folkevalgte og revisjon startet året 2019 med et opprinnelig budsjett på **kr 10 788 000**. Det er denne budsjettramme som er utgangspunktet for beregningen av rammen for 2020.

Opprinnelig budsjett 2019 pluss innsparingstiltak og nye tiltak på netto kr 35 000, gir et budsjett for 2020 på **kr 10 823 000**.

Sektoren vil få tildelt ekstra budsjettmidler senere i 2020 (fra en sentralt avsatt reserve), til å dekke ekstra utgifter til lønnsvekst og pensjonsoppgjør.

Innsparingstiltak

0,5% effektivisering

Statsbudsjettet viderefører en effektivisering på 0,5% i årets budsjett. Det forventes en tilsvarende effektivisering i kommunene og sektor for Folkevalgte og revisjon skal ta sin andel av dette.

Reduksjon i sykefravær

Tiltaket beskrives i overordnet del av handlingsprogrammet.

Nye tiltak

Vennskapsby-besøk 2020

Økte utgifter i forbindelse med Vennskapsby-besøk.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt utgift	2020	2021	2022	2023	2020-23
Folkevalgte og revisjon							
Oppgradering FS-salen og KS-salen	2020	2 500	2 500	0	0	0	2 500
Sum Folkevalgte og revisjon		2 500	2 500	0	0	0	2 500
Sum investeringsprosjekter		2 500	2 500	0	0	0	2 500

Administrasjon og fellestjenester

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Lønn	83 288	86 894	70 580	71 530	70 260	71 530
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	32 104	30 697	33 300	32 870	32 870	32 870
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2 749	2 725	2 840	2 840	2 840	2 840
Overføringsutgifter	676	80	681	681	681	681
Finansutgifter	61	3	3	3	3	3
Sum Driftsutgifter	118 879	120 399	107 405	107 925	106 655	107 925
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-5 772	-3 009	-3 009	-3 009	-3 009	-3 009
Refusjoner	-8 010	-4 462	-4 396	-4 396	-4 396	-4 396
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-385	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-14 167	-7 471	-7 406	-7 406	-7 406	-7 406
Sum	104 713	112 928	100 000	100 520	99 250	100 520

Administrasjon og fellestjenester hadde i 2018 et forbruk på **kr 104 713 000**.

Sektoren starter året 2019 med et opprinnelig budsjett på kr 105 102 000. I løpet av året ble budsjettet justert med tilsammen kr 10 632 000. Revidert budsjett 2019 er **kr 115 734 000**.

Om sektor

HR og fellestjenester

HR (Human Resources) skal bidra med kompetanse for ansatte og sikre at organisasjonens HR-verktøy og prosesser bygger opp under organisasjonens overordnede mål, mandat og strategi. Sentrale områder HR skal legge til rette for er god personalforvaltning, organisasjonsutvikling, lederutvikling, lederstøtte, rekruttering, kompetansestyring, medbestemmelsesprosesser og kvalitet.

I 2018 ble ny arbeidsgiverpolitikk vedtatt, denne gir føringer for arbeid HR skal prioritere i årene fremover. HR skal tilrettelegge og bidra til at satsningsområdene blir realisert. Satsning på kompetanse og lederutvikling er områder som er høyt prioritert. Tiltak for ledere og ansatte i alle sektorer er primær oppgaver, spesielt er gjennomføringen av lederutviklingsprogram sentralt.

Det arbeides med tiltak for å etablere et systematisk kvalitetsarbeid i alle sektorer, dette arbeidet videreføres i 2020. I 2020 vil det også foreligge en oversikt over kommunens systematiske HMS-arbeid.

HR vil fortsatt arbeide for å tilrettelegge for tiltak som skal øke den digitale forståelse og kompetanse i alle sektorer.

Et prioritert område for HR i 2020 vil være å støtte arbeidet, i samarbeid med bedriftshelsetjenesten, for å redusere kommunens økende sykefravær. Egne prioriterte ressurser vil øremerkes til arbeidet. HR

vil også ta initiativ til et tverr-sektorielt samarbeid med blant annet frisklivssentralen og psykisk rus og helse.

Fellestjenester består av servicetorg, politisk sekretariat og dokumentssenter. Det skal være stor grad av åpenhet ut mot innbyggere, både gjennom tilgang til politiske saker som behandles og annen administrativ saksbehandling. Det er anskaffet et nytt arkiv- og saksbehandlingssystem (Acos) og innen sommeren 2020 skal systemet være implementert fullt ut.

Økonomi og innkjøp

Økonomifunksjonen skal legge til rette for at enhetene har god oversikt over sine ressurser for å kunne disponere disse på best mulig måte. Det gjøres ved at enhetene får gode verktøy til budsjettoppfølging, planlegging av budsjettammen og støtte til å benytte verktøyene på en god måte. I 2019 er Framsikt innført som rapporteringssystem, som støtter rapportering på økonomi, mål og oppfølging av kommunestyrevedtak.

Økonomifunksjonen sørger også for at kommunens inntekter blir fakturert og innbetalt raskt og effektivt.

Økonomifunksjonen vil ha stort fokus på digitalisering av sine prosesser, og gjennom digitaliseringen gjøre prosessene mer effektive for enhetene og med høy kvalitet.

Skatteoppkreveren vil fra 1. juni 2020 bli overført til Skatteetaten. Overføringen vil bli gjennomført i henhold til de lover og prosedyrer som gjelder.

Kommunal innkreving vil forbli i kommunal regi, men det er ikke avklart hvordan denne funksjonen skal organiseres.

Innkjøpsfunksjonen støtter enhetene slik at disse gjør sine innkjøp og anskaffelser i henhold til lover og forskrifter om offentlige anskaffelser. Innkjøp sørger for gode rutiner, opplæring og forhandling av gode rammeavtaler, samt følger opp kontrakter med leverandører og sikrer at Ringerike kommune er lojale ovenfor de avtaler som er inngått.

Kommunikasjonsavdelingen

Kommunikasjonsavdelingen er kommunens ressurs innen intern og ekstern kommunikasjon, håndtering av media, merkevare- og omdømmebygging. Avdelingen er organisert for å ivareta rådgivning og praktisk bistand med arbeidsoppgaver knyttet til dette, overfor alle nivåer i hele organisasjonen.

Hovedfokuset er å videreutvikle dialogen med innbyggerne med vekt på økt innsyn, større åpenhet og bredere medvirkning.

Kommuneadvokatkontoret

Advokatkontoret er kommunens prosessfullmektig i saker for fylkesnemnd og domstolene. Kontoret er kommunens rådgiver i saker som reiser juridiske problemstillinger.

Kontoret dekker kommunens juridiske behov innen sentrale fagområder.

Et sterkt juridisk fagmiljø bidrar til god internkontroll. Kontoret skal gjennom sitt arbeid bistå tjenestene slik at riktige juridiske vurderinger blir foretatt, slik at det bidrar til at kommunen er profesjonell.

IT-enheten

IT-enheten skal sørge for sikker drift av kommunens IT-systemer, og være en god støttespiller i arbeidet med å digitalisere prosesser og levere nye tjenester hvor IT er en del av leveransen. I 2020 vil samarbeidet med digitaliseringssjef og sikkerhetssjef gi ett viktig bidrag til effektivisering og bedre IT-tjenester.

Utfordringer og viktige tiltak

Administrasjonen har ansvar for å legge til rette for gode prosesser slik at alle sektorene oppfyller de krav som blir stilt. Videre at det er god samhandling på tvers av sektorene til beste for innbyggerne.

Viktige tiltak

Ringerike kommune satser spesielt på digitalisering, kompetanse- og lederutvikling og samhandling.

Videreutvikling av kommunens nye nettsider og nye kommunikasjonsløsninger internt skal sikre god digital samhandling, både mellom ansatte og mot innbyggerne og øvrige målgrupper.

Generell digitalisering av arbeidsprosesser innen det administrative vil prioriteres, og i 2020 vil vi også vurdere om det er prosesser som kan automatiseres.

Kostra-analyse - Adm, styring og fellesutgifter

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Prioritet								
Brutto driftsutgifter til funksjon 100 Politisk styring , i kr. pr. innb (B) **)	299	332	310	500	269	246	295	400
Brutto driftsutgifter til funksjon 110, Kontroll og revisjon, i kr. pr. innb (B) **)	81	79	93	60	79	105	93	120
Brutto driftsutgifter til funksjon 120 Administrasjon, i kr. pr. innb (B) **)	3 751	3 727	4 144	3 694	3 303	3 951	3 837	4 117
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i prosent av totale netto driftsutg (B)	7,1 %	6,7 %	7,1 %	5,7 %	5,5 %	6,6 %	6,2 %	7,0 %

**) Justert for utgiftsbehov

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023
Vedtatt budsjett	105 102	105 102	105 102	105 102
Sum Tekniske justeringer	-1 637	-1 637	-1 637	-1 637
Sum Vedtak forrige periode	-1 508	-822	-2 092	-2 092
Konsekvensjustert budsjett	-3 145	-2 459	-3 729	-3 729
Konsekvensjustert ramme	101 957	102 643	101 373	101 373
Innsparingstiltak				
0,5% effektivisering	-585	-585	-585	-585
Reduksjon i sykefravær	-588	-588	-588	-588
Reduksjon i årsverk	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Reduksjon i årsverk	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Innsparingstiltak	-3 173	-3 173	-3 173	-3 173
Nye tiltak				
KS-kontingenter prisøkning	67	67	67	67
Nytt system saks- og arkiv (Acos)	430	0	0	0
Trainee ordning	719	983	983	983
Valg 2023	0	0	0	1 270
Sum Nye tiltak	1 216	1 050	1 050	2 320
Nye tiltak og realendringer budsjett	-1 957	-2 123	-2 123	-853
Ramme 2020-2023	100 000	100 520	99 250	100 520

Administrasjon og fellestjenester starter året 2019 med opprinnelig budsjett på **kr 105 102 000**.

Opprinnelig budsjett 2019 er utgangspunktet for budsjetttrammen 2020. Det er gjort følgende justeringer for å komme frem til endelig budsjetttramme:

- *Tekniske justeringer kr -1 637 000* - Her har sektoren fått overført budsjettmidler til å dekke helårseffekten av lønnsoppgjøret fra høsten 2019, og det er omfordelt lønnsmidler hit for å lønne en stilling på eiendomsskatt oppmåling. Inntektsbudsjettet på renter og gebyrer skatt, er flyttet til annen sektor. Så er det overført lønnsmidler til andre sektorer, for konsulenter som nå skal lønnes i den sektoren de arbeider for og ikke i sentral stab.
- *Vedtak forrige periode kr -1 508 000* - Her er det lagt inn endringer av vedtak som ble gjort i fjor.
- *Forslag til innsparingstiltak i 2020* som vist i tabellen, med kr -3 173 000
- *Forslag til nye tiltak i 2020* som vist i tabellen, med kr 1 216 000

Endelig budsjetttramme for 2020 blir da **kr 100 000 000** for Administrasjon og fellestjenester.

Innsparingstiltak

0,5% effektivisering

Statsbudsjettet viderefører en effektivisering på 0,5% i årets budsjett. Det forventes en tilsvarende effektivisering i kommunene og sektor for Administrasjon skal ta sin andel av dette.

Reduksjon i sykefravær

Tiltaket beskrives i overordnet del av handlingsprogrammet.

Reduksjon i årsverk

Tiltaket beskrives i overordnet del av handlingsprogrammet.

Reduksjon i årsverk

Tiltaket beskrives i overordnet del av handlingsprogrammet.

Nye tiltak

KS-kontingenter prisøkning

Økte utgifter til FOU og KS kontingenter, basert på innbyggertall.

Nytt system saks- og arkiv (Acos)

Kommunen har anskaffet et nytt saks- og arkivsystem (Acos), systemet implementeres i løpet av våren 2020 og vil erstatte dagens system (ESA).

Trainee ordning

Etter avtale med Ringerike næringsforening har kommune tatt inn en ny trainee fra høsten 2019 som arbeid innen miljø- og arealenheten.

Valg 2023

Budsjett til dekning av utgifter i forbindelse med Stortingsvalg 2023.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt utgift	2020	2021	2022	2023	2020-23
Administrasjon og fellestjenester							
IT felles infrastruktur	2020	3 700	3 700	0	0	0	3 700
Nytt sak- og arkivsystem ACOS	2020	4 000	4 000	0	0	0	4 000
Nødvendige branntiltak rådhuset	2020	2 000	2 000	0	0	0	2 000
Sum Administrasjon og fellestjenester		9 700	9 700	0	0	0	9 700
Sum investeringsprosjekter		9 700	9 700	0	0	0	9 700

Strategi og utvikling

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Lønn	30 602	32 514	28 211	28 211	28 211	27 511
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	6 221	12 761	14 224	11 164	4 164	4 864
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 754	971	971	971	971	971
Overføringsutgifter	0	1 733	2 430	-610	-610	-610
Finansutgifter	580	130	130	130	130	130
Sum Driftsutgifter	39 157	48 109	45 967	39 867	32 867	32 867
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-1 104	-1 066	-1 066	-1 066	-1 066	-1 066
Refusjoner	-2 834	-2 273	-1 932	-1 932	-1 932	-1 932
Overføringsinntekter	-1 396	-920	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-533	-100	-100	-100	-100	-100
Sum Driftsinntekter	-5 868	-4 359	-3 098	-3 098	-3 098	-3 098
Sum	33 290	43 750	42 868	36 768	29 768	29 768

Strategi og utviklings regnskaper for 2018 viser et forbruk på **kr 33 290 000**.

Revidert budsjett for 2019 er **kr 33 750 000**.

Om sektor

Strategi og utvikling ble etablert høsten 2018, som en ny enhet i kommunen. Fra 1. august 2019 er også enhetene utbygging, byggesak, landbruk og oppmåling innlemmet i denne sektoren.

Sektoren har ansvaret for overordnet planlegging og strategi inkludert kommuneplanen. Sektoren jobber på tvers av alle øvrige sektorer.

Strategi og utvikling ledes av assisterende rådmann, og omfatter følgende virksomhet:

- Næringsutvikling
- Klima- og miljø og arealforvaltning
- By- og arealplanlegging
- Utbygging

Innenfor sektorens arbeidsområder er det fastsatt følgende overordnede målsettinger:

- Skal ha etablert 1 arbeidsplass per 2 nye innbyggere innen 2022
- Skal ha etablert et helhetlig og effektivt plansystem basert på FNs Bærekraftmål i parallell med ferdigstillelsen av ny kommunal planstrategi
- Skal ha etablert gode styringsmål og -systemer i organisasjonen, med eierskap til overordnede mål.

- Skal til enhver tid drive en profesjonell og effektiv saksbehandling til rett tid målt mot måltall for å dokumentere forbedring
- Skal utvikle en endringsdyktig organisasjon som kan møte økte og nye oppgaver innen juli 2020
- Skal tilrettelegge for gode strategiske politiske prosesser
- Skal posisjonere og synliggjøre Ringerike i det nye Viken i samarbeid med de folkevalgte innen spesifikke områder i løpet 2020
- Skal starte gjennomføringen av byplanen og sørge for å følge opp at utbyggingsavtaler og teknisk infrastruktur ivaretas

Utfordringer og viktige tiltak

Strategi og Utvikling

Strategi og utvikling har siden etableringen høsten 2018 arbeidet med å bedre effektiviteten i saksbehandling og forvaltningen av kommunale ressurser.

Flere sentrale planer er vedtatt, slik som kommuneplanens arealdel, kommunedelplan for Eggemoen - Nymoen og Områderegulering for Hønefoss (Byplanen). Dette er viktige vedta som forenkler og forbedrer arbeidet med planer i kommunen.

I 2020 vil beslutningen om ny planstrategi og arbeidet med ny samfunnsdel i kommuneplanen være sentrale oppgaver. Dette for å målrette, systematisere og effektivisere arbeidet og plansystemet og forbedre kommunens gjennomføringsevne.

Store infrastrukturprosjekter vil være sentrale premissgivere for sektorens arbeid i perioden. Fellesprosjektet for Ringeriksbanen/E16 er det absolutt største og vil kreve omfattende ressursbruk. Utadrettet virksomhet for å synliggjøre Ringerike inn i nye Viken og øvrige aktuelle samarbeidsarenaer vil også være viktige oppgaver.

Næringsutvikling

Innenfor arbeidet med næringsutvikling vil hovedfokuset være på å samordne alle kommunale og kommunalt finansierte tiltak. Slik vil vi fremstå som en sterkere og tydeligere kommune. Dette er en forutsetning for å oppnå målsettingen om økt etablering av arbeidsplasser. Til grunn for arbeidet ligger Regional næringspolitisk strategi. Denne er vedtatt i alle tre kommuner i Ringeriksregionen.

Basert på tydelige tilbakemeldinger fra næringslivet vil det bli vektlagt å styrke og tydeliggjøre kommunes rolle som tilrettelegger. Med dette fokuset vil utvikling av nye samarbeidsmodeller med næringslivet, næringslivets organisasjoner og Universitet (USN) ligge til grunn for arbeidet.

Planlegging

I 2019 er både kommuneplanens arealdel og områderegulering for Hønefoss (Byplanen) vedtatt. Dette er viktig grunnsteiner i kommunens planarbeid, og det forventes en vesentlig økning i private planinitiativ som følge av disse vedtakene. I tillegg vil det bli meldt oppstart på flere planer i kommunes egen regi. Dette er blant annet planene for boligområder i hhv Hjertelia og Gamle Ullerål. Disse vil bli lagt frem for oppstart tidlig i 2020. Det tas sikte på en effektiv og rask planprosess som bygger opp under de målsetninger som er satt i kommuneplanen og tilrettelegge for en moderne samfunnsutvikling.

Det vil også bli startet opp planprosesser for hhv Hønefoss Nord og Hønefoss Sør. Det skal gjøres for å sikre en helhetlig byplanlegging. Planene vil bygge på rammene som er lagt i Områderegulering Hønefoss.

I 2020 skal arbeidet med å målrette, systematisere og effektivisere planarbeidet og -systemet i Ringerike kommune prioriteres. Høsten 2019 startet arbeidet med kommunal planstrategi 2020-2023 og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel er kommet godt i gang. Til grunn for arbeidet ligger folkehelseoversikten, som sammen med FNs bærekraftsmål danner grunnlaget for planarbeidet.

Planstrategien skal avklare de viktigste planutfordringer som kommunen står overfor, og å ta stilling til hvilke planoppgaver som skal prioriteres den neste fireårsperioden. Planstrategien skal fremmes for vedtak i kommunestyret våren 2020.

I løpet av 2020 blir arbeidet med revidering av kommuneplanens samfunnsdel viktig. I denne skal det fastsettes lokale målsetninger innenfor prioriterte fokusområder blant FNs bærekraftsmål. I tillegg skal kommunens overordnede planlegging innen klima, energi og klimatilpasning innarbeides.

Klima og miljø

2020 blir et viktig år både for å få på plass gode styringssystemer og for gjennomføring av konkrete tiltak. Mål innenfor både klima- og miljøområdet skal innarbeides i kommuneplanens samfunnsdel og handlingsprogram. Et klimaregnskap er under etablering og vil gi grunnlag for vurdering av mål, etablering av klimabudsjett, prioritering av tiltak og resultatoppfølging. Sammen vil dette gi gode styringsverktøy og legge til rette for systematisk vurdering av klimatiltak i alle sektorer i handlingsprogram og årsbudsjett.

Sammen med dette skal det gjennomføres en rekke konkrete tiltak. Blant annet skal det startes opp et arbeid med å miljøsertifisere kommunens virksomheter gjennom Miljøfyrtårn. Videre skal klima- og miljøhensyn vektlegges i arealplanlegging og kommunale utbyggingsprosjekter. Sykkeltiltakene skal følges opp og utskifting av fossile tjenestebiler til elbiler skal fortsette. Arbeidet med vannforvaltning skal styrkes og en konseptutredning om smart bruk av spillvarme til grønn næringsutvikling gjennomføres i samarbeid med Treklyngen, RingeriksKraft og Vardar.

Utbygging

Utbyggingsenheten vil ha en rekordhøy aktivitet i 2020. Byggingen av Heradsbygda omsorgssenter, nye Ullerål skole og nye Hov ungdomsskole er noen av prosjektene som skal gjennomføres/startes/avsluttes i 2020. Hovedfokus for enheten vil gjennom 2020 være å levere utbyggingsprosjektene i tråd med fremdrift og økonomi.

De enkelte utbyggingsprosjektene omtales under kapittelet om investeringer og innen de aktuelle sektorene.

Miljø og areal

Enheten omfatter byggesak, oppmåling og landbruk. Den har i dag gode leveranser og rask saksbehandling. Saksmengden forventes økt i perioden som følge av økt byggeaktivitet og store infrastrukturprosjekter. Ulike miljøhensyn vil bli viktigere når byggeaktiviteten øker, slik at påvirkning på mennesker og dyrs helse, og naturen blir minst mulig. Det skal jobbes videre med fortsatt god ressursutnyttelse og gode samarbeidsformer både internt og eksternt.

Kostra-analyse - Plan, kulturminner, natur og nærmiljø

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Grunnlagsdata (Nivå 3)								
Snitt saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist (dager)	10	17	15	42	38	3	44	37
Snitt saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist (dager)	8	11	8	41	20	6	23	20
Andre nøkkeltall								
Netto driftsutgifter (301) Plansaksbehandling	11 203	12 080	22 563	18 291	5 689	1 839	523 898	1 256 669
Netto driftsutgifter (302) Bygge- delings- og seksjoneringsarbeid	0	0	4 960	0	552	-672	56 666	140 409
Netto driftsutgifter (303) Kart og oppmåling	2 769	3 769	2 558	0	612	233	168 062	467 358
Netto driftsutgifter (335) Rekreasjon i tettsted	4 582	1 764	2 074	9 100	11 862	804	471 163	1 056 736
Netto driftsutgifter (360) Naturforvaltning og friluftsliv	518	794	1 343	5 626	1 884	1 301	217 767	563 708
Område- og detaljreguleringsplaner vedtatt av kommunen siste år (B)	11	8	6	15	11	8	444	1 607

Kostra-analyse - Klima og energi

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Grunnlagsdata (Nivå 3)								
Energikostnader til administrasjonslokaler, konsern	1 110	1 155	1 510	1 442	2 511	642	90 983	253 090
Energikostnader til førskolelokaler, konsern	828	894	1 054	1 070	1 222	544	72 949	214 965
Energikostnader til institusjonslokaler, konsern	4 833	4 657	5 309	2 941	7 877	1 477	243 319	694 813
Energikostnader til kommunale idrettsbygg, konsern	2 120	2 324	2 834	1 188	530	899	160 652	354 970
Energikostnader til kommunale kulturbygg, konsern	63	175	258	1 727	1 550	31	64 122	156 757
Energikostnader til skolelokaler, konsern	6 882	6 595	7 861	6 501	8 930	3 060	449 653	1 202 530
Energikostnader, bioenergi, komm. eiendomsforv., konsern	2 437	2 660	3 211	421	739	0	26 743	71 119
Energikostnader, fjernvarme, komm. eiendomsforv., konsern	3 637	3 421	4 588	2 682	7 743	281	143 584	264 142
Energikostnader, strøm, komm. eiendomsforv., konsern	9 388	9 470	10 887	11 766	13 422	6 169	884 308	2 483 239

Handlingsprogram 2020-2023

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2018	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023
Etablere 1 arbeidsplass pr 2 nye innbyggere	Ferdigstille og iverksette handlingsplan for næring i løpet av 1. tertial						
	Gjennomføre konseptutredning om smart bruk av spillvarme og grønn næringsutvikling i samarbeid med Treklyngen, Ringerikskraft og Vardar.						
	Gjennomføre samordning og omstrukturering av samlet kommunal innsats innen næringsutvikling og etablererveiledning						
	Sikre tett og god dialog med både eksisterende og potensielt nye næringsaktører i Ringerike.						
Etablere et helhetlig og effektivt plansystem basert på FNs Bærekraftsmål	Utarbeide planstrategi og planprogram for vedtak i løpet av 1. tertial 2020						
God ressursutnyttelse	Tjenesten skal bistå personell eller dyr i nød innenfor frister gitt i forskrift.	Mål ressursutnyttelse	Tilfredss.	Tilfredss.	Tilfredss.	Tilfredss.	0
Tilstrekkelig kvalitet	Alle investeringsprosjekt skal leveres i henhold til oppdragsbestilling	Mål for investeringer	85,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %	0,0 %
	Gjennomsnittlig behandlingstid for byggesak med 3 ukers frist	Mål i dager fra komplett søknad	11	11	11	11	0
	Gjennomsnittlig behandlingstid for saker etter jord- / konsesjonslov	Mål i dager fra komplett søknad	20	15	15	15	0
	Kontroller innenfor jord skal utføres etter lovkrav	Kontroller innenfor jord skal utføres etter lovkrav - Mål kontroller ikke utført etter lovkrav	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	Kontroller innenfor skog skal utføres etter lovkrav	Kontroller innenfor skog skal utføres etter lovkrav - Mål kontroller ikke utført etter lovkrav	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %

Handlingsprogram 2020-2023

Oppmålingssaker skal utføres innen fristen (16 uker)	Oppmålingssaker skal utføres innen fristen (16 uker) - Mål andel som går over fristen	5,0 %	4,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Salg av eiendomsinformasjon skal utføres innen fristen (7 dager)	Salg av eiendomsinformasjon skal utføres innen fristen (7 dager) - Mål andel som går over fristen	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Skanning og digitalisering av byggesaksarkiv	Mål andel fullført	70,0 %				0,0 %

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023
Vedtatt budsjett	30 528	30 528	30 528	30 528
Sum Tekniske justeringer	12 469	2 169	2 169	2 169
Konsekvensjustert budsjett	12 469	2 169	2 169	2 169
Konsekvensjustert ramme	42 997	32 697	32 697	32 697
Innsparingstiltak				
0,5% effektivisering	-105	-105	-105	-105
Reduksjon i sykefravær	-224	-224	-224	-224
Reduksjon i årsverk	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
Økt timesats prosjektledere Utvikling	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Innsparingstiltak	-3 129	-3 129	-3 129	-3 129
Nye tiltak				
FS sak 6/19 - Prosjekt ERIGO, byutvikling	500	0	0	0
Miljøfyrtårnsertifisering av egne virksomheter og klimabudsjett	500	200	200	200
Prosjektmidler	2 000	0	0	0
Rundkjøring USN	0	7 000	0	0
Sum Nye tiltak	3 000	7 200	200	200
Nye tiltak og realendringer budsjett	-129	4 071	-2 929	-2 929
Ramme 2020-2023	42 868	36 768	29 768	29 768

Strategi og utvikling starter året 2019 med opprinnelig budsjett på **kr 30 528 000**. Så er det gjort følgende justeringer for å komme frem til budsjettrammen for 2020:

- *Tekniske justeringer kr 12 469 000* - Her har sektoren fått midler til reiselivssamarbeid overført fra annen sektor, rundkjøring ved USN (vedtatt i fjor), tilskuddsøkning Ringerike etablerersenter, midler til kommunedelplan masseforvaltning og budsjett til å dekke helårseffekten av lønnsoppgjøret høsten 2019. Så er det omfordelt lønnsmidler herfra for å lønne en stilling på eiendomsskatt oppmåling, og tilskuddsmidler til Ringerike Utvikling AS er flyttet hit fra annen sektor.
- *Forslag til innsparingstiltak i 2020* som vist i tabellen, med kr -3 129 000
- *Forslag til nye tiltak i 2020* som vist i tabellen, med kr 3 000 000

Endelig budsjettamme for 2020 blir da **kr 42 868 000** for Strategi og utvikling.

Innsparingstiltak

0,5% effektivisering

Statsbudsjettet viderefører en effektivisering på 0,5% i årets budsjett. Det forventes en tilsvarende effektivisering i kommunene og sektor for Strategi og utvikling skal ta sin andel av dette.

Reduksjon i sykefravær

Tiltaket beskrives i overordnet del av handlingsprogrammet.

Reduksjon i årsverk

Tiltaket beskrives i overordnet del av handlingsprogrammet.

Økt timesats prosjektledere Utvikling

Sektoren trekkes i budsjetttrammen, da det forventes en økt inntekt som følge av høyere inntjening (ny timepris) på utleie av prosjektledere.

Nye tiltak

FS sak 6/19 - Prosjekt ERIGO, byutvikling

Sektoren tilføres midler til gjennomføring av ERIGO byutviklingsprosjektet, i samarbeid med Ringerike Næringsforening.

Miljøfyrtårnsertifisering av egne virksomheter og klimabudsjett

Starte opp med å miljøsertifisere kommunens egne virksomheter som Miljøfyrtårn. Rådhuset og annen sentral administrasjon sertifiseres først, deretter prioriteres skoler og barnehager.

Prosjektmidler

Midlene er satt av til å gjennomføre reguleringsplaner i egen regi, som Hjertelia og Gamle Ullerål og nødvendige tiltak som følge av økt aktivitet.

Prosjektøkonom 3 årig engasjement

3 års engasjement. Lønnskostnader dekkes via overføring fra investeringsprosjektene.

Rundkjøring USN

Reduksjon av budsjetttramme grunnet endret fremdriftsplan for rundkjøring ved USN.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt utgift	2020	2021	2022	2023	2020-23
Strategi og utvikling							
ABY - Sykkelbysatsing	LØPENDE		1 000	0	0	0	1 000
Byutvikling	2022	100 000	15 000	50 000	35 000	0	100 000
Sum Strategi og utvikling		100 000	16 000	50 000	35 000	0	101 000
Sum investeringsprosjekter		100 000	16 000	50 000	35 000	0	101 000

Utdanning og familie

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Lønn	590 155	556 015	537 683	531 483	531 483	531 483
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	59 654	60 325	59 855	59 412	59 412	59 412
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	152 587	155 133	154 883	154 883	154 883	154 883
Overføringsutgifter	10 611	5 807	7 717	7 717	7 717	7 717
Finansutgifter	8 408	0	288	288	288	288
Sum Driftsutgifter	821 415	777 280	760 426	753 783	753 783	753 783
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-39 827	-42 850	-43 855	-43 855	-43 855	-43 855
Refusjoner	-59 084	-52 047	-52 731	-52 731	-52 731	-52 731
Overføringsinntekter	-40 748	-18 075	-18 075	-18 075	-18 075	-18 075
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-7 026	-30	-30	-30	-30	-30
Sum Driftsinntekter	-146 684	-113 002	-114 691	-114 691	-114 691	-114 691
Sum	674 730	664 278	645 735	639 092	639 092	639 092

Tabellen over viser hvordan de ulike utgiftene og inntektene fordeles i hovedarter (grupperinger).

I innledningen står det skrevet om endringer som har skjedd i sektoren etter at barnehage, grunnskole og spesielle tiltak barn og unge ble slått sammen til en stor sektor 1.oktober 2019.

Det summerte budsjettet til utdanning og familie på kr 670 320 000 er det **reviderte budsjettet** i 2019. Det reviderte budsjettet består av alle endringer som er blitt gjort per oktober. Endringer i det reviderte budsjettet er:

- lønnsvekst kr 10 262 000,
- reguleringspremie kr 20 258 000,
- Holtenuutvalgets tiltak "Ungdomsplassen" kr 1 500 000.

Både lønnsvekst og reguleringspremie virker inn på hovedart "Lønn" i tabellen over.

I tabellen ser vi at lønnsutgiftene utgjør de største kostnadene i sektoren. Om lag 83 prosent av revidert budsjett 2019 er lønn, det samme ser vi i budsjettårene 2020 til 2023. Videre ser vi at "kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon" er den nest høyeste utgiften til sektoren. Dette er blant annet utgifter knyttet til driftstilskudd til private barnehager, gjesteelever i andre kommuner, og utgifter til statlige institusjoner.

Om sektor

Tjenestene innenfor Utdanning og familie skal bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår og et godt tilrettelagt opplæringstilbud. Sektoren skal sørge for tidlig innsats slik at tjenestene retter seg mot det enkelte barn eller ungdom og deres familier. Gjennom tidlig innsats er målet at den enkelte i størst mulig grad er i stand til å mestre eget liv.

I oktober 2019 ble sektorene «Barn og unge» og «Skole» slått sammen til «Utdanning og familie». Sektoren har fått ansvar for å utvikle et mer samordnet og helhetlig tilbud til barn, unge og deres familier. Ny organisering av oppvekstområdet skal bidra til å utvikle tydelige og samordnede tjenester som er tilgjengelige og effektive for innbyggerne.

Solid sosial og emosjonell kompetanse er en viktig faktor for god psykisk helse. I de kommende årene iverksettes det en rekke tiltak for å sikre et helhetlig tilbud til alle barn og unge. Det er et overordnet mål å utvikle barn og unges robusthet til å tåle de utfordringer de fleste vil møte på ulike tidspunkt i livet.

Utdanning og familie – brutto driftsutgifter 2018

(Tall i mill. kroner)

Figuren viser fordeling av brutto driftsutgifter til de tre hovedområdene i utdanning og familie. Grunnskole har den største andelen på 43 % av driftsutgiftene i sektoren. Barnehage har en andel på 29 % og spesielle tiltak har en andel på 27 %.

Barnehage

Barnehagene skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter, samtidig som det jobbes pedagogisk, helsefremmende og forebyggende.

Ringerike kommune har som mål å være en attraktiv bokommune spesielt for familier i etableringsfasen. For småbarnsfamilier er det avgjørende at barnehagetilbudet i Ringerike holder god kvalitet, og at de får barnehageplass når de trenger det – helst i nærheten av der de bor. Det jobbes særskilt for å få barn av flyktningfamilier til å benytte seg av barnehagetilbudet. Dette som et forebyggende tiltak i forhold til integrering og språk.

Ønsket utviklingsretning er at barnehagene skal legge til rette for et godt grunnlag for videre utvikling og læring. Målet er en trygg barnehage med kvalifiserte og omsorgsfulle voksne.

Grunnskole

Det faglige fokuset i 2020 er god læring og godt læringsmiljø, kvalitet og kompetanseutvikling i grunnskole og SFO. Handlingsplaner for grunnskolen og SFO samt sektorplan for IKT vil, sammen med ny

overordnet del av Læreplan for grunntdanningen, danne basis og gi retning for det faglige arbeidet de neste årene.

Skolene gir opplæringstilbud til 3 225 barn og unge og driftes og utvikles etter nasjonale føringer og kommunalt vedtatte planer. Innholdet i grunnskolen er hjemlet i lov, forskrift og læreplaner. Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringsloven) gir barn og unge plikt og rett til grunnskoleopplæring. Formålet for skolen er blant annet å utvikle «i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida, og gi elevane historisk og kulturell innsikt og forankring.»

I 2020 innføres nye læreplaner i grunnskole og videregående skole, Fagfornyelsen. Planen gjelder alle fag i grunnskolen, og høsten 2020 innføres den for 1. til 9. trinn. Målet med fagfornyelsen er å styrke elevenes faglige forståelse og legge bedre til rette for dybdelæring. Det skal også gi barn og unge gode vilkår for å utvikle verdier, kunnskaper og holdninger som har stor betydning både for dem selv og samfunnet.

Handlingsplanen for grunnskolen 2017-2021, «Sammen skaper vi Ringeriksskolen», har konkrete utviklingsmål som beskriver ønsket praksis. Det forventes at Ringeriksskolen har fokus på elevenes læring og læringsmiljø. Samhandling med foresatte og lokalsamfunnet understrekes.

Når det gjelder konkrete resultater, skal resultatene i Ringeriksskolen gjenspeile at man er på nasjonalt nivå eller bedre. Dette gjenspeiles i måleindikatorene og i sektorens tiltak og innsatsområder.

Figur hentet fra dokumentet «Sammen skaper vi Ringeriksskolen»

Skolefritidsordningen (SFO)

Skolefritidsordningen (SFO) er et frivillig tilbud som legger til rett for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder og interesser hos barna. SFO er åpent alle skoledagene. Skolene samarbeider om tilbud i skolens ferier og ferietilbudet arrangeres på Benterud skole. Handlingsplanen for SFO er utarbeidet i 2018. Planen gjelder for perioden 2018 - 2022.

Læringscenteret for voksne

Læringscenteret tilbyr opplæring for voksne flyktninger og innvandrere over 16 år. Læringscenteret har ansvaret for bosetting og oppfølging av flyktninger på introduksjonsprogrammet. Senteret gir opplæring i norsk på flere nivåer, og er prøvesenter for norskprøven, samfunnskunnskaps- og statsborgerprøven.

Læringscenteret tilbyr også eksamensrettet grunnskole for voksne med liten eller ingen skolegang fra før. Målet er å bidra til en god start i det norske samfunnet gjennom rask og varig integrering, slik at flest mulig nyankomne går videre til utdanning eller jobb etter fullført introduksjonsprogram og opplæring.

Læringscenterets virksomhet er hjemlet i Opplæringslova, Lov om voksenopplæring og Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere.

Familiens hus

Utsatte barn, og barn med psykososiale vansker, har ofte behov for mange tverrfaglige tjenester i oppveksten. Familiens hus er en samordning av kommunale tjenester som i sum kan gi foreldre og barn et helhetlig, lett tilgjengelig og støttende tilbud. Familiens hus har tjenester fra Utdanning og familie og Helse og omsorg.

Modellen som skal utvikles har følgende mål:

- Risikoutsatte barn skal identifiseres på et tidlig tidspunkt
- Nødvendig hjelp skal gis til rett tid
- Kommunens ansatte og deres samarbeidspartnere har et samordnet og forpliktende samarbeid.

Forebyggende helsetjenester barn og unge

Opgavene til enheten er overveiende forebyggende og helsefremmende tjenester til barn, unge og deres familier. Tjenesten omfatter helsestasjon 0-6 år, jordmortjeneste, skolehelsetjeneste i grunnskolen og videregående skole, egen helsestasjon for ungdom, fysioterapi og ergoterapi til barn og unge, frisklivsarbeid og folkehelse, migrasjon, smittevern og vaksinasjoner.

Spesialpedagogiske tjenester

Spesialpedagogiske tjenester består av pedagogisk- og psykologisk tjeneste (PPT), logopedtjeneste, spesialpedagogisk team, barne- og ungdomsarbeiderteam, og språkveiledere for flerspråklige barn. PPT skal hjelpe barn og elever i grunnskolen med behov for særskilt tilrettelegging. Hensikten er at de får et inkluderende, likeverdig og tilpasset pedagogisk tilbud. Teamene jobber med barn som har vedtak om spesialpedagogisk hjelp i barnehagene.

Barnevern

Barneverntjenesten skal, når det er særlige behov for det, iverksette tiltak ved å styrke foreldreferdigheter og utvikle samspill via strukturerte tiltak. Det arbeides aktivt med å styrke familiens omsorgskompetanse. Brukermedvirkning er viktig i dette arbeidet.

Barneverntjenesten bistår i forbindelse med adopsjon, institusjons- og fosterhjems plassering.

Det er etablert en barnevernvakt som er i beredskap for å yte rask bistand til barn og unge når det oppstår akutte kriser utenfor barnevernstjenestens åpningstid.

Barnevernvakten driftes som et interkommunalt samarbeid med Ringerike som vertskommune.

Enslige mindreårige flyktninger

Ringerike kommune bygde opp tjenester for mottak og bosetting av enslige mindreårige i 2016 og 2017. Disse tjenestene er nå bygd ned igjen på grunn av lite bosettingsbehov. Arbeidet med å følge opp flyktningene fortsetter.

Avlastningstjenester til funksjonshemmede barn

Austjord avlastning avdeling F/G er et avlastningstilbud til multifunksjonshemmede barn med stort medisinsk behov. Opplæring er en integrert del av avlastningen. Avlastningstilbudet gis til foreldre og foresatte til barn og ungdom i alderen 0-18 år. Tildelingskontoret fatter vedtak. Barn med omfattende hjelpebehov mottar avlastning i institusjon, mens de med lette og moderate utfordringer får privat avlastning. Avtale med private avlastningstiltak om gruppeavlastning har vist seg kvalitetsmessig godt og mindre ressurskrevende enn institusjonsplassering.

Ringerike kommune tilstreber og følger omsorgstrappen for avlastning, altså laveste trinn først. Erfaringer tilsier at ved vedtak fra 0-18 år er det fortsatt behov for tjenester hos sektor Helse og omsorg etter 18 år. Det er en markant økning i yngre brukere med diagnoser innenfor autismespekteret som får vedtak på avlastningsenheten/bofelleskap. Felles for disse brukerne er høy grad av uønsket adferd, selvskading og et dårlig søvnmønster.

Ringerike kommune har et høyt volum på tjenester til utviklingshemmede, deriblant avlastning til barn og ungdom, sammenlignet med andre kommuner.

Utfordringer og viktige tiltak

Utfordringer

Kapasitet

Kommunestyret har hatt en barnehagebehovsanalyse til orientering. Analysen peker på behov frem i tid. Kommunen legger opp til at utbygging av nye barnehager skal fordeles hensiktsmessig mellom kommunen selv og private aktører.

Prognosen viser at det vil være en moderat økning av antall barn i førskolealder fra år 2022. I denne handlingsplanperioden viser prognosene at det vil være en svak nedgang av antall barn i førskolealder. Det vil da være under 1500 førskolebarn i alderen 1-5 år. Prognosen forventer en stabil utvikling for antall førskolebarn de neste 6-7 årene, til tross for at det er høy boligbygging i kommunen. Dette skyldes hovedsakelig en økende aldrende befolkning i kommunen.

På mellomlang sikt vil økt tilflytting og økt boligutbygging, drevet fram av bane og vei, gi forventninger om vekst i antall førskolebarn i kommunen. Prognosen viser at antall førskolebarn i Ringerike kommune passerer 1800 barn rundt 2028.

Ringerike kommune har i dag tilbud til alle med lovmessig rett til plass, og har i tillegg gitt tilbud til flere barn som fyller ett år i løpet av året. Målet er å tilby barnehageplass på 1-årsdagen.

Barnehagekapasiteten som helhet må økes på sikt. Rådmannen har derfor i 2019 startet arbeidet med å planlegge barnehagestrategien frem til 2033, og vil i starten av 2020 ta initiativ til et trepartssamarbeid. De overordnede grep for barnehagevirksomheten er etablering av større barnehager med god utnyttelse av areal og lederressurs, et likeverdig og helhetlig barnehagetilbud, tidlig innsats og mestringsperspektiv, samt samhandling og samarbeid. Det foreslås allerede i 2020 å legge ned Heggen barnehagen. Bygget har i dag store vedlikeholdsbehov. Det vises til tiltak i budsjettforslaget til sektor Teknisk, idrett og kultur, hvor nærmere beskrivelser av nedleggelsen står beskrevet. Riktig kapasitet sett opp mot befolkningsvekst og bosettingsmønstre, samt kostnadseffektiv drift er ønsket utviklingsretning.

Viktige tiltak

Barnefattigdom

De siste års utvikling viser en økning i økonomiske forskjeller i Ringerike kommune. Det har blant annet sin årsak i en økning i andel barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt. Gruppen barn med innvandrerbakgrunn som har foreldre med lav utdanning og svak yrkestilknytning har økt.

Fattigdomsbekjempelse krever samarbeid mellom sektorer og mellom det offentlige og frivilligheten. Et godt tverrfaglig samarbeid er nødvendig for å sikre helhetlig oppfølging av familier, barn og unge i lavinntektsfamilier. Tiltakene i arbeidet er både brede og universelle og retter seg mot alle familier, og mer målrettede tiltak mot grupper av barn og foreldre slik som helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier og redusert foreldrebetaling i barnehage.

Tverrfaglig miljøteam

Ringerike kommune har etablert et tverrfaglig miljøteam (TMT). Dette består av fagpersoner med helsefaglig- og pedagogisk bakgrunn. Teamet arbeider med prosjektet «Tilbake til skolen», for å hjelpe elever med et langvarig skolefravær. Prosjektet skal bidra til økt skoleoppmøte og bedre psykisk helse for både eleven og foreldrene.

Ledelse og kompetanseutvikling

Vi har organisert kompetansetiltakene i formell kompetanse, basiskompetanse, fagdager og lærende nettverk. Sektoren bruker verktøy som bruker-, elev- og medarbeiderundersøkelser til å ha et kreativt og kritisk blikk på egen praksis og endrer og utvikler der sektoren har utfordringer.

For å oppnå tilfredsstillende andel av fagarbeidere har Ringerike kommune i samarbeid med OPUS Ringerike gitt tilbud om fagarbeiderutdanning til assistenter. I planperioden vil vi stimulere til at flere av assistentene som har gjennomført den teoretiske delen av fagprøven, tar den praktiske delen, og får godkjent fagbrev som barne- og ungdomsarbeidere.

Det er kontinuerlig kompetansekartlegging i alle kommunale barnehager og skoler. Kartleggingen sammen med nasjonale og politiske føringer, er utgangspunktet for valgte og prioriterte tiltak.

Alle de kommunale barnehagene deltar i kompetanseløftet «Være sammen». Kompetanseløftet er et barnehagebasert kompetanseløft der hovedmålsettingen er å heve kompetansen til alle de ansatte i barnehagene, slik at kvaliteten i det daglige arbeidet med barna styrkes. Kompetanseløftet omfavner mange viktige mål i Folkehelsemeldingen, Fra ord til handling (2015-2020) og forskrift til rammeplan og barnehagelov. Fokusområder er implementering av den varme og grensesettende voksne (autoritative),

forebygging og håndtering av utfordrende atferd, kommunikasjon, danning og tidlig innsats. De private barnehagene i Ringerike kommune er invitert til å delta i kompetanseløftet.

Regional ordning for barnehagebasert kompetanseutvikling er en del av Utdanningsdirektoratets strategi for Fremtidens barnehage. Fylkesmannen i Oslo og Viken administrerer ordningen, og behovsmelding skal meldes årlig. Regional ordning vektlegger at tiltakene for barnehagebasert kompetanseutvikling utvikles og gjennomføres i nært samarbeid med universitets- og høgskolesektoren. Målet med dette er å oppnå synergieffekter som gir utvikling og økt kompetanse for alle involverte parter. Ringerike er i barnehageåret 2019 – 2020 prioritert i denne ordningen, og det er etablert et samarbeid med Universitetet i Sørøst Norge om kompetanseutviklingstiltak.

Den skolebaserte kompetanseutvikling innebærer at skolen, med ledelsen og alle ansatte, deltar i en utviklingsprosess på egen arbeidsplass. Det skal jobbes med satsingsområdene og gjennom refleksjons erfaring over ny praksis over tid, utvikles undervisningen.

Videreutdanning av lærere fortsetter. 20 lærere tar i skoleåret 2019 – 2020 kompetansegivende videreutdanning etter en nasjonal strategi. Ordningen bidrar til økt kompetanse og kvalitet. Dette videreføres i 2020. Regionen har avtale med Universitetet i Sør-Øst Norge (USN) om årlige lokale videreutdanningsstudier og støtte til det skolebaserte kompetanseutviklingsarbeidet. Høsten 2018 startet 33 lærere fra regionen midtfylket i Buskerud, videreutdanning i norsk ved USN. Dette er et toårig løp som gir 30 studiepoeng. 12 av deltakerne er fra Ringerike kommune.

Fra høsten 2020 vil det på tilsvarende måte, bli gitt et toårig videreutdanningstilbud i engelsk. I forbindelse med ny læreplan, Fagfornyelsen, er det lagt til rette for veiledning og støtte til skolene gjennom en desentralisert ordning. Det er to årlige ledernetverk for skolene i region Midtfylket Buskerud, og skolebasert veiledning fra Universitetet i Sørøst -Norge (USN). Det er også regionale fagnettverk for lærerne. USN har ansvar for det faglige innholdet i nettverkene. For skoleåret 2019-2020 er det fagnettverk i musikk, kroppsøving, KRLE og samfunnsfag. Disse fagnettverkene samles på USN, Campus Ringerike, to ganger i året.

Skoleledere deltar i regionalt ledernetverk med fokus på sentrale elementer i skoleledelse og skoleutvikling. Nyansatte skoleledere har gjennomført, eller oppfordres til å gjennomføre, «rektorskolen». Fokuset i 2020 vil være på å forberede læreplanreformen "Fagfornyelsen" og god bruk av IKT i undervisningen.

Tidlig innsats

Tidlig innsats handler om å gi hjelp så tidlig som mulig, enten vanskene oppstår i førskolealder eller senere i utdanningsløpet. Det er stor oppmerksomhet på samarbeid med foresatte og samarbeidspartnere. De ansatte er en viktig ressurs og god kompetanse hos de ansatte, både opplevd og definert, er prioritert. Sektoren legger til rette for faglig utvikling, refleksjon over og forbedring av egen praksis.

Godt læringsmiljø i skolen

Arbeidet for et godt læringsmiljø for elevene fortsetter. Trivselsplan for Ringeriksskolen ble revidert i 2018 i tråd med endringene i lovverket. Det forebyggende opplegget «Mitt Valg» benyttes på barnetrinnet ved alle skoler i kommunen. Videreutvikling skjer ved kursing og kompetanseutvikling både i egen regi og i samarbeid med bl.a. Fylkesmannen og Mobbeombudet.

Digitalisering

I Ringerike kommunes handlingsprogram 2018-2021 har et av målene vært å videreutvikle og fremme læring i barnehager og skoler ved bruk av digitale verktøy innen alle fagområdene. For å sikre at barn og ansatte i de kommunale barnehagene har tilstrekkelig digitale ferdigheter er det i samarbeid med skole utarbeidet «Temaplan for digital barnehage- og skolehverdag».

Temaplanen omfatter mål og tiltak ovenfor barn, ansatte, enhetsledere innen barnehage, skole og skoleeier. Temaplanen følges opp gjennom kommunens rapporteringssystemer, lederdialoger og lederavtaler. «Temaplan for digital barnehage- og skolehverdag» tar utgangspunkt i målene i Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver. Den bygger også på IKTplan.no som er utarbeidet av Senter for IKT i utdanningen.

For å nå målene er det nødvendig med heving av ansattes digitale kompetanse og en forpliktende plan med mål for læringen, tiltak og krav til oppfølging og ledelse.

Investeringer i skole

Et hovedgrep i skolesektoren er investeringer i skolebygg. Nye Ullerål skole ferdigstilles 01.08.2020. Nes skole og barnehage skal stå ferdig 01.08.2021 og Hov ungdomsskole er planlagt ferdigstilt 01.08.2022.

Kostra-analyse - Grunnskole

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Prioritet								
Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år **)	75 898,8	77 592,3	82 233,5	92 457,9	95 813,9	87 765,0	85 374,9	89 111,6
Netto driftsutgifter til skolelokaler (222), per innbygger 6-15 år **)	14 682,0	13 807,7	17 135,2	18 107,6	19 188,9	19 225,3	17 654,0	18 779,6
Netto driftsutgifter til skoleskyss (223), per innbygger 6-15 år **)	2 809,9	2 848,8	2 978,6	2 078,1	3 873,5	2 860,0	1 625,3	2 265,9
Produktivitet								
Elever per kommunal grunnskole	230	237	233	217	200	198	292	225
Dekningsgrad								
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	7,6 %	8,2 %	8,1 %	7,5 %	8,8 %	8,6 %	7,5 %	7,9 %
Andel elever i grunnskolen som får tilbud om skoleskyss (B)	27,6 %	27,0 %	27,2 %	20,8 %	39,6 %	33,6 %	14,6 %	23,0 %
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring (B)	98,1 %	95,8 %	97,5 %	97,4 %	97,6 %	97,9 %	97,6 %	97,7 %
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal SFO (B)	64,5 %	62,8 %	57,7 %	60,9 %	60,1 %	55,5 %	59,2 %	56,2 %
Kvalitet								
Andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning	94,9	96,5	95,9	98,6	98,8	96,7		
Elevunders. 10. trinn - Trivsel	4,1	4,1	4,1	4,2	4,1	4,2		
Elevunders. 7. trinn - Trivsel	4,6	4,4	4,4	4,1	4,3	4,2		

Handlingsprogram 2020-2023

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)	40,3	39,8	40,9	41,9	40,5	42,3	41,9	41,7
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10.årstrinn	14,3	14,5	14,7	12,5	12,0	14,6	14,0	13,1
Grunnlagsdata (Nivå 3)								
Antall elever i kommunal og privat SFO	873	907	837	886	975	353	62 262	133 640
Antall elever i kommunal SFO	862	869	794	840	975	353	60 227	129 864
Antall elever i kommunale grunnskoler	3 218	3 321	3 266	3 257	4 005	1 583	239 064	546 013

**) Justert for utgiftsbehov

Kostra-analyse - Barnevern

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Prioritet								
Netto driftsutgifter (funksjon 244, 251, 252) per barn i barnevernet	133 259	156 195	156 806	179 693	121 453	135 744	131 577	133 207
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten **)	11 343	14 441	13 381	17 659	11 588	11 764	10 075	11 137
Produktivitet								
Andel undersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder	96,0 %	99,0 %	93,0 %	93,0 %	87,0 %	93,0 %	88,0 %	87,0 %
Dekningsgrad								
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-22 år	4,2 %	4,6 %	3,9 %	4,4 %	4,2 %	4,5 %	3,5 %	3,9 %
Andel barn med tiltak som er plassert (funksjon 252) ift. ant innbyggere 0-17 år (B)	1,9	2,1	1,7	2,1	1,8	2,2	1,5	1,7
Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år (B)	4,6 %	5,3 %	4,7 %	5,3 %	5,5 %	4,9 %	4,8 %	4,8 %

**) Justert for utgiftsbehov

Kostra-analyse - Barnehage

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Prioritet								
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (B)	13,4 %	13,3 %	12,5 %	12,9 %	13,2 %	14,4 %	15,2 %	14,3 %
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager **)	145 295,4	155 147,3	155 149,0	155 662,9	157 266,6	169 984,9	151 146,6	155 204,2

Handlingsprogram 2020-2023

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Produktivitet								
Kommunale overføringer av driftsmidler til private barnehager per korrigert oppholdstime (kr)	45	48	50	48	46	52	48	48
Korrigerte oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager (B)	13 488	13 195	12 753	12 811	11 440	12 483	12 707	12 300
Dekningsgrad								
Andel barn 1-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-5 år (prosent)	93,3 %	93,1 %	93,5 %	96,0 %	91,1 %	90,2 %	92,2 %	92,1 %
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage (B)	43,9 %	44,6 %	44,4 %	42,7 %	48,6 %	54,0 %	40,1 %	49,3 %
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til alle barn med barnehageplass (B)	17,1 %	18,1 %	18,4 %	17,2 %	11,7 %	15,3 %	18,3 %	16,6 %
Ansatte i barnehager, basisvirksomhet, andel menn (prosent)	6,0	6,1	6,4	10,2	7,8	3,9	9,7	8,3

***) Justert for utgiftsbehov*

Kostra-analyse - Kommunehelse

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Prioritet								
Netto driftsutgifter per innbygger (232) forebygg. helsestasjons- og skolehelsetjeneste (B) **)	555	683	641	611	710	1 002	706	673
Netto driftsutgifter per innbygger (241) diagnose behandling re-/habilitering (B) **)	1 283	1 320	1 375	1 833	1 392	1 460	1 746	1 928
Netto driftsutgifter til forebyggende arbeid, helse pr. innbygger (B) **)	137	214	237	170	407	489	234	223
Dekningsgrad								
Undersøkt ved 2-års alder Andel barn (prosent)	102,2 %	92,2 %	99,6 %	94,1 %	93,7 %	86,6 %	96,4 %	95,9 %
Undersøkt ved 4-års alder Andel barn (prosent)	101,7 %	81,2 %	100,9 %	94,1 %	85,7 %	93,7 %	98,1 %	96,3 %
Årsverk av helsesøstre pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. Funksjon 232	66,4	89,1	94,4	96,6	104,1	113,5	77,3	82,1
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241	6,5	7,3	8,3	9,1	8,5	9,3	8,7	9,0
Grunnlagsdata (Nivå 3)								
Jordmor avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-5 år (årsverk)	5,8	5,8	5,9	5,2	17,3	23,4	10,7	13,2

***) Justert for utgiftsbehov*

Kostra-analyse - Folkehelse

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Folkehelseprofil								
Helse og sykdom - Antibiotikabruk, resepter	391	380	356	331	321	364		
Helse og sykdom - Hjerter- og karsykdom (ny definisjon)	19,6	21,0	21,1	16,6	18,7	18,1		
Helse og sykdom - Muskel og skjelett, primærh.tj. (ny def.)	281,8	324,4	326,2	364,8	371,8	335,5		
Helse og sykdom - Psykiske sympt./lid., primærh.tj. 15- 29 år	166,9	169,8	173,9	181,4	158,0	189,7		
Levekår - Barn av enslige forsørgere	18,1	18,0	17,9	17,0	15,9	17,2		
Levekår - Inntektsulikhet, P90/P10	2,6	2,6	2,7	2,7	2,5	2,6		
Levekår - Lavinntekt (husholdninger), 0-17 år	13,3	14,0	10,2	11,0	9,8	11,8		
Levekår - Vgs eller høyere utdanning, 30-39år	79,1	77,7	77,0	79,0	74,0	74,0		

Kostra-analyse - Flyktninger og integrasjon

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Andre nøkkeltall								
Bosatte flyktninger per 1000 innbyggere (B)	3,8	2,5	1,2	0,9	0,9	1,1	0,9	1,1
Tilskudd fra IMDi (kr)	71 012 872	94 257 462	107 968 189	114 536 941	63 810 538	49 383 023		

Handlingsprogram 2020-2023

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2018	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023
Bruker-medvirkning							
Dekningsgrad barnevernstiltak ift. innebyggertall 0-17 år	Redusere andelen barn med barneverntiltak gjennom strategien "Tidlig innsats".						
	Tidlig innsats	Andel barn med barnevernstiltak pr 31.12 ift. innbyggere 0-17 år	3,5 %	3,4 %	3,3 %	3,0 %	3,0 %

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2018	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023
Bruker-medvirkning	Elevundersøkelsen - trivsel, mestring, mobbing, elevdemokrati og medvirkning samt støtte hjemmefra.	Elevundersøkelsen - trivsel, mestring, mobbing, elevdemokrati og medvirkning samt støtte hjemmefra. - Elevunders. 10. trinn - Andel elever som har opplevd mobbing 2-3 ganger i måneden eller oftere (pros	7,6	6,0	5,5	5,0	4,5
		Elevundersøkelsen - trivsel, mestring, mobbing, elevdemokrati og medvirkning samt støtte hjemmefra. - Elevunders. 10. trinn - Elevdemokrati og medvirkning	3,1	3,5	3,5	3,5	3,5
		Elevundersøkelsen - trivsel, mestring, mobbing, elevdemokrati og medvirkning samt støtte hjemmefra. - Elevunders. 10. trinn - Mestring	3,9	4,1	4,1	4,1	4,1
		Elevundersøkelsen - trivsel, mestring, mobbing, elevdemokrati og medvirkning samt støtte hjemmefra. - Elevunders. 10. trinn - Støtte hjemmefra	3,9	4,1	4,1	4,1	4,1

Handlingsprogram 2020-2023

Elevundersøkelsen - trivsel, mestring, mobbing, elevdemokrati og medvirkning samt støtte hjemmefra. - Elevunders. 10. trinn - Trivsel	4,1	4,5	4,5	4,5	4,5
Elevundersøkelsen - trivsel, mestring, mobbing, elevdemokrati og medvirkning samt støtte hjemmefra. - Elevunders. 7. trinn - Andel elever som har opplevd mobbing 2-3 ganger i måneden eller oftere (prose	7,5	6,5	6,0	5,8	5,8
Elevundersøkelsen - trivsel, mestring, mobbing, elevdemokrati og medvirkning samt støtte hjemmefra. - Elevunders. 7. trinn - Elevdemokrati og medvirkning	3,8	4,2	4,2	4,2	4,2
Elevundersøkelsen - trivsel, mestring, mobbing, elevdemokrati og medvirkning samt støtte hjemmefra. - Elevunders. 7. trinn - Mestring	4,0	4,5	4,5	4,5	4,5
Elevundersøkelsen - trivsel, mestring, mobbing, elevdemokrati og medvirkning samt støtte hjemmefra. - Elevunders. 7. trinn - Støtte hjemmefra	4,4	4,5	4,5	4,5	4,5
Elevundersøkelsen - trivsel, mestring, mobbing, elevdemokrati og medvirkning samt støtte hjemmefra. - Elevunders. 7. trinn - Trivsel	4,4	4,5	4,5	4,5	4,5
Bruker-medvirkning brukermedvirkning	God	God	5	5	
Brukerundersøkelse i barnehagen					

Handlingsprogram 2020-2023

Dekningsgrad barnehageplasser	Tilstrekkelig barnehageplasser etter brukernes behov	Tilstrekkelig barnehageplasser etter brukernes behov - Andel barn 1-2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-2 år	86,7 %	88,5 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %
		Tilstrekkelig barnehageplasser etter brukernes behov - Andel barn 3-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3-5 år	97,4 %	98,0 %	98,0 %	98,0 %	98,0 %
Formell kompetanse	Oppnå tilfredsstillende andel fagarbeidere.	Oppnå tilfredsstillende andel fagarbeidere. - Andel fagarbeidere	20,5 %	30,0 %	35,0 %	40,0 %	40,0 %
God ressursutnyttelse	Effektiv arbeidsflyt i barnevernet	Effektiv arbeidsflyt - Andel undersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder	96,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Minoritetsspråklige barn i barnehage	Øke andelen minoritetsspråklige barn i barnehagen	Øke andelen minoritetsspråklige barn i barnehagen - Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn 1-5 år	75,5 %	80,0 %	80,0 %	83,0 %	83,0 %
Omfang på tjenester tilpasset brukernes behov	Alle skolebygg i kommunen er godkjent.	Alle skolebygg i kommunen er godkjent. - Andel godkjente skolebygg	64,0 %	69,0 %	92,0 %	100,0 %	100,0 %
Tilstrekkelig kvalitet	Grunnskolepoeng - målet er å heve gjennomsnittlig grunnskolepoeng.	Grunnskolepoeng - målet er å heve gjennomsnittlig grunnskolepoeng. - Grunnskolepoeng	40,7	41,5	42,0	42,0	42,0
	Nasjonale prøver: målet er at Ringerikselevene skal ligge over landsgjennomsnittet med henhold til mestringsnivå i lesing, regning og engelsk.	Nasjonale prøver: målet er at Ringerikselevene skal ligge over landsgjennomsnittet med henhold til mestringsnivå i lesing, regning og engelsk. - Nasjonale prøver 5. trinn: Lesing	49,0	50,0	50,0	50,0	50,0

Handlingsprogram 2020-2023

Nasjonale prøver: målet er at Ringerikselevene skal ligge over landsgjennomsnittet med henhold til mestringsnivå i lesing, regning og engelsk. - Nasjonale prøver 5. trinn: Regning		48,0	51,0	51,0	51,0	51,0
Nasjonale prøver: målet er at Ringerikselevene skal ligge over landsgjennomsnittet med henhold til mestringsnivå i lesing, regning og engelsk. - Nasjonale prøver 8. trinn: Lesing		50,0	50,0	50,0	51,0	51,0
Nasjonale prøver: målet er at Ringerikselevene skal ligge over landsgjennomsnittet med henhold til mestringsnivå i lesing, regning og engelsk. - Nasjonale prøver 8. trinn: Regning		49,0	51,0	51,0	51,0	51,0
Redusere andel elever med spesialundervisning	Redusere andel elever med spesialundervisning - Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	8,1 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %

Virkemiddel for å nå mål

Virkemidlene er kvalitet, tidlig innsats, kapasitet og samarbeid innad i og på tvers av sektorer og områder.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023
Vedtatt budsjett	638 300	638 300	638 300	638 300
Sum Tekniske justeringer	23 182	23 182	23 182	23 182
Sum Vedtak forrige periode	-9 452	-9 895	-9 895	-9 895
Konsekvensjustert budsjett	13 730	13 287	13 287	13 287
Konsekvensjustert ramme	652 030	651 587	651 587	651 587
Innsparingstiltak				
Effektiviseringskrav 0,5 %	-3 828	-3 828	-3 828	-3 828
Reduksjon av sykefravær	-4 537	-4 537	-4 537	-4 537
Reduksjon av årsverk	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Redusert aktivitet Flyktningetjenesten	-5 450	-5 450	-5 450	-5 450
Økt foreldrebetaling - makspris	-600	-600	-600	-600
Økt kostpris barnehage	-180	-180	-180	-180
Økte inntekter SFO	-600	-600	-600	-600
Sum Innsparingstiltak	-17 195	-17 195	-17 195	-17 195
Nye tiltak				
Drift i 2020, Enslige mindreårige flyktninger Solheim	4 000	0	0	0
Flere og økte vedtak i spesialpedagogisk tjeneste, KS - sak 108/19	2 000	2 000	2 000	2 000
Helsesykepleiere	650	0	0	0
Kontingent "Ungt Entreprenørskap"	100	100	100	100
Miljøveiledere i Ringeriksskolen	800	0	0	0
Omorganisering av barnevernvakt	1 500	1 500	1 500	1 500
Redusert foreldrebetaling - prisreduksjon og gratis kjernetid	300	300	300	300
Videre drift av Ungdomsplassen	750	0	0	0
Årseffekt miljøveiledere - videreføring, KS 53/19	800	800	800	800
Sum Nye tiltak	10 900	4 700	4 700	4 700
Nye tiltak og realendringer budsjett	-6 295	-12 495	-12 495	-12 495
Ramme 2020-2023	645 735	639 092	639 092	639 092

Hvordan lese tabellen over?

Tabellen "Driftsbudsjett med endringer" består av fire hoveddeler som til sammen utgjør det nye forslaget til budsjetttramme i 2020-2023.

Vedtatt budsjett: I innledningen ble det vedtatte budsjettet beskrevet som det budsjettet som ble vedtatt i forrige *budsjett og handlingsprogram 2019-2022*. I tabellen over står vedtatt budsjett i den øverste linjen og er dermed utgangspunktet for endringene som kommer nedover i tabellen.

Konsekvensjustert ramme: Den konsekvensjusterte rammen tar for seg tekniske justeringer og vedtak fra forrige handlingsprogram. De tekniske justeringene er blant annet lønnsveksten fra 2019 som virker inn i 2020 før nytt lønnsoppgjør, konsekvenser av lovendring og korreksjoner.

Innsparingstiltak: Videre i tabellen kommer innsparingstiltakene som til sammen utgjør kr - 17 195 000. Dette er både innsparinger sektoren gjør ved å redusere sykefravær og årsverk, og økte inntekter i brukerbetaling til barnehage og skolefritidsordningen (SFO).

Nye tiltak: De nye tiltakene viser det som er foreslått å tilføre sektoren av nye midler. Tiltakene står nærmere beskrevet i *budsjett 2020 og handlingsprogram 2020-2023*.

Summen av endringene som er beskrevet i hoveddelene over gir det nye forslaget til budsjetttramme 2020-2023. Ny ramme for utdanning og familie er kr 644 285 000 i 2020. I 2021 - 2023 reduseres budsjettet noe. Dette er blant annet på grunn omstilling og nedbemanning av driften på Solheim knyttet til enslige mindreårige flyktninger.

Innledningsvis ble det vist til den prosentvise fordelingen mellom barnehage, grunnskole og spesielle tiltak barn og unge ut fra det vedtatte budsjettet for 2019. Hvis vi fordeler forslaget til budsjett i 2020 ser vi at barnehage sin andel utgjør 29 %, grunnskole 47 % og spesielle tiltak barn og unge 24 %.

Innsparingstiltak

Redusert aktivitet Flyktingetjenesten

Læringscenterets flyktingavdeling tar imot, bosetter og følger opp flyktinger i Ringerike i en periode på 2-3 år. Det kommer nå langt færre flyktinger til Norge og til Ringerike enn da avdelingen ble bygget opp for noen år siden. Driften ved Læringscenteret må i 2020 tilpasses disse nye rammebetingelsene.

Økt kostpris barnehage

Kostprisen i de kommunale barnehagene øker til 275 kr fra 1. januar 2020.

Økte inntekter SFO

Foreldrebetalingen for skolefritidsordningen økes med 3 %.

Nye tiltak

Drift i 2020, Enslige mindreårige flyktinger Solheim

Enheten fortsetter omstilling og nedbemanningsprosess i 2020. Tjenesten reduseres etter hvert som behovene avtar.

Flere og økte vedtak i spesialpedagogisk tjeneste, KS - sak 108/19

Prognosene for 2019 viser at budsjettene er krevende for å dekke kostnadene til spesialpedagogisk hjelp i barnehagene. Det er derfor behov for økte budsjetttrammer i 2020.

Miljøveiledere i Ringeriksskolen

I budsjett 2019 og Handlingsprogram 2019-2022 ble det lagt inn et nytt tiltak for miljøveiledere ved tre skoler. Som en videre satsning, er det planlagt tre nye miljøveiledere fra 2020.

I 2020 er det planlagt en halvårseffekt av de tre stillingene. Oppstart ved skolestart høsten 2020. Årene 2021-2023 viser helårseffekten av lønnskostnader til disse tre stillingene.

Omorganisering av barnevernvakt

Det er etablert en lovpålagt barnevernvakt som er i beredskap for å yte rask bistand til barn og unge når det oppstår akutte kriser utenfor barnevernstjenestens åpningstid.

Barnevernvakten har vært driftet i en prosjektperiode som et interkommunalt samarbeid med Ringerike som vertskommune.

Redusert foreldrebetaling - prisreduksjon og gratis kjernetid

Ordningen om gratis kjernetid i barnehagen gjelder nå også for toåringer. Ordninger gjelder da for barn i alderen 2-5 år i familier med lav inntekt. Inntektsgrensen øker fra kr 548 500 til 566 100 1.august 2020. Familier med lav inntekt har da rett til å få 20 timer gratis oppholdstid i barnehage per uke.

Husholdninger med en samlet inntekt lavere enn kr. 574 750 kan søke om redusert foreldrebetaling i barnehage. Det vil si at ingen husholdninger skal betale mer enn 6 prosent av den samlede inntekten for en barnehageplass.

Videre drift av Ungdomsplassen

Ringerike kommune ønsker å være mer tilgjengelig for ungdom og unge voksne. Ungdomsplassen er en dør inn for å få kontakt med forskjellige kommunale tjenester. Ungdomsplassen er et lavterskeltilbud for unge mellom 13-23 år, hvor de kan komme for en uforpliktende samtale med en trygg voksen, få praktisk hjelp eller informasjon. Over tid vil dette kunne skape tillit til hjelpeapparatet og samtidig virke forbyggende på problemutvikling. Siden oppstart har det vært mange besøkende, og etter sommeren 2019 ser vi at antallet besøkende er stigende.

Holten-utvalget opprettet et tiltak på bakgrunn av funnene i UNGDATA 2017 - undersøkelsen. Våren 2019 startet prøveprosjektet opp, og i prosjektiden har ungdomsplassen hatt åpent 12 timer i uken fordelt på tre dager/kvelder.

Årseffekt miljøveiledere - videreføring, KS 53/19

Videreføring av tidligere års tiltak.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt utgift	2020	2021	2022	2023	2020-23
Utdanning og familie							
Hov ungdomsskole med idrettshall	2022	350 000	50 000	180 000	115 000	0	345 000
IKT - barnehage	2020	2 400	500	0	0	0	500
IKT - Skole	LØPENDE		2 000	1 500	1 500	1 500	6 500
Lekeplassutstyr barnehager	2022	3 600	2 000	800	800	0	3 600
Nes skole ny barneskolefløy	2021	31 000	16 650	13 000	0	0	29 650
Oppgradering barnehager	LØPENDE		1 000	0	0	0	1 000
Oppgradering skolebygg	LØPENDE		7 000	0	0	0	7 000
Ullerål skole med idrettshall	2020	350 000	108 000	0	0	0	108 000
Utbedringer Tyrstrand skole	2020	5 450	5 450	0	0	0	5 450
Sum Utdanning og familie		742 450	192 600	195 300	117 300	1 500	506 700
Sum investeringsprosjekter		742 450	192 600	195 300	117 300	1 500	506 700

Helse og omsorg

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Lønn	651 157	664 684	618 430	617 930	617 930	617 930
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	118 407	115 702	110 718	105 968	105 968	105 968
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	66 406	70 783	70 343	69 843	69 843	69 843
Overføringsutgifter	61 640	58 511	57 511	57 147	57 147	57 147
Finansutgifter	15 291	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Sum Driftsutgifter	912 901	910 680	858 002	851 888	851 888	851 888
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-95 016	-94 541	-95 346	-101 146	-101 146	-101 146
Refusjoner	-120 752	-112 752	-111 552	-111 552	-111 552	-111 552
Overføringsinntekter	-9 883	-2 048	-2 048	-2 048	-2 048	-2 048
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-14 208	-650	-650	-650	-650	-650
Sum Driftsinntekter	-239 859	-209 991	-209 596	-215 396	-215 396	-215 396
Sum	673 043	700 688	648 405	636 491	636 491	636 491

Tabellen over viser utvikling i driftsutgifter og driftsinntekter i Regnskap 2018, Budsjett 2019 og i årlige budsjett i økonomiplanperioden. Forklaring til de største utgiftspostene:

- "Lønn" utgjør hoveddelen i driftsutgiftene, ca 73% .
- "Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal tjenesteproduksjon" er den nest høyeste utgiftsposten, og inneholder produksjonsfaktorer som matvarer, husleie, medisinske varer, transport mm.
- "Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon" er kjøp av tjenester fra andre som kjøp av institusjonsplasser, overliggerdøgn på sykehus, driftstilskudd fysioterapeuter.
- "Overføringsutgifter" gjelder økonomisk sosialhjelp og diverse tilskudd.

Budsjett 2019 er det reviderte budsjettet per oktober. Det inneholder budsjettkorrigeringer vedtatt av kommunestyret i denne perioden, tilsammen 9,3 millioner kroner, som i hovedsak utgjør overtagelse av avlastningsbolig fra sektor Utdanning og familie. Videre lønnsvekst og reguleringspremie(pensjon) for 2019 som tilsammen utgjorde 52,8 millioner kroner.

Budsjettene i økonomiplanperioden er uten lønnsveksten fra lønnsoppgjør 2020 og reguleringspremie, da disse utgiftene budsjetteres sentralt, og fordeles ut i sektorene når disse er kjent.

Innsparingstiltakene for budsjett 2020 utgjør tilsammen 12,4 millioner kroner. Alle disse tiltakene tilhører Lønn i tabellen over. I tillegg er det tekniske justeringer, vedtak fra forrige periode og nye tiltak som utgjør 32,3 millioner kroner.

I tabellen under vises sammenhengen mellom Revidert budsjett 2019 og Budsjett 2020:

Revidert budsjett 2019	686 830
2019 Lønnsvekst	-9 846
2019 Reguleringspremie pensjon	-43 062
2019 Løpende budsjettkorreksjoner	-9 300
Vedtatt budsjett 2019	624 622
2020 Tekniske justeringer og vedtak fra forrige periode	20 918
2020 Innsparingstiltak	-12 435
2020 Nye tiltak	11 436
Budsjett 2020	644 541

Om sektor

Helse og omsorgssektoren i Ringerike er en sammensatt og omfangsrik sektor. Det er fem institusjoner, en institusjon med korttidsopphold, flere omsorgsboliger og bofellesskap med døgnbemanning, ambulerende tjenester innen hjemmesykepleie, praktisk bistand, psykiatri, rus m.m., boligjeneste, forvaltningsenhet for helse og boligforvaltning og fengselshelsetjeneste. I tillegg har Ringerike vertskommuneansvaret for interkommunal legevakt og for Krise- og kompetanse-senteret for vold i nære relasjoner. Nav Ringerike er nå en del av region Vest Viken og organisert i sektor Helse og omsorg.

Ringerike kommune har som mål å være en effektiv og spennende organisasjon, med god kvalitet på tjenestene. For helsesektoren er kontinuerlig kvalitetsforbedring viktig for å opprettholde og videreutvikle tjenestene. I de nærmeste årene er det særlig viktig å tilpasse sektoren til innbyggerenes behov for tilpassede og tilgjengelige tjenester, følge utvikling av igangsatte tiltak, og arbeide tverrsektorielt for et godt felles resultat.

Strategi og ønsket utvikling

Utfordringene som helse- og omsorgstjenestene i Ringerike kommune står overfor er mange og sammensatte, og de økonomiske rammene er stramme. Det er spesielt tre drivere som vil medføre at behovet for helse- og omsorgstjenester vil øke betydelig:

- Vi blir flere, og vi blir eldre
- Flere behandlingsløp vil flyttes ut av sykehusene
- Medisinske framskritt kan gi økt behov for kommunale helse- og omsorgstjenester

Kommunen må etablere tjenester som kan håndtere fremtidige behov og sikre økonomisk bærekraftige tjenester. Det vil være nødvendig både å tenke nytt og handle i et langsiktig perspektiv. Nytenkning og innovative løsninger i tjenestene må til for at helse- og omsorgssystemene kan levere mer tilgjengelige og effektive tjenester med god kvalitet. Ny struktur, kontinuerlig justering av organisering, satsning på folkehelseiltak og boligsosialt arbeid vil prioriteres. Fremtidens muligheter i den teknologiske utviklingen, kan bidra og være avgjørende for en god fremtidsrettet tjenesteproduksjon.

De fleste i Norge lever gode liv. Det å bidra med egne ressurser i jobb, for familie og for det sosiale nettverket er viktig for å bli verdsatt. Det gir livskvalitet å ha tilknytning til sitt nettverk. Ringerike kommune legger derfor til rette for at innbyggerne skal få nødvendig hjelp til å mestre eget liv i eget hjem,

så lenge som det er mulig og hensiktsmessig. Hjemmetjenesten er derfor bærebjelken, og er den tjenesten som kommer til å vokse mest i fremtiden i Ringerike kommune.

Utfordringer og viktige tiltak

Utfordringer

Struktur- og behovsanalyse

Helse og omsorg har en stram økonomi og dagens struktur er kostnadsdrivende. I forbindelse med budsjettarbeidet for 2020 bestilte Formannskapet en utredning av fremtidig struktur for helse- og omsorgstjenesten. Rådmannen vil komme tilbake med en sak som viser hvordan dette arbeidet kan utredes og gjennomføres i 2020. I tillegg vil sektoren utarbeide en fornyet behovsanalyse med utgangspunkt i analysen fra 2016. Analysen vil danne grunnlaget for strukturutredningen.

Nytt Blikk Helse og omsorg

Sektoren arbeider kontinuerlig med å tilpasse tjenestene til dagens og morgendagens behov. Dreiningen til heltidskultur handler i stor grad om holdnings- og kulturarbeid. Nasjonalt sett har helse og omsorgssektoren ca. 75 % deltidsansatte mens i helse og omsorg i Ringerike er andelen ca. 85 %. Helse er den sektoren som har mest deltid, og rådmannen ser at det er her Ringerike kommune kan hente ut den største effekten med å etablere en heltidskultur. Effekten kan komme i form av bedre forutsetninger for god økonomi, bedre mulighet for ledelse og styring, bedre arbeidsmiljø, lavere sykefravær samt bedre mulighet for gjennomføring av kvalitetsforbedrende tiltak i tjenestene for innbyggerne. Rådmannen anbefaler en forsterket innsats på dette arbeidet i sektoren.

Startlån og boligsosialt arbeid

Boutgifter og kostnader til husleie utgjør i dag en stor del av utgiftene til såkalte «vanskeligstilte på boligmarkedet». Mange av disse er henvist til relativt kostbare leieordninger når det gjelder bolig, da de ikke fyller bankenes krav til boliglån. Dette skyldes enten lav fast inntekt (manglende arbeid, deltidsstilling, helsemessige forhold) eller opparbeidet lånegjeld dersom forholdet har vart en stund. Særlig er rehabiliterte rusmisbrukere og mennesker som har vært igjennom psykiske lidelser «på bar bakke», og har små muligheter i dagens boligmarked uten kommunal medvirkning. Man skal kunne betjene et startlån for å få dette tildelt, og mennesker som i stor grad er avhengige av sosialhjelp kvalifiserer ikke i forhold til kriteriene for tildeling av slikt lån. Skal de kvalifisere seg, må de delta i husbanken og kommunens prosjekt «Eie først». Prosjektet er i startfasen. Så langt har seks familier fått hjelp i denne ordningen, og tre nye familier er under arbeid. Prosjektet vil i 2020 skifte navn til "Barna først".

Rådmannen ser også at det vil være behov for et relativt stort låneopptak med startlån i 2020. Flere psykisk utviklingshemmede flytter ut i egen bolig, og gruppen som får tilgang på tjenester innenfor «Barna først» vil bli prioritert. Etter hvert vil det være fornuftig å stabilisere låneopptaket på et lavere nivå.

Økonomisk sosialhjelp

I 2018 kom 19 prosent av alle nye sosialhjelpsmottakere i Ringerike direkte fra AAP-ordningen. Det var en økning på fire prosentpoeng fra året før. Dette var en forventet økning som må sees i sammenheng med skjerpede regler for arbeidsavklaringspenger som trådte i kraft ved inngangen til 2018. Flere som tidligere fikk arbeidsavklaringspenger, eller ville fått denne ytelsen, lever i dag på sosialstønad i stedet. Dette er brukere som har helseutfordringer, og mange er langt unna arbeidslivet. Det er jobbet mye med

arbeidsavklaring og arbeidsinkludering av voksne mottakere av sosialstønning, og antallet på sosialhjelp har ikke økt i 2019. Samme utvikling forventes i 2020.

Stønningens lengde for unge mottakere har økt nasjonalt og er 4,8 måneder i snitt (5,2 for Ringerike mot 5,5 forrige år). For Ringerike kommune har tallene forbedret seg litt, men kommunen er fortsatt på 319 plass i Kommunebarometeret, og de yngste går fortsatt for lenge på sosialstønning. NAV Ringerike vil også i 2020 ha et særlig fokus på denne gruppen, og spesielt på de under 25 år. Økt fokus innebærer at ungdom er prioritert til alle tiltak, samt to egne prosjektstillinger med jobbspesialister som jobber etter helhetlig oppfølgings metodikk (HOLF).

Det er fortsatt mange ungdommer som mottar sosialstønning til bolig og livsopphold for å sikre at de gjennomfører videregående skole. Dette gjelder spesielt unge flyktninger, men også ungdommer med foreldre uten forsørgerevne. Dette innebærer lange løp på sosialhjelp og medfører at stønningens lengde for denne aldersgruppen blir lang.

Dette året har flere flyktninger gjort seg ferdig med introduksjonsprogrammet. De som ikke kan forsørge seg selv etter fullført program (arbeid eller utdanningsstønning), blir som oftest sosialhjelpsmottakere. Utgiftene til sosialhjelp til denne gruppen har økt i 2019 og vil mest sannsynlig også øke noe i 2020.

Rådmannen anbefaler at NAV Ringerike fortsetter fokuset på forebyggende tiltak som helhetlig oppfølging av barnefamilier (HOLF), kurs om privatøkonomi for brukere og kurs i privatøkonomi for kommunens befolkning (iPluss).

Viktige tiltak

Kompetansehevede tiltak

Sektoren følger alle trinn i kompetansestyringsprosessen omtalt i HP 2018-2021 og prosessen resulterer i en årlig kompetanseplan. Kompetansestyring er nært knyttet opp mot ressursstyring og det sentrale kompetansebudsjettet. Fylkesmannen bevilger en del midler til ABC-opplæring, grunn-, videre- og masterutdanninger. Utviklingssenteret for Sykehjem og Hjemmetjenester (USHT) er en viktig samarbeidspartner for gjennomføring av kompetansehevede tiltak.

Sektoren fortsetter stipendordningen for egne ansatte som tar grunnutdanninger innen sykepleie og vernepleie. Psykisk helse og rus, vurderingskompetanse, demens og avansert klinisk sykepleie er noen av satsningsområdene for videre- og master-utdanninger. Ved Legevakten er det økt frikjøp av instruktører til Pro Act til grunnkurs, vedlikeholdskurs og simuleringstrening. Digitalisering med fokus på grunnleggende IKT-ferdigheter er et sentralt satsningsområde hvor Hapro er en god samarbeidspartner i tillegg til interne, avsatte ressurser. Assistenten som ønsker å ta fagprøve som praksiskandidater får tilbud om kurs og veiledning før skriftlig tverrfaglig eksamen og praktisk fagprøve. Kompetansenettverkene innen demens, palliasjon, ernæring og hverdagsrehabilitering videreføres.

Matchbox

Dette er et aktivitetstiltak for personer under 30 år, som mottar stønning etter sosialtjenesteloven. Tiltaket er nyopprettet som en prøveordning i 2019. Det forventes at deltakerne deltar i arbeidsrettet aktivitet som styrker deres mulighet for overgang til arbeid og selvforsørgelse. Tiltaket møter Ringerike kommunes forpliktelser når det gjelder aktivitetsplikt på en god måte. Menova har levert denne tjenesten for NAV i 2019, og tilbyr nødvendig fleksibilitet og justering av tilbud etter ungdommens og NAV sitt behov. Det er variasjoner i registrerte unge som mottar tilbudet, men trenden er nedadgående (169 registrerte i august

2018 og 118 registrerte i august 2019). Matchbox bidrar stort til at ungdommene kommer seg videre. 72 % av deltakerne som avslutter, har overgang til andre aktive løsninger. Ingen andre tiltak er i nærheten av disse resultatene. Rådmannen har ikke sett muligheter for å kunne tilgodese midler til videre drift av Matchbox i 2020, men foreslår at NAV Ringerike, ser på muligheter for å omprioritere ressurser for å videreføre tiltaket innenfor sin tildelte ramme.

Tverrfaglig ressursteam

Ringerike kommune har i 2019 etablert et tverrfaglig miljøteam, bestående av fire fagpersoner med ulik helsefaglig og pedagogisk bakgrunn. Teamet arbeider med prosjektet «Tilbake til skolen» og prosjektet er godt forankret på tvers av sektorene. Teamet benytter en metode som er utviklet av Magelungen Utveckling AB i Stockholm. Hensikten med metodikken er å hjelpe elever med et langvarig skolefravær tilbake til skolen, og en evaluering viser at programmet bidrar til økt skoleoppmøte og bedre psykisk helse for både eleven og foreldrene.

Det er inngått en avtale om å prøve ut metodikken i perioden september 2019 til september 2021. Avtalen er inngått mellom Regional kompetansetjeneste for autisme, ADHD, Tourettes syndrom og narkolepsi, Nasjonal kompetansetjeneste for utviklingshemming og psykisk helse ved Oslo universitetssykehus, Magelungen Utveckling AB og Ringerike kommune. Tiltaket har et forebyggende tidlig innsats perspektiv.

Psykisk helse og rus

Ringerike kommune vil være en pådriver for å organisere tjenestene innen psykisk helse og rus med mål om tilgjengelighet og tilpasset hjelp. Rådmannen vil jobbe for at det i løpet av 2020 etableres et lavterskeltilbud for personer med psykiske og/eller rusutfordringer – Rask Psykisk Helsehjelp (RPH). Tilbudet etableres etter en utprøvd modell med gode resultater, med én dør inn, og hvor innbyggere får hjelp innen 14 dager. I tillegg anbefaler rådmannen at Helse og omsorg etablerer et ambulant team innenfor samme mottakergruppe. Tilbudene etableres for å styrke tilbudet innenfor tidlig innsats og forebyggende arbeid. Målet er å redusere behovet for mer omfattende tjenester på et senere tidspunkt, samt bidra til økt mestringsevne for den enkelte. Tiltaket og endringen gjennomføres innenfor eksisterende økonomisk ramme ved å endre praksis.

FAST – Felles ansvar – samtidige tjenester for pasienter med store og sammensatte behov

Dette er forbedringsprosjekt mellom Vestre Viken Helseforetak og tilhørende kommuner. Målet er at pasienter med behov for koordinerte og sammensatte tjenester opplever medvirkning, forutsigbare forløp, tettere oppfølging i kommunene og færre akutte innleggelser i sykehus. I 2019 er det gjennomført kartlegging av pasienter med mer enn tre innleggelser per år, samt innhentet samtykke. Prosjektet skal i 2020 finne sammenhenger, bearbeide funn, og beskrive hvordan tjenestene kan arbeide mer systematisk for å bedre ressursbruk til beste for pasienten, pårørende og helsetjenesten. Ringerike kommune er forespurt, og har sagt seg villig til å være pilotkommune i FASTprosjektet. Hjemmetjenesten vil være direkte knyttet til prosjektet.

Framtidig driftsform for kommunens aktivitetssenter "Aurora" - arbeidsform og organisering

Ringerike kommunestyre behandlet 27.6.2019 i sak 95/19- framtidig driftsform for kommunens aktivitetssenter "Aurora". For å sikre at psykisk utviklingshemmede i Ringerike kommune, som kan være i posisjon for statlige arbeidsmarkedstiltak varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA- og VTAO-plasser), har

kommunestyret bedt administrasjonen om å utrede muligheter for et tettere samarbeid mellom kommunens eksisterende aktivitetstilbud (Aurora) og kommunens egen arbeidsmarkeds-bedrift (Menova as). Det er nedsatt en prosjektgruppe som vil utrede saken. Rådmann legger frem sak i slutten av 2019, og gjennomføring av vedtak vil starte i 2020.

Måleindikatorer

I 2019 ble det utarbeidet nye måleindikatorer for helse- og omsorgssektoren. Rådmannen ønsker å legge til rette for å kunne følge mer med i utviklingen av satsningsområder og kvalitet i tjenestene. Formålet er å sette sektoren i bedre stand til å vurdere kvalitetsnivået på tjenestene som ytes, innenfor utvalgte områder. Måleindikatorerne er fordelt etter tjenesteområder der noen er spesifikke for området og andre er felles på tvers av sektoren. Alle indikatorerne er hentet fra nasjonale indikatorer. Indikatorerne måles og følges opp i forbindelse med enhetenes MKS-møter og rapporteres til kvalitetsutvalget i helse og omsorg i forbindelse med tertial- og årsrapportering. Ved å måle og følge opp indikatorerne på sektornivå vil sektoren kunne identifisere overordnede trender og kvalitetsnivå som et grunnlag for ulike satsningsområder. Måleindikatorerne prøves ut i 2020.

Pågående prosjekter

Velferdsteknologi

Det interkommunale velferdsteknologiprojektet mellom Hole, Jevnaker og Ringerike kommune ble tatt opp i det Nasjonale Velferdsteknologi Programmet som vil fortsette ut 2020.

Kvalitetsreformen "Leve hele livet"

Denne Stortingsmeldingen kom i 2019 og kommunene er gjennomføringsansvarlig. I Ringerike kommune er det valgt å prosjektorganisere arbeidet. Det presiseres tydelig i meldingen at arbeidet skal gjøres tverrsektorielt, og Rådmannen har derfor lagt vekt på viktigheten av at alle sektorer er engasjert i arbeidet.

Det er fem områder som berøres i meldingen, og hver av disse har igjen fem underområder;

- **Et aldersvennlig Norge:** Planlegg egen alderdom, Eldrestyrt planlegging, Nasjonalt nettverk, Partnerskap på tvers av sektorer og Seniorressursen
- **Aktivitet og fellesskap:** Gode øyeblikk, Tro og liv, Generasjonsmøter, Samfunnskontakt og Sambruk og samlokalisering
- **Mat og måltider:** Det gode måltidet, Måltidstider, Valgfrihet og variasjon, Systematisk ernæringsarbeid og Kjøkken og kompetanse lokalt
- **Helsehjelp:** Hverdagsmestring, Proaktive tjenester, Målrettet bruk av fysisk trening, Miljøbehandling og Systematisk kartlegging og oppfølging
- **Sammenheng i tjenestene:** Den enkeltes behov, Avlastning og støtte til pårørende, Færre å forholde seg til og økt kontinuitet, Mykere overgang mellom hjem og sykehjem og Planlagte overganger mellom kommune og sykehus

Reformen forventer at kommunen skal ta stilling til utvalgte løsninger som bidrar til kvalitetsøkning på tjenestene til innbyggere over 65 år. Informasjons-, kartleggings- og prioriteringsfase er fokus i 2020. Eldrerådet blir en hovedaktør i arbeidet med reformen, og prosjektet legger derfor opp til regelmessig samhandling. Rådmann vil i løpet av 2020 legge frem sak til kommunestyret, om hvilke tiltak som foreslås iverksatt. Fra 2021 vil implementeringsarbeidet av vedtatte tiltak starte.

Investeringer

Helse og omsorg har fire store byggeprosjekter som skal realiseres og slutføres i handlingsplanperioden. Disse er:

1. Heradsbygda omsorgssenter, som omfatter 64 nye omsorgsplasser med heldøgns bemanning, dagsenterplasser og fasiliteter for hjemmebaserte tjenester. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2021.
2. Hov Øst, som består av et boligfellesskap med 21 omsorgsplasser m/bemanning. Prosjektet er planlagt ferdigstilt 1. halvår 2021
3. Hov Vest, som består av et boligfellesskap med 7 omsorgsplasser m/personalfasiliteter. Dette prosjektet er initiert av en gruppe foreldre som har funksjonshemmede barn som planlegger å flytte hjemmefra. Prosjektet skal organiseres som et borettslag, og er planlagt ferdigstilt sommeren/høsten 2021.
4. Ringerike interkommunale legevakt m/ambulansesentral for Vestre Viken HF. Prosjektet etableres på bygslet tomt ved Ringerike sykehus, og vil være forbundet med sykehusets bygningsmasse. Ambulansestasjonen vil bli leiet av Vestre Viken HF, som overtar eieransvaret for denne etter 30 års leietid. Prosjektet er planlagt ferdigstilt høsten 2020.

Samtlige byggeprosjekter er i rute når det gjelder framdrift og i budsjett.

Hjelpemiddellageret/ velferdsteknologi

Det er behov for å investere i nye hjelpemidler for kortvarig utlån. Dette innkjøpet planlegges og ferdigstilles i 2022. Rådmannen foreslår også at det avsettes midler til å gjøre nødvendig investering av velferdsteknologisk utstyr i perioden. Driftskostnader må dekkes innenfor sektorens tildelte ramme, ved å endre driften samtidig med at ny teknologi etableres.

Helse- inventar/ medisinskteknisk utstyr

Helse har systematisk fornyet medisinskteknisk utstyr i tråd med nye behov. Det vil i perioden bli prioritert utskifting av gammelt og utrangert inventar og utstyr. NAV Ringerike vil iløpet av 2020 flytte inn i nye lokaler. Det er nødvendig å investere i møbler og utstyr i forbindelse med dette. Kostnadene fordeles mellom statlig del og kommunen.

Oppgradering Helse og omsorg bygg

Rådmannen har vurdert ulike forbedringer som bør prioriteres gjennomført i perioden.

- Utskifting av hovedtavle strøm Tyribo
- Brannsikretiltak ved Hønefoss omsorgssenter
- Utbedring varmestyring Hvelven
- Regnbuen- utbedre rømningsvei
- Energi og ENØK tiltak i eksisterende Helsebygg

Parkering Austjord

Det er tidligere bevilget investeringsmidler for å ferdigstille uteområdene på Austjord. Prosjektet har blitt forsinket grunnet prioritering av andre prosjekter, og vil starte opp på våren i 2020.

Kostra-analyse - Pleie og omsorg

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Prioritet								
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (B)	35,7 %	35,2 %	35,0 %	32,6 %	33,7 %	34,7 %	31,6 %	31,9 %
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 80 år og over (B)	364 834	380 131	389 366	393 939	399 599	405 355	424 532	432 670
Produktivitet								
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner) (B)	243 976	238 719	258 475	232 772	240 099	275 200	273 951	273 215
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass (B)	1 315 036	1 402 914	1 457 444	1 597 546	1 304 692	1 158 725	1 248 672	1 212 640
Utgifter per beboerdøgn i institusjon	3 993	4 241	4 376	4 910	3 879	3 508	3 788	3 710
Dekningsgrad								
Andel beboere på institusjon under 67 år (B)	9,8 %	10,2 %	12,3 %	10,9 %	7,9 %	6,8 %	12,5 %	12,6 %
Andel brukere i institusjon som har omfattende bistandsbehov: Langtidsopphold (B)	85,0 %	91,5 %	92,4 %	91,4 %	92,4 %		86,9 %	86,5 %
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 80 år og over (B)	16,8 %	17,1 %	14,4 %	23,7 %	8,9 %	11,3 %	14,3 %	15,4 %
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innbyggere 80 år og over (B)	354	353	346	421	292	297	291	313
Grunnlagsdata (Nivå 3)								
Gjennomsnittlig antall tildelte timer i uken, praktisk bistand	3,64	3,50	3,40	8,60	18,80	11,40	11,30	10,60

Kostra-analyse - Sosiale tjenester

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Dekningsgrad								
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde (B)	58,4 %	44,5 %	48,4 %	40,5 %	43,6 %	27,9 %	45,2 %	41,9 %
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år (B) **)	4,9 %	4,9 %	5,0 %	4,8 %	5,4 %	4,2 %	4,1 %	4,5 %

Handlingsprogram 2020-2023

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Grunnlagsdata (Nivå 3)								
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-24 år	5,5	5,5	5,2	5,3	4,8	4,9		

**) Justert for utgiftsbehov

Kostra-analyse - Kommunale boliger

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Prioritet								
Brutto investeringsutgifter til boligformål per innbygger i kroner	259	47	151	539	2 282	1 327	1 565	1 526
Kommunale boliger korrigerede brutto driftsutgifter beløp pr innb (kr)	1 895	1 991	2 000	946	849	1 107	1 388	1 387
Dekningsgrad								
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere (B)	22	21	21	32	21	27	19	21

Handlingsprogram 2020-2023

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2018	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023
Ledelse, medarbeidere og organisasjon	Andel ansatte med fagutdanning	Andel ansatte med fagutdanning i pleie og omsorgstjenesten i prosent av antall ansatte		>78%	>80%	>85%	>90%
	Andel heltids og deltidsansatte	Andel heltid		>19,7%	>20%	>20%	>20%
		Gjennomsnittlig stillingsstørrelse		>61,1%	>61%	>61%	>61%
Oppgave og tjenesteutførelse	Andel av beboere i institusjon på langtidsopphold med omfattende bistandsbehov	Andel beboere i institusjon på langtidsopphold med omfattende bistandsbehov i prosent av antall beboere		>92,4%	>92,4%	>92,4%	>92,4%
	Andel beboere (67 år eller eldre) på langtidsopphold på institusjon som har fått legemiddelgjennomgang i løpet av siste 12 måneder	Andel beboere over 67 år som har fått legemiddelgjennomgang i prosent av antall beboere over 67 år		>54,6%	75%	100%	100%
	Andel brukere i hjemmetjenesten som har fått legemiddelgjennomgang i løpet av siste 12 måneder	Andel brukere i hjemmetjenesten som har fått legemiddelgjennomgang i prosent av antall brukere.		>54,6%	75%	100%	100%
	Andel hjemmeboende med matombringing over 80 år som ikke bor på institusjon	Andel hjemmeboende med matombringing over 80 år som ikke bor på institusjon i prosent av antall hjemmeboende over 80 år		15%	20%	25%	30%
	Andel hjemmeboende personer med demens som har vedtak om dagaktivitetstilbud	Andel hjemmeboende personer med demens som har vedtak om dagaktivitetstilbud i prosent av antall hjemmeboende personer med registrert demensdiagnose		10%	15%	20%	>29,1%
	Oppfølging av ernæring hos beboere på institusjon	Andel i risikogruppe med ernæringsplan		>73,6%	100%	100%	100%

Handlingsprogram 2020-2023

	Andel kartlagte beboere	>46,1%	>65%	85%	100 %	
Oppfølging av ernæring hos brukere i hjemmetjenesten	Andel i risikogruppe med ernæringsplan	>48,5%	100%	100%	100%	
	Andel kartlagte brukere	>15,7%	65%	85%	100%	
Økonomi	Andel barnefamilier som har fått startlån	Andel barnefamilier som har fått startlån i prosent av antall som har fått startlån	>50%	>50%	>50%	>50%
	Døgnpris per institusjonsplass, inkludert tilbud til barn	Døgnpris	4376,-	4376,-	>3788,- NOK	>3788,- NOK
	Ventetid på sykehjemsplass	Andel personer som har mottatt sykehjemsplass innen 15 dager etter at kommunalt vedtak er fattet	>90,3%	>90,3%	>90,3%	>90,3%

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023
Vedtatt budsjett	624 622	624 622	624 622	624 622
Sum Tekniske justeringer	21 418	21 418	21 418	21 418
Sum Vedtak forrige periode	-500	-7 400	-7 400	-7 400
Konsekvensjustert budsjett	20 918	14 018	14 018	14 018
Konsekvensjustert ramme	645 540	638 640	638 640	638 640
Innsparingstiltak				
Effektiviseringskrav 0,5%	-4 378	-4 378	-4 378	-4 378
Reduksjon i sykefravær	-5 307	-5 307	-5 307	-5 307
Reduksjon i årsverk	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Økt inntekt vederlagsberegning	-750	0	0	0
Sum Innsparingstiltak	-12 435	-11 685	-11 685	-11 685
Nye tiltak				
Beredskapstiltak	200	200	200	200
Boligstiftelsen KS sak 91/19	1 400	0	0	0
Brukerstyrt personlig assistent (BPA) KS sak 78/19	1 500	1 500	1 500	1 500
Dagtilbud for demente	5 000	5 000	5 000	5 000
Fontenehuset	364	0	0	0
Opprettholdelse av antall hjemler privatpraktiserende fysioterapeuter KS sak 52/19	1 200	1 200	1 200	1 200
Rekruttering fastlege i distrikt	600	100	100	100
Tilskudd Stiftelsen Kirkens Bymisjon KS sak 49/19	1 200	1 200	1 200	1 200
Videreføring av tiltaket Match box	3 500	0	0	0
Økt tilskudd Fontenehuset	36	36	36	36
Økt tilskudd Frivilligsentralen KS sak 78/19	300	300	300	300
Sum Nye tiltak	15 300	9 536	9 536	9 536
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 865	-2 149	-2 149	-2 149
Ramme 2020-2023	648 405	636 491	636 491	636 491

Vedtatt budsjett for Helse og omsorg 2019 hadde en ramme på kr 624 622 000. Dette er utgangspunktet for Budsjett 2020. Dertil kommer tekniske justeringer med et stort beløp til lønnsvekst for januar til mai 2020 og forøvrig korrigeringer tilsammen kr 21 418 000. Mindre endringer fra forrige økonomiplan, tilsammen en netto reduksjon på kr 500 000.

Innsparingstiltak på kr 12 435 000 gjelder sparetiltakene og økte inntekter vederlagsberegning for opphold i institusjon. Nye tiltak på tilsammen kr 11 436 000 er beskrevet i hoveddokumentet.

Gir tilsammen en ramme for 2020 på kr 644 541 000.

Innsparingstiltak

Effektiviseringskrav 0,5%

Statsbudsjettet viderefører en effektivisering på 0,5% i årets budsjett. Innenfor Helse og omsorg må effektiviteten resultere i endret arbeidsmåte og mer effektiv tjenesteproduksjon i hver enkelt enhet, i tillegg til endret struktur i sektoren jamfør bestilling fra Formannskapetets budsjettseminar 2019.

Reduksjon i sykefravær

Tiltaket beskrives i overordnet del av handlingsprogrammet.

Reduksjon i årsverk

Tiltaket beskrives i overordnet del av handlingsprogrammet.

Økt inntekt vederlagsberegning

Betaling for opphold i institusjon økes med deflator 3%.

Nye tiltak

Beredskapstiltak

Beredskapstiltak på kommuneoverlegenivå. Kompetansesamlinger for kriseteam og oppdatering av smittevernpersonell.

Boligstiftelsen KS sak 91/19

I budsjett 2019 ble leieutgiften til Boligstiftelsen redusert med 5,9 millioner kroner. Det er enighet med Boligstiftelsen at budsjettet for 2020 justeres med en tilbakeføring på 1,4 millioner kroner. Rådmannen ønsker å forhandle ny avtale med Stiftelsen, med virkning fra 2021.

Brukerstyrt personlig assistent (BPA) KS sak 78/19

Budsjettjustering 1,5 millioner kroner i KS sak 78/19, da det var økning i antall ordninger innenfor tjenesten. Ingen reduksjon forventes i 2020 og budsjett 2019 videreføres 2020.

Dagtilbud for demente

Dagtilbud for hjemmeboende demente er gjennom flere år driftet med tilskuddsmidler fra HelseDirektoratet. Tilskudd for 2019 utgjorde 6,9 millioner kroner. Tilskuddsmidlene innlemmes i rammetilskuddet i årets statsbudsjett. Rådmann foreslår å tilgodese tilbudet med 5 millioner kroner årlig i budsjettperioden. Tjenestetilbudet må derfor justeres ned til foreslått ramme i 2020.

Fontenehuset

KS 192/19: Støtten for 2020 økes med kr 364 000 til kr 1 600 000.

Opprettholdelse av antall hjemler privatpraktiserende fysioterapeuter KS sak 52/19

Viser til KS sak 52/19 punkt 3.

Ringerike kommune har vedtatt og forpliktet seg på rammeavtalen (ASA 4313) mellom KS og Norsk Fysioterapeutforbund (NFF), Norsk Manuellterapeutforening (NMF) og Privatpraktiserende Fysioterapeuters Forbund (PFF) om drift av selvstendig næringsdrivendes fysioterapivirksomhet som del av den kommunale helsetjenesten (jf. helse- og omsorgstjenesteloven). For å imøtekomme endringer i de krav som her stilles til kommunene, vil Ringerike kommune oppjustere alle vedtatte driftsavtaler som har en størrelse under 50 %, til 50 %. Kostnadene ved dette er 1,2 millioner kroner per år, og søkes innarbeidet i budsjett og handlingsplan 2020-2023.

Det legges ikke inn noe på årlig vekst i driftstilskudd, da det ser ut som en avsluttet hjemmel i løpet av året kan dekke opp dette.

Rekruttering fastlege i distrikt

Opprettelse av tolegepraksis på Sokna. Husleie, tilskudd ny liste.

Tilskudd Stiftelsen Kirkens Bymisjon KS sak 49/19

I avtalen med Kirkens bymisjon er tilskuddet fra kommunen 1,2 millioner kroner. KS sak 49/19 omhandler tilskudd for 2019 på kroner 600 000,- for et halvt år. Saken tar også for seg partnerskapsavtalen som inngås mellom kommunen og Kirkens bymisjon.

Videreføring av tiltaket Match box

Iflg.KS 192/19 ble tiltaket Matchbox videreført i 2020, slik at endelig driftskonsept kan ferdigstilles og evalueres.

Økt tilskudd Fontenehuset

Økt tilskudd til Fontenehuset tilsvarende deflator 3%,

Økt tilskudd Frivilligsentralen KS sak 78/19

Økt økonomisk tilskudd KS sak 78/19 punkt 4a). I ny avtale med Frivilligsentralen som ble inngått i slutten av 2018, ble driftstilskuddet økt med kr 300 000. Avtalen gjaldt fra og med 2019 og videreføres.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt utgift	2020	2021	2022	2023	2020-23
Helse og omsorg							
Helse - Inventar/medisinsk utstyr	LØPENDE		3 250	0	0	0	3 250
Heradsbygda omsorgssenter	2021	500 000	228 700	117 000	0	0	345 700
Hjelpemiddellageret / velferdsteknologi	2023	6 100	2 500	1 300	1 300	1 000	6 100
Hov vest omsorgsboliger	2020	31 000	27 700	0	0	0	27 700
Hov øst omsorgsboliger	2020	133 700	81 500	17 900	0	0	99 400
Oppgradering helse- og omsorgsbygg	LØPENDE		1 900	0	0	0	1 900
Parkering Austjord	2020	3 180	3 180	0	0	0	3 180
Ringerike legevakt og ambulansesentral	2020	106 000	73 100	0	0	0	73 100
Sum Helse og omsorg		779 980	421 830	136 200	1 300	1 000	560 330
Sum investeringsprosjekter		779 980	421 830	136 200	1 300	1 000	560 330

Teknisk, kultur og idrett

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Lønn	129 378	129 345	120 900	117 220	117 353	117 353
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	66 149	62 588	63 016	61 301	60 501	60 501
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	969	2 604	2 206	2 206	2 206	2 206
Overføringsutgifter	25 156	9 413	16 021	12 301	12 301	12 301
Sum Driftsutgifter	222 858	203 950	202 143	193 028	192 361	192 361
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-20 064	-17 812	-17 529	-17 529	-17 529	-17 529
Refusjoner	-30 929	-11 590	-11 250	-11 250	-11 250	-11 250
Overføringsinntekter	-400	-200	-200	-200	-200	-200
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 154	-555	-532	-532	-532	-532
Sum Driftsinntekter	-52 546	-30 157	-29 511	-29 511	-29 511	-29 511
Sum	170 311	173 793	172 632	163 517	162 850	162 850

Om sektor

Sektor teknisk, kultur og idrett er ny fra 01.10.19.

Sektoren har ansvar for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av Ringerike kommunes eiendomsmasse og infrastruktur. I tillegg har vi ansvaret for kultur, idrett og ivareta beredskap og sikre liv og helse når uønskede hendelser oppstår.

Ringerike kommune ivaretar også brannberedskapen i Hole kommune gjennom en vertskommuneavtale.

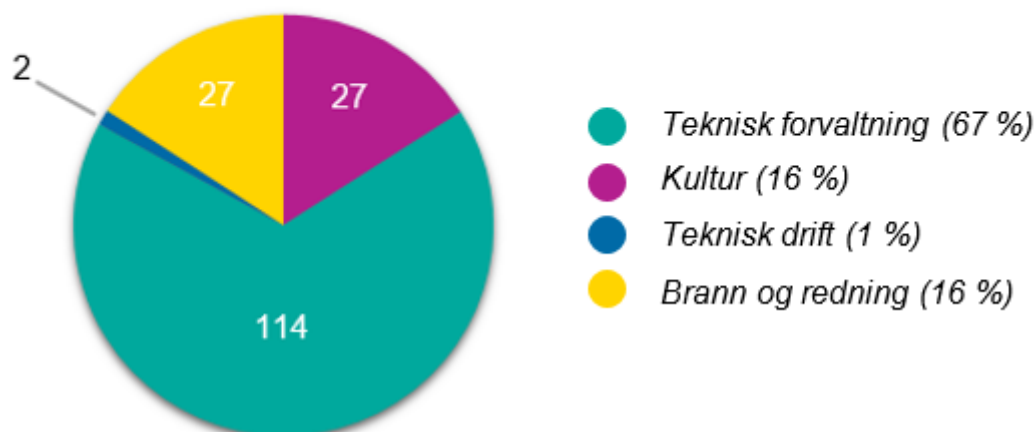
Sektoren skal bidra til å nå målene innenfor folkehelse, sykefravær og digitalisering. Sektoren skal være en profesjonell, effektiv, fleksibel og løsningsorientert organisasjon med godt omdømme og som leverer tjenester som brukerne er fornøyd med.

Sektoren har 175,5 årsverk fordelt på 198 ansatte. Sektoren er organisert i 4 enheter.

Hensmoveien 19 vil fra 2020 være hovedbasen til teknisk, Samlokaliseringen i Hensmoveien har vi tro på vil bidra til økt samhandling og sambruk både av arealer og utstyr, og mer helhet og koordinering av tjenesten.

Teknisk, kultur og idrett – brutto driftsutgifter 2018

(Tall i mill. kroner)

Figuren viser fordeling av brutto driftsutgifter til de fire hovedområdene i Teknisk, kultur og idrett. Teknisk forvaltning har den største andelen på 67 % av driftsutgiftene i sektoren. Kultur har en andel på 16 %, brann og redning har en andel på 16 %, og teknisk drift har en andel på 1 %.

Målsettinger

Sektoren skal være profesjonell, effektiv, løsningsorientert og fleksibel med et godt omdømme. Levere tjenester som våre brukere er fornøyd med og bidra aktivt til å nå kommunens overordnede mål innen folkehelse, digitalisering og sykefravær.

Kultur og idrettsglede for alle

Sektoren skal sikre et bredt og mangfoldig idretts- og kulturliv for alle aldersgrupper og utvikle fysiske omgivelser som skaper trivsel for innbyggere og besøkende. Kultur- og idrettsaktivitet gir bedre folkehelse og bidrar til vekst og utvikling i Ringeriksregionen. Kultur, idrett og frivillighet er kjerneområder for å hindre sosialt utenforskap, bygge demokrati og trygge rom, gi meningsfullhet, fellesskap og livsglede.

Eiendom

Vi skal være en profesjonell og strategisk eiendomseier og bidra til effektiv arealutnyttelse. Vi skal ha fornøydte leietakere, brukere og ansatte og vi skal levere konkurransedyktige tjenester. Eiendommene skal ha en god og nøktern standard.

Vei, vann og avløp

Vi produserer rent vann døgnet rundt og sørger for at alle som får vann fra kommunale vannverk får rent vann med høy kvalitet i springen til enhver tid. Sektoren skal levere rent vann med god kvalitet og høy grad av leveringssikkerhet.

Sektoren har ansvaret for infrastruktur over og under bakken. Kommunale veier, belysningspunkter og vann- og avløpsledninger. Flere kommunale vann- og avløp anlegg, Ringerike vannverk og Monserud er de to største. Målet er å drifte og vedlikeholde infrastrukturen på en best mulig måte med de midler som til enhver tid er til disposisjon.

Brann og redning

Brann og redningstjenesten skal være blant de ledende og mest effektive i landet innenfor sin kjernevirksomhet og skal forebygge tap, skade av liv og helse, miljø og verdier. Dette oppnås med en kontinuerlig kompetanseutvikling, riktig utstyr og bemanning.

Kulturenheten – Kultur- og idrett, Kulturskole og Bibliotek

Kultur, idrett og frivillighet er bærebjelker i lokalsamfunnet. Deltagelse, fellesskap og meningsfullhet er essensielle elementer i innbyggernes liv. Ringerike kommune skal sikre alle innbyggers rett og mulighet til aktiv deltagelse og gjennom det være en viktig forebyggende tjeneste og bidra til folks helse. Dette oppnås gjennom samarbeid og samskaping, tilskuddsordninger, aktiviteter og arrangementer.

Bibliotek

Ringerike bibliotek er et sted for informasjon, kunnskap, livslang læring og deltakelse. Det er også et sted for opplevelse, kreativitet, trivsel og rekreasjon; og en inkluderende og uavhengig møteplass. Biblioteket er kommunens kanskje viktigste arena og møteplass for alle deler av befolkningen, med sine 86.000 årlige besøkende og tillitsbasert tilgang hver dag fra ni til ni.

Kulturskole

Kulturskolen gir undervisning i musikk, teater, film og kunst for barn og unge. Både i elevenes fritid, men også som styrket opplæring i skoletida gjennom klasseorkester, og som tilbud i SFO-tid. Gjennom et bredt, lokalt og variert tilbud skal kulturskolen være tilgjengelig for alle.

Utfordringer og viktige tiltak

Fokus for sektoren vil være hvordan kan vi løse oppgavene bedre og mer effektivt, er det oppgaver vi ikke skal løse, kan vi ta i bruk nye metoder og utstyr, mere digitalisering, kan vi organisere arbeidet bedre. Viktige tiltak er å få på plass en mere effektiv organisering på teknisk, kultur og idrett.

Det er et sammensatt bilde av utfordringer vi ser fremover. Behovene, forventninger og problemstillinger endrer seg, og i tillegg reduseres de økonomiske rammene. Dette vil måtte medføre andre måter å jobbe på. Når rammebetingelsene endrer seg, må vi tilpasse oss slik at vi klarer å møte fremtidens behov innenfor våre tjenester på en enda mer effektiv måte.

Sambruk og samhandling

Økt sambruk av lokaler og utstyr og samhandling på tvers i organisasjonen og med lag og foreninger vil være fokusområder. Samarbeidsavtaler/ driftsavtaler med lag og foreninger vil bli gjennomgått.

Samlokalisering

Vi ser at kommunen har fortsatt et potensiale for å samle flere av tjenestene, slik at vi får til mer helhet og koordinering. Dette gjelder flere områder men spesielt innenfor teknisk drift og forvaltning og kulturområdet. Viktige tiltak er å få på plass en mere effektiv organisering på teknisk, kultur og idrett. Samlokalisering i Hensmoveien 19 og nye kulturhuslokaler vil bidra positivt til dette.

Kjøp av nytt "kulturhus" genererer muligheter for mer aktivitet. Det er kjent at det er et svært stort behov for lokaler. Både for kommunens egne virksomheter og aktiviteter, og for frivillige aktører og semi-profesjonelle og profesjonelle kulturaktører. En økt tilgang på lokaler til kulturformål vil gi økt aktivitet for alle. Vi vil delta aktivt i dette arbeidet for å fylle kulturhuset med innhold og aktivitet for alle.

Mye vær!

Spesielt mer ekstremvær hele året er krevende, dette gjør at det er behov for mer ressurser til drift og vedlikehold av våre veier, dette er krevende å få til men vi ser på ulike tiltak for å få dette til.

Brann og redning

Hovedbrannstasjonen i Hønefoss er underdimensjonert og ivaretar ikke HMS for de ansatte fullt ut for eksempel i forhold til rene og urene soner både for beredskap og forebyggende avdelinger. Videre utredning av fremtidens brann- og redningstjeneste vil være et prioritert arbeid i 2020.

Demografi og deltagelse

Det er en klar sammenheng mellom folks inntekt, utdannelsesnivå og kulturelle bakgrunn (sosioøkonomiske forhold); og deltagelse i organisasjonsliv, utenforskap og ensomhet. Det er også en klar sammenheng mellom deltagelse i organisasjonsliv og uorganiserte fellesskap; og valgdeltagelse, fullføring av grunn- og videregående utdanning og fysisk og psykisk helse.

Ringerike kommune har en høy andel barn som lever under fattigdomsgrensa, vi har en høy andel ungdom som opplever ensomhet og vi har et lavere utdanningsnivå i befolkningen enn andre kommuner.

Vi må ha et utstrakt og ambisiøst samarbeid med frivillige, eksterne og interne for å sikre alles rett til deltagelse. Vi må være både modige og ydmyke, og sammen med målgruppa finne de beste løsningene for aktive og meningsfulle levekår for alle.

Kostra-analyse - Kultur og idrett

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Prioritet								
Aktivitetstilbud barn og unge nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)	40	41	52	126	280	211	182	174
Bibliotek nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)	236	230	241	309	270	308	274	294
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner	1 021	1 215	2 013	2 005	2 074	2 235	2 260	2 354
Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per innbygger 6-15 år	1 607	1 591	2 039	2 296	2 006	2 892	1 985	2 579
Produktivitet								
Kommunale driftstilskudd til idrettslaglag per lag som får tilskudd	143 095,2	203 650,0	89 809,5	80 384,6	195 820,5	134 157,9	103 738,5	86 910,9
Dekningsgrad								
Andel barn i gr.skolealder på venteliste til komm musikk- og kulturskole, av barn i alderen 6-15 år	0,3 %	0,2 %	0,3 %	6,3 %	1,5 %	0,9 %	2,8 %	2,9 %
Andel elever (brukere) i grunnskolealder i kommunens musikk- og kulturskole, av antall barn i al (B)	6,7 %	6,8 %	7,9 %	13,0 %	12,6 %	12,6 %	12,7 %	16,1 %
Kvalitet								
Antall frivillige lag som mottar kommunale driftstilskudd	30	26	23	25	58	23	2 344	8 621
Tilskudd til frivillige barne- og ungdomsforeninger per lag som mottar tilskudd	901 000	97 889	237 800	194 571	28 697	6 714	60 501	36 404
Grunnlagsdata (Nivå 3)								
Antall elever i kommunens musikk- og kulturskole	223	229	268	448	516	202	31 828	91 726
Antall ikke-kommunale kinobygg	1	1	1	0	0	0	20	52
Antall kommunale fritidssenter	1	1	1	1	5	1	196	611

Kostra-analyse - Brann og ulykkesvern

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Prioritet								
Antall boligbranner pr. 1000 innbyggere	0,50	0,36	0,66	0,42	0,52	0,14	0,35	0,38
Netto driftsutgifter per innbygger (338) forebygging av branner og andre ulykker (B)**)	55	79	103	88	78	-26	62	71

Handlingsprogram 2020-2023

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Netto driftsutgifter per innbygger (339) beredskap mot branner og andre ulykker (B) (**)	782	834	869	778	679	561	743	818
Dekningsgrad								
Andel piper feiet	37,3 %	50,0 %	40,4 %	43,5 %	44,5 %	48,1 %	26,3 %	27,8 %
Kvalitet								
Årsgebyr for feiing og tilsyn - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret +1)	405	350	371	480	664	538	392	468

**) Justert for utgiftsbehov

Kostra-analyse - Eiendomsforvaltning

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Prioritet								
Eiendomsforvaltning, kommune brutto driftsutgifter andel av totale utgifter (prosent)	6,2 %	6,0 %	6,4 %	5,2 %	6,7 %	5,0 %	6,7 %	6,8 %
Eiendomsforvaltning, kommune nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)	4 193	4 276	4 811	4 323	5 444	3 909	5 024	5 396
Produktivitet								
Korrigerte brutto driftsutgifter til førskolelokaler per kvadratmeter (B)	1 525	1 755	1 643	1 536	1 418	1 688	1 608	1 595
Korrigerte brutto driftsutgifter til institusjonslokaler per kvadratmeter (B)	1 394	1 502	1 259	748	1 264	193	1 171	1 018
Korrigerte brutto driftsutgifter til skolelokaler per kvadratmeter (B)	801	693	780	1 029	1 257	1 259	1 044	1 060

Kostra-analyse - Samferdsel

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Prioritet								
Brutto driftsutg til gatebelysning langs kommunale veier og gater per kilometer belyst vei (kr)	15 575	12 183	15 642	29 930	14 192	36 397	23 030	23 085
Samferdsel, kommune nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)	569	684	805	842	847	1 187	915	1 043
Produktivitet								
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate (B)	93 784	109 476	125 295	145 686	135 774	175 980	221 493	157 696
Dekningsgrad								

Handlingsprogram 2020-2023

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Andel km tilrettelagt for syklende som kommunen har ansvaret for i prosent av alle kommunale veier og gater	11,9 %	11,9 %	11,9 %	22,9 %	17,5 %	18,8 %	22,8 %	15,5 %
Grunnlagsdata (Nivå 3)								
Antall parkeringsplasser skiltet for forflytningshemmede (HC)	18	17	17	28	22	90	2 260	7 311
Antall utstedte parkeringstillatelser for forflytningshemmede	277	285	285	334	185	270	23 413	53 878
Vedlikeholdsutgifter til kommunale veier	7 996	3 212	3 424	23 413	2 474	3 257	540 726	1 584 864

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2018	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023
God ressursutnyttelse	Øke besøkstallet, Biblioteket	Besøkstall	86 700	88 000	89 000	90 000	91 000
Kultur for alle							
Tilstrekkelig kvalitet							

Digitalisering

Opplæring og anskaffelse av digitale verktøy

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2018	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023
Tilstrekkelig kvalitet	Øke antall deltakere på nasjonale brannvernkampanjer (åpen dag, komfyrvakt, studenter, eldre, julekalender, aksjon boligbrann etc).	Målt antall deltakere	-	1100	1200	1300	1400
	Øke antall elever i kulturskolen, målt i prosent av antall barn i grunnskolealder.	Øke antall elever i kulturskolen, målt i prosent av antall barn i grunnskolealder. - Antall barn	9,0 %	12,0 %	14,0 %	15,0 %	0,0 %
	Øke fagtilbudet i kulturskolen	Øke fagtilbudet i kulturskolen - Antall fag	4	5	5	5	0

Handlingsprogram 2020-2023

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2018	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023
Optimalisering av innbyggertjenester i Ringerike kommune	Effektivisering av energibruk i eiendomsmasse.	Mål innsparing av energi	2,0 %	3,0 %	4,0 %	5,0 %	5,0 %
	Effektivisering av energibruk i vann, avløp og rens	Mål innsparing av energi					
		Mål innsparing av energi		3,0 %	4,0 %	5,0 %	5,0 %
	Eiendomsforvaltning skal levere i hht Tjenesteleveranseavtale	Mål tjenestelevering i hht. avtale		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
	Forbedre kvaliteten i avløpsnett.	Mål er reduksjon av fremmedvann i avløpsnett		5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %
	Forbedre kvaliteten på kommunalt veinett.	Målt antall deltakere		Tilfredstillende	Tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Tilfredsstillende
	Sikker levering av rent drikkevann.	Mål reduksjon vanntap på nettet	45,0 %	40,0 %	39,0 %	38,0 %	37,0 %

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023
Vedtatt budsjett	168 759	168 759	168 759	168 759
Sum Tekniske justeringer	-6 670	3 330	3 330	3 330
Sum Vedtak forrige periode	1 550	-13 550	-14 250	-14 250
Konsekvensjustert budsjett	-5 120	-10 220	-10 920	-10 920
Konsekvensjustert ramme	163 639	158 539	157 839	157 839
Driftskonsekvens				
Økte arealer skolelokaler	1 000	3 000	3 000	3 000
Sum Driftskonsekvens	1 000	3 000	3 000	3 000
Innsparingstiltak				
Asbjørnsensgt 12 og 17 reduserte driftskostnader	-750	-750	-750	-750
Driftskonsekvens av ikke riving Asbjørnsensgt 12-17 KS 192/19	750	750	750	750
Driftskonsekvens av ikke riving gymsalbygg Hønefoss skole KS 192/19	750	1 300	1 300	1 300
Driftskonsekvens av ikke riving trebygg Eikli KS 192/19	0	940	940	940
Effektiviseringskrav 0,5%	-1 359	-1 359	-1 359	-1 359
Eikli skole trebygg reduserte driftskostnader etter riving	0	-940	-940	-940
Gravemeldinger økte satser	-50	-50	-50	-50
Heggen barnehage nedleggelse	-300	-600	-600	-600
Hønefoss skole reduserte driftsutgifter	-750	-1 300	-1 300	-1 300
Nes barnehage flytting nye lokaler	0	-100	-200	-200
Reduksjon i sykefravær	-1 065	-1 065	-1 065	-1 065
Reduksjon i årsverk	-200	-200	-200	-200
Salgsinntekter Brann og redning	-50	-50	-50	-50
Tilpasning økonomisk ramme eiendomsforvaltning	-640	-640	-640	-640
Tilpasning økonomisk ramme parkering	-560	-560	-560	-560
Åsbygda skole avhending	-100	-200	-200	-200
Sum Innsparingstiltak	-4 324	-4 824	-4 924	-4 924
Nye tiltak				
Arrangementer, kostnader kultur og VPI	300	300	300	300
Bidrag til "Kunst rett vest"	92	92	92	92
Gratis leie av idrettshaller for unge opp til 19 år	750	0	0	0
Hønefoss idrettspark vaktordning	-350	-750	-750	-750
Ikke riving kommunal bygg KS 192/19	-2 850	-720	0	0
Ringerike kultursenter ekstra årlig tilskudd KS 131/19	1 000	2 030	2 030	2 030
Riving kommunale bygg	3 415	720	0	0
Sør-Øst 110 IKS endringer på eiersiden	90	90	90	90
Tilskudd Ringeriksbadet KS 81/19	1 000	1 000	1 000	1 000
Tilskudd snøproduksjonsanlegg Ringkollen	3 000	0	0	0
Turskiltprosjekt	150	0	0	0
Veivedlikehold/vintervedlikehold/nye veier, trafikksikkerhetstiltak, skilting og merking	3 000	3 000	3 000	3 000
Videreføring korps i skolen KS 36/19	820	1 040	1 173	1 173
Økt støtte organisasjoner, lag og foreninger KS 192/19	550	0	0	0
Økt vedlikehold skoler og kommunale barnehager	1 350	0	0	0
Sum Nye tiltak	12 317	6 802	6 935	6 935
Nye tiltak og realendringer budsjett	8 993	4 978	5 011	5 011
Ramme 2020-2023	172 632	163 517	162 850	162 850

Innsparingstiltak

Asbjørnsensgt 12 og 17 reduserte driftskostnader

Innsparing forutsetter riving av bygget.

Driftskonsekvens av ikke riving Asbjørnsensgt 12-17 KS 192/19

KS 192/19

Ikke reduserte driftskostnader ved utsettelse av riving og økt ramme for vedlikehold kommunale barnehager og skoler.

Driftskonsekvens av ikke riving gymsalbygg Hønefoss skole KS 192/19

KS 192/19

Ikke reduserte driftskostnader ved utsettelse av riving og økt ramme for vedlikehold kommunale barnehager og skoler.

Driftskonsekvens av ikke riving trebygg Eikli KS 192/19

KS 192/19

Ikke reduserte driftskostnader ved utsettelse av riving og økt ramme for vedlikehold kommunale barnehager og skoler.

Eikli skole trebygg reduserte driftskostnader etter riving

Eikli skole er utleid til Buskerud fylkeskommune til 2021. Det vil bli fremmet egen sak om Eikli skole.

Heggen barnehage nedleggelse

I budsjettforslaget er innsparing driftsutgifter Heggen barnehage tatt inn med halvt års virkning i 2020 med kr 300 000. Helårvirkning fra 2021.

Hønefoss skole reduserte driftsutgifter

Hønefoss skole legges ned fra sommeren 2020. Nedtak av driftskostnader forutsetter riving av gymsalbygg.

Nes barnehage flytting nye lokaler

Nes skole planlegges rehabilitert, barnehagen flyttes inn i samme bygg som skolen. Barnehagebygget kan avhendes så snart skolen er ferdig.

Åsbygda skole avhending

Avhending av Åsbygda skole vil redusere kostnaden med kr 200 000,-.

Nye tiltak

Arrangementer, kostnader kultur og VPI

Enheten bidrar til avvikling av mange arrangementer i Ringerike kommune med følgende tjenester;

- Flagging
- Trafikkplan, skilting og trafikkavvikling
- Renovasjon
- Feiing
- Åpning og stenging av offentlige arealer
- Kompetansebistand

Eksempler på arrangementer:

- Tour of Norway

- Ringeriksmaraton
- Julemarked
- Ringeriksdagen

Flere av arrangementene søker om og får tilskudd til avvikling men dette er kostnader kommunen har i tillegg til det faktiske tilskuddet.

Bidrag til "Kunst rett vest"

Tilskudd til Nye Asker kommune for Ringerike kommunes andel av "Kunst rett vest" jf referat fra ordførermøte 9. mai 2019.

Gratis leie av idrettshaller for unge opp til 19 år

Ringerike Idrettsråd ber kommunen vurdere gratis trening for barn og unge under 19 år i idrettshaller fra høsten 2019 - ved å redusere halleien i Ringerikshallen, Hønefoss Arena, Tyrstrandhallen, nye Benterud og Ullerål.

Hønefoss idrettspark vaktordning

Ved innføring av tidsur på belysning og nytt låsesystem i Hønefoss idrettspark, vil vi kunne spare inn noe på lønn til vaktmestertjenester.

Innkjøp av tidsur og låsesystem vil bli fremmet som egen sak.

Ikke riving kommunal bygg KS 192/19

KS 192/19:

Riving av følgende kommunale bygg vedtas ikke:

1. Asbjørnsens gate 12-17 lagerbygg kr. -2 300 000.
2. Trebygg Eikli skole kr -720 000.
3. Hønefoss skole, gymsal og undervisningsbygg kr. - 550 000.

Sum reduksjoner: kr. -3 570 000.

Ringerike kultursenter ekstra årlig tilskudd KS 131/19

Oppfølging av politisk vedtak

KS 131/19 Mulig utvidelse av kulturhus i Ringerike

Vedtaket:

1. Det gjennomføres kjøp av 4 seksjoner i Sameiet Hønefoss Bru 3 i tråd med fremlagte betingelser.
2. Rådmann gis fullmakt til å ferdigstille kjøpet med overtakelse 1.6.2020, i tråd med akseptert bud og inngått intensjonsavtale med Sparebankstiftelsen Ringerike.
3. Økt årlig tilskudd til kr 5 Mill kr årlig til Kultursenteret innarbeides i budsjett for 2020 og handlingsprogrammet 2020 - 2023.

Riving kommunale bygg

BUDSJETTPRIS RIVING - RINGERIKE KOMMUNE

1) Hallingby naturbarnehage, Linjeveien 1	65 000,00
2) Hjertelia, bygg, Kragstadveien 41	240 000,00
3) Hjertelia, låve	80 000,00
4) Rødstua, Austjord, Lundstadveien 76	180 000,00
5) Hønefoss skole, gymsal og undervisningsbygg, Hønegata 9	550 000,00
6) Asbjørnsens gate 12 og 17, kontor og lagerbygg for Ringerike kommune	2 300 000,00
7) Eikli skole, trebygg, Osloveien 2	720 000,00
Budsjettpris, totalt eks. mva	4 135 000,00

Rivning **kr 4 135 000,-** av bygg i 2020 og 2021. det er satt av 3,415 millioner kroner i 2020 som finansieres ved bruk av disposisjonsfondet.

Eikli skole er utleid og det blir først aktuelt å gjennomføre tiltaket i 2021.

Innsparing av driftskostnader som følge av riving er tatt inn i egne tiltak i HP 2020-2023. Forventet helårseffekt på innsparing av driftsutgifter på objekter på denne lista er f eks:

- Hønefoss skole gymsalbygg 1,3 mill kroner
- Asbjørnsensgt 0,75 mill kroner
- Eikli skole kr 0,9 mill kroner

Sør-Øst 110 IKS endringer på eiersiden

Fra 01.01.2020 blir det endringer i eiersiden i Sør-Øst 110 IKS da Røyken og Hurum blir en del av nye Asker kommune og eierskapet til Sør-Øst 110 IKS opphører. Dette med

Den økonomiske konsekvensen tilsvarer ca 1,5 mill kroner med dagens innbyggerpris. I tillegg vil Sør-Øst 110 IKS få reduserte alarminntekter for 110-sentralen på ca kr 150 000. Totalt sett utgjør dette en økning på kr 2,40 per innbygger for resterende eiere. For Ringerike tilsier dette en økning på ca kr 90 000.

Tilskudd snøproduksjonsanlegg Ringkollen

Det foreslås å gi støtte til snøproduksjonsanlegg på Ringkollen i 2020 med 3 millioner kroner. Tilskuddet finansieres fra disposisjonsfond.(K-sak 47/19)

Turskiltprosjekt

Kommunal del av turskiltprosjektet som gjelder merking av turistløyper på Vikerfjell, Vassfaret og Krokskogen. Midler ble bevilget i KS 58/17 med stipulert utbetaling i 2019. Grunnet forsinket fremdrift kommer utgifter til dette prosjektet først i 2020.

Veivedlikehold/vintervedlikehold/nye veier, trafikksikkerhetstiltak, skilting og merking

Vintervedlikehold er den største delen av avdelingens totalbudsjett.

Brøyting og strøing er en viktig samfunnsoppgave som berører alle i kommunen. Redusert kvalitet på disse tjenestene betyr dårligere fremkommelighet og økt grad av ulykker og bl.a. mindre sikker skolevei. Ca. 50 % av vintervedlikeholdet er lagt ut på anbud for private aktører.

Ekstremvær og ytre påvirkninger medfører ekstra kostnader på drift og vedlikehold av veinettet.

Eksempel på dette er;

- Ekstra feiinger av veinettet
- Hyppigere tømning av sandfang/sluk
- Oftere grøfte rensk
- Hyppigere behov for høvling av grusveier
- Hyppigere lapping av asfaltveier
- Hyppigere reasfaltering
- Oversvømmelser som medfører utgraving av veier

I løpet av de siste 5 år har VPI overtatt driftsansvar for bl.a følgende veier:

- Tandbergmoveien 600m, 1400m fortau og 50 nye gatelys overtatt 2018/19
- Giggstadvei/Harald Hardrådes gate 300m vei, 500 fortau og 15 nye gatelys overtatt 2016/17
- Dronning Åstas gate 200 fortau. overtatt 2018
- Eikliveien 800 fortau pluss Kiss&ride og 15 nye gatelys. 2018
- Ringkollveien gangsykkelvei 250m og 10 nye gatelys. 2017

Dette gjelder arbeid med sikker skolevei og fartsreducerende tiltak, samt gjennomføring av vei/gatenavn skilting.

Eksempler trafikksikkerhetstiltak er;

- Trafikktellinger/fartsmålinger
- Fartsdempere
- Oppmerking av fotgjengerfelter
- Skilting
- Gatelysanlegg

Skiltkostnader 2020

Kostnadsoverslag

For å få et bilde av skiltkostnadene som gjenstår før kommunen er over på veiadresser brukes følgende priser basert på erfaring:

- Adressenummerskilt med eller uten navn: kr 150,-
- Tilvisningsskilt: kr 150,-
- Adressenavnskilt: kr 1000,-
- I tillegg kommer skiltstolpe (rør), fundament, fester for skilt ++ for adressenavnskilt (veinavnskilt) og tilvisningsskilt. Det er ikke med i dette estimatet. Jeg antar at Teknisk vet hva slikt utstyr koster.

Kommunen er delt inn i 9 områder som skal adresseres. Et grovestimat for de forskjellige områdene gir følgende tall:

Område	Antall parseller	Antall Adresse navnskilt	Kostnad	Antall Adresse nummer skilt	Kostnad	Antall Tilvisnings skilt	Kostnad
1-Hedalen	5	6	ferdig	35	ferdig		
2-Brekkeb.	8	15	ferdig	227	ferdig		
3-Strømsoddb	6	9	ferdig	95	ferdig		
4-Vikerfjell	23	25	ferdig	400	60 000	20	3 000
5-Treknatt	6	6	ferdig	56	ferdig		ferdig
6-Ådalen	11	11	11 000	220	33 000	10	1 500
7-Soknedal	8	7	7 000	60	9 000	5	750
8-Holleia	23	22	22 000	300	45 000	10	1 500
9-Krokskog	64	64	64 000	1500	225 000	20	3 000
Totalt	u/mva.		104 000		372 000		9 750

I tillegg til de rene skiltkostandene vil kostnad med å sette opp adressenavnskiltene komme i tillegg. Det er så langt blitt gjort av Teknisk avdeling sine egne folk. Dette er en såpass omfattende jobb at jeg vil tro at en kan estimere minst 4 ukeverk á 35 timer med 2 personer til å gjøre den jobben.

Adressenummerskiltene sendes ut sammen med adressevedtaket.

Videreføring korps i skolen KS 36/19

Det er behov for økt budsjett til dekning av lønn til flere ansatte i "Korps i skolen" jfr. vedtatt opptrappingsplan. Prosjektet utvides til to nye skoler i 2019 og evalueres for å vurdere videre satsning. Videreføring vedtatt i KS 36/19.

Økt støtte organisasjoner, lag og foreninger KS 192/19

Økt støtte organisasjoner, lag og foreninger Økt støtte diverse idrettsformål, kulturaktiviteter og kulturmidler som fordeles etter søknad av hovedutvalg for oppvekst og kultur kr. 550 000

Økt vedlikehold skoler og kommunale barnehager

Økt ramme for vedlikehold kommunale barnehager og skoler.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt utgift	2020	2021	2022	2023	2020-23
Teknisk, kultur og idrett							
Energi, inneklima, overvåkning, sikring	LØPENDE		2 000	4 000	2 000	0	8 000
FDV-system	2020	2 500	2 000	0	0	0	2 000
Kjøp av eierseksjoner i Ringerike kultursenter	2020	33 500	33 500	0	0	0	33 500
Kunstgress AKA Arena	2022	2 500	0	2 500	0	0	2 500
Nettbrett til Renhold	2020	600	600	0	0	0	600
Oppgradering og sprinkling Riddergården	2020	8 050	4 850	0	0	0	4 850
Riddergården fase 2	2021	3 000	0	3 000	0	0	3 000
Teknisk drift - Maskinpark	LØPENDE		1 000	0	0	0	1 000
Tilskudd til Ringerike Kirkelige fellesråd - Oppgradering og utvikling kirker	LØPENDE		5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Trafikksikkerhetstiltak	2023	5 000	2 000	1 000	1 000	1 000	5 000
VPI - Etablering av ladepunkter elbil	2021	6 000	3 000	3 000	0	0	6 000
VPI - Kommunale veier	LØPENDE		15 000	15 000	15 000	15 000	60 000
VPI - Kommunale veilys	2023	1 000	1 000	0	0	0	1 000
VPI - Lyssetting Søndre park	2021	2 400	0	2 400	0	0	2 400
VPI - Parkering - utskifting 10 P-automater	2020	1 500	1 500	0	0	0	1 500
Sum Teknisk, kultur og idrett		66 050	71 450	35 900	23 000	21 000	151 350
Sum investeringsprosjekter		66 050	71 450	35 900	23 000	21 000	151 350

Selvkost

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Lønn	35 282	35 979	34 197	34 197	34 197	34 197
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	33 679	29 288	30 186	31 304	31 304	31 304
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	3 040	3 160	3 160	3 160	3 160	3 160
Overføringsutgifter	95	59	0	0	0	0
Finansutgifter	1 233	785	7 749	5 103	20 523	20 516
Sum Driftsutgifter	73 330	69 271	75 292	73 764	89 184	89 177
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-104 710	-119 412	-143 877	-147 669	-147 669	-147 669
Refusjoner	-379	-565	-445	-445	-445	-445
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-14 526	-5 841	-5 412	-2 665	-20 039	-18 544
Sum Driftsinntekter	-119 615	-125 818	-149 734	-150 779	-168 153	-166 658
Sum	-46 286	-56 547	-74 442	-77 015	-78 969	-77 481

Om sektor

Ringerike kommune har flere selvkostområder. Selvkostområdene i dag er

- vann
- avløp
- slam
- feiing
- private reguleringsplaner
- byggesak
- utslipp/tilsyn
- oppmåling
- eierseksjonering

Feiing av fritidsboliger er iverksatt fra 2018 og sorterer under ordinær feiing pr nå.

Fra og med 2018 er selvkost et eget budsjettområde og fra og med 2019 egen sektor. Det vil gi en bedre oversikt over selvkostområdene, samt gi et mer korrekt bilde av sektorens økonomi.

Kommunalsjef Teknisk, kultur og idrett har ansvaret for

- vann
- avløp
- slam
- feiing

og kommunalsjef for Strategi og utvikling har ansvaret for

- private reguleringsplaner
- byggesak
- utslipp/tilsyn
- oppmåling
- eierseksjonering

Det foretas en gjennomgående analyse og beregning på selvkostområdene to ganger årlig. Første gang er primo februar og hovedfokus da er etterberegning for foregående år i forbindelse med årsavslutningen. I august/september gjennomføres den andre gjennomgangen, da med hovedfokus på prognose innværende år samt budsjett for neste år samt budsjett for kommende HP.

Alle kommunens selvkostområder hadde ved inngangen til 2019 solide selvkostfond som blant annet kan fungere som stabilisator med hensyn til gebyrnivå, uforutsette utgifter eller svikt i inntekter.

Utfordringer og viktige tiltak

Budsjett 2020-2023 blir lagt tidlig høst 2019 ut i fra de forutsetninger som da er tilstede. Vann og avløp har hatt og har store investeringer noe som påvirker kapitalkostnadene i kalkylen. Både variasjon i rentenivået og avvik fra planlagt fremdrift på investeringsprosjektene påvirker selvkostberegningen slik at det kan bli variasjoner i forhold til premisene som ble lagt til grunn for budsjettet.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet kom i april 2019 med:

Høringsnotat om nye forskrifter til økonomibestemmelsene i kommuneloven (Forskriftene om finans- og gjeldsforvaltning, garantier, selvkost, rapportering (KOSTRA) og kommunalt rapporteringsregister (KOR)).

Høringsnotatets punkt 7.5 og Selvkostforskriften §10 omhandler Håndtering av overskudd og underskudd for selvkostområdene:

Hvis differansen mellom årets gebyrinntekter og årets gebyrgrunnlag viser et underskudd, skal underskuddet dekkes inn ved å bruke av selvkostfondet, så langt det er midler på fondet. Et underskudd som ikke dekkes inn ved å bruke av selvkostfondet, skal fremføres i selvkostkalkylen til inndekning i et senere år. Et underskudd som er fremført, skal dekkes inn av overskudd senest i det femte året etter at underskuddet oppsto. Et underskudd kan likevel fremføres ut over fem år, hvis dette er nødvendig for at brukerne ikke skal betale for fremtidig bruk av gjennomførte investeringer. Tredje ledd andre til fjerde punktum gjelder ikke for tjenester hvor adgangen til å kreve gebyr er hjemlet i lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven), lov 16. juni 2017 nr. 65 om eierseksjoner (eierseksjonsloven) eller lov 17. juni 2005 nr. 101 om egedomsregistrering (matrikkellova).

Ifølge høringsnotatet tillates det altså ikke fra 01.01.2020 at selvkostområdene som hjemles i plan- og bygningsloven, eierseksjoneringsloven og matrikkelloven kan ha fremførbare underskudd.

Et eventuelt underskudd er følgelig et direkte tap for kommunen.

Kostra-analyse - Vann, avløp og renovasjon

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringerike 2018	Gjøvik	Ringsaker	Modum	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Produktivitet								
Avløp - driftsutgifter per innbyggere tilknyttet kommunal avløpstjeneste (kr/tilkn.innb)	1 099	1 225	1 364	1 584	2 851	1 801		0
Avløp - Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)		5 250	6 150	2 520	6 014	5 700	3 874	4 146
Vann - Driftsutgifter per tilknyttet innbygger (kr/tilkn.innb)	657	692	785	1 274	1 640	1 195		0
Årsgebyr for vannforsyning - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr)		3 150	3 600	2 456	3 713	3 208	2 608	3 741
Dekningsgrad								
Avløp - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste	79,6 %	79,0 %	78,6 %	82,4 %	70,8 %	68,3 %		83,2 %
Vann - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	90,1 %	91,4 %	90,9 %	81,6 %	89,7 %	71,2 %		82,9 %
Kvalitet								
Avløp - Estimert gjennomsnittsalder for spillvannnett med kjent alder	47,0	48,0	49,0	35,0	24,0	43,0		30,0
Estimert vannlekkasje per meter kommunal ledning per år (m3/m/år) (m3)	5,2	5,0	5,7	4,9	2,5	5,7		3,8
Renovasjon - Husholdningsavfall per innbygger (kommune)	539	525	491	548	529	491	0	0
Økonomi								
Avløp - Finansiell dekningsgrad (B)	113	110	92	91	87	91	98	97
Vann - Finansiell dekningsgrad (B)	117	106	91	95	76	86	94	94

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023
Vedtatt budsjett	-59 637	-59 637	-59 637	-59 637
Sum Tekniske justeringer	4 281	2 935	-16 831	-15 343
Sum Vedtak forrige periode	-19 718	-20 945	-3 133	-3 133
Konsekvensjustert budsjett	-15 437	-18 010	-19 964	-18 476
Konsekvensjustert ramme	-75 074	-77 647	-79 601	-78 113
Innsparingstiltak				
Reduksjon i sykefravær	-268	-268	-268	-268
Sum Innsparingstiltak	-268	-268	-268	-268
Nye tiltak				
VA - IT-overvåkningsansvar	900	900	900	900
Sum Nye tiltak	900	900	900	900
Nye tiltak og realendringer budsjett	632	632	632	632
Ramme 2020-2023	-74 442	-77 015	-78 969	-77 481

Nye tiltak

VA - IT-overvåkningsansvar

Ny 1/1 stilling på VA. IT-overvåkningsansvar på VA datanett, nettverksserver kompetanse. Dette er definert i IT sikkerhetskartleggingen som er utført på VAR-området.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt utgift	2020	2021	2022	2023	2020-23
Selvkost							
Digitale vannmålere	2022	15 500	6 000	4 000	3 000	0	13 000
IT sikkerhet på styringssystemer VAR	2021	4 000	2 000	2 000	0	0	4 000
Monserud renseanlegg	2020	360 000	3 600	0	0	0	3 600
Overføringsledninger Åsa - Monserud	2020	77 500	14 000	0	0	0	14 000
Reservevannkilde Sokna vannverk	2025	22 000	0	1 000	500	500	2 000
Sanering Nes i Ådal etappe 2	2020	15 500	12 000	0	0	0	12 000
Sikring/overføringsledning Ringerike vannverk	2023	22 000	0	2 000	10 000	10 000	22 000
Styresystem Nes RA og Monserud RA	2020	15 000	14 500	0	0	0	14 500
Tandberglia / Tandberghøgda	2020	800	800	0	0	0	800
VA-anlegg Parkgata - Storjordet etappe 1	2020	20 000	15 800	0	0	0	15 800
VA-anlegg Parkgata - Storjordet etappe 2	2022	15 000	0	7 500	7 500	0	15 000
VAR forvaltning - Utskifting avløpsledninger	LØPENDE		9 000	9 000	9 000	9 000	36 000
VAR forvaltning - Utskifting vannledninger	LØPENDE		9 000	9 000	9 000	9 000	36 000
Sum Selvkost		567 300	86 700	34 500	39 000	28 500	188 700
Sum investeringsprosjekter		567 300	86 700	34 500	39 000	28 500	188 700

Avsetninger, overføringer

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Lønn	-41 371	-23 791	63 688	79 290	73 688	73 688
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	4 514	3 636	315	-280	-280	-280
Overføringsutgifter	32 703	23 672	51 341	51 141	51 141	51 141
Finansutgifter	113 466	118 000	128 000	128 000	128 000	128 000
Sum Driftsutgifter	110 323	121 516	243 345	258 152	252 550	252 550
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-11 035	-12 923	-13 909	-14 709	-14 709	-14 709
Refusjoner	-4 080	-650	-650	-650	-650	-650
Overføringsinntekter	-89 606	-78 600	-53 208	-53 208	-53 208	-53 208
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-112 136	-118 460	-128 460	-128 460	-128 460	-128 460
Sum Driftsinntekter	-216 857	-210 633	-196 227	-197 027	-197 027	-197 027
Sum	-106 534	-89 117	47 118	61 125	55 523	55 523

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023
Vedtatt budsjett	20 662	20 662	20 662	20 662
Sum Tekniske justeringer	13 630	13 630	13 630	13 630
Sum Vedtak forrige periode	-1 394	-2 789	-2 789	-2 789
Konsekvensjustert budsjett	12 236	10 841	10 841	10 841
Konsekvensjustert ramme	32 898	31 503	31 503	31 503
Innsparingstiltak				
0,5% effektivisering	-400	-400	-400	-400
Parkeringsinntekter	-186	-186	-186	-186
Redusert integreringstilskudd	22 000	22 000	22 000	22 000
Sum Innsparingstiltak	21 414	21 414	21 414	21 414
Nye tiltak				
Bidrag til "Kunst rett vest"	-92	-92	-92	-92
Kostnadsreduksjon 10 mill 2020 KS 192/19	-10 000	0	0	0
Til ubundne avsetninger	0	5 602	0	0
Vestregionen avviklet 09.05.19	-302	-302	-302	-302
Økt avsetning til lønnsvekst	3 000	3 000	3 000	3 000
Økt tilskudd til Kirkelig fellesråd	200	0	0	0
Sum Nye tiltak	-7 194	8 208	2 606	2 606
Nye tiltak og realendringer budsjett	14 220	29 622	24 020	24 020
Ramme 2020-2023	47 118	61 125	55 523	55 523

Skatt og rammetilskudd

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Overføringsutgifter	52 175	48 000	48 000	48 000	48 000	48 000
Sum Driftsutgifter	52 175	48 000	48 000	48 000	48 000	48 000
Driftsinntekter						
Refusjoner	-52 175	-48 000	-48 000	-48 000	-48 000	-48 000
Overføringsinntekter	-1 655 203	-1 714 711	-1 779 060	-1 777 081	-1 788 838	-1 793 846
Sum Driftsinntekter	-1 707 378	-1 762 711	-1 827 060	-1 825 081	-1 836 838	-1 841 846
Sum	-1 655 203	-1 714 711	-1 779 060	-1 777 081	-1 788 838	-1 793 846

Finans

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Finansutgifter	196 994	193 913	239 286	256 530	276 810	279 310
Sum Driftsutgifter	196 994	193 913	239 286	256 530	276 810	279 310
Driftsinntekter						
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-70 971	-39 951	-53 365	-50 670	-42 950	-42 950
Sum Driftsinntekter	-70 971	-39 951	-53 365	-50 670	-42 950	-42 950
Sum	126 023	153 962	185 921	205 860	233 860	236 360

Vedlegg

Formål:	Tilskudd 2020	Kommentar:
Administrasjon og fellestjenester		
Støtte til politiske partier	80 000	
Teknisk, kultur og idrett		
Positiv oppvekst	750 000	Driftstilskudd
Ringerike Museum/ Veien kulturminnepark	500 000	Driftstilskudd
Ringerike kultursenter	4 000 000	Driftstilskudd. 1/2 års virkning av økt driftstilskudd 2020 og skal utbetale 5 mill fra 2021
Skiforeningen	350 000	Driftstilskudd til skiløyper på Ringkollen
Skiløyper	300 000	Støtte til løypekjøring ellers i kommunen etter søknad
Diverse idrettsformål	50 000	Fordeles etter søknader fra lag og foreninger
Røde kors	350 000	Driftstilskudd
Kistefos-museet	60 000	Driftstilskudd
Sokna fritidsklubb	60 000	Driftstilskudd
Tyristrand fritidsklubb	60 000	Driftstilskudd
Kulturaktiviteter	200 000	Fordeles etter søknader fra lag og foreninger
Kulturmidler HOK	240 000	Fordeles etter søknader fra lag og foreninger
Røssholmstranda	70 000	Driftstilskudd. Avtale inngått med Røde Kors.
Helse og omsorg		
Blå Kors	530 000	Driftstilskudd
Blå Kors boliger	300 000	Driftstilskudd
Blå Kors bosenter (husleiedekning)	70 000	Utbetales etter regning
Fontenehuset	1 236 000	Driftstilskudd
Frivilligsentralen	1 669 000	I følge Partnerskapsavtale. Tilskudd 1 584 000 og 85 000 avsatt til kjøregodtgjørelse etter regning.
Incest-senteret Buskerud	91 000	Samarbeidsavtale
Hytta Bjerkely	55 000	FS sak 54/18

Ønskede og slettede tiltak som ikke er med i Handlingsprogrammet

Kategori	Tiltak	Beløp år 1	Beløp år 2	Beløp år 3	Beløp år 4
Ønskede tiltak	Kompetansetiltak for ansatte i Teknisk, Kultur og idrett	800 000	800 000	800 000	800 000
Ønskede tiltak	Kompetansetiltak for ansatte i Teknisk, Kultur og idrett	600 000	600 000	600 000	600 000
Ønskede tiltak	"Sterkere tilbake" - tiltak sykefravær	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Ønskede tiltak	Miljøveiledere i Ringeriksskolen	800 000	1 800 000	1 800 000	1 800 000
Ønskede tiltak	Økt aktivitet, gjennom eksterne tilskudd	750 000	750 000	750 000	750 000
Ønskede tiltak	Fysioterapeuter	360 000	720 000	720 000	720 000
Ønskede tiltak	Helsesykepleiere	650 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000
Ønskede tiltak	Jordmorstilling	240 000	720 000	720 000	720 000
Ønskede tiltak	Folkehelse - Styrking av Utstyrssentralen	340 000	285 000	285 000	285 000
Ønskede tiltak	Gratis leie av idrettshaller for unge opp til 19 år	750 000	750 000	750 000	750 000
Ønskede tiltak	Velferdsteknologi	2 300 000	1 000 000	0	0
Ønskede tiltak	Videreføring av tiltaket Match box	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000
Ønskede tiltak	KS 59/18 Schjongshallen	500 000	500 000	500 000	500 000
Ønskede tiltak	Vedlikeholdsmidler skoler	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Ønskede tiltak	Opprydding slamavskiller i sentrumsområder	200 000	200 000	200 000	200 000
Ønskede tiltak	Opprydding planarkiv/skanning av arkivet (ABY)	140 000	140 000	140 000	140 000
Ønskede tiltak	Opprydding planarkiv/skanning av arkivet (ABY)	45 000	45 000	45 000	45 000
Ønskede tiltak	Skanning av arkiver på oppmåling	140 000	140 000	140 000	140 000
Ønskede tiltak	Skanning av arkiver på oppmåling	45 000	45 000	45 000	45 000
Slettede tiltak	Livsglede-sertifisering av en eller to institusjoner	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Slettede tiltak	Kommunale boligtilskudd til etablering, tilpasning og prosjektering og utredning -tidligere fra Husbanken	0	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Slettede tiltak	Energi	500 000	1 800 000	2 500 000	2 500 000
Slettede tiltak	Tyrimyra	500 000	500 000	500 000	500 000
Slettede tiltak	Bæreevne måling vei	1 200 000	0	0	0
Slettede tiltak	KS 115/19 Borglund hengebro	3 925 000	1 000	1 000	1 000
Slettede tiltak	Miljøvernarbeid - økt stillingsprosent	300 000	300 000	300 000	300 000
Slettede tiltak	Tjenestedesign Teknisk	500 000	0	0	0

Budsjettinnspill fra Ringerike Kirkelig fellesråd 2020

Budsjett 2020
Rkif 56/20

Art	UTGIFTER Kontotekst	Kirkelig adm. 041		Kirker 042		Kirkegårder 043		A. Kirk. Virksomhet 044		Budsjett 2020	Budsjett 2019
		2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019		
10100	Lønn i faste still	1 891 100	1 831 300	4 295 800	4 080 800	2 352 400	2 277 900	1 111 500	629 200	9 650 800	8 819 200
10102	Arbeidstøy			0	0	0	0	0	0	0	0
10104	Søn-helged.-natiltlegg			178 000	172 700			0	0	187 400	181 800
10105	Tidsbestemt engasj.			62 600	60 600	62 600	60 600	0	9 100	125 200	121 200
10109	Oppljente ferier	227 000	219 800	544 400	517 700	289 800	280 700	134 600	76 600	1 195 800	1 094 800
10200	Sykevikarlønn	14 900	15 300	35 700	35 900	19 000	19 500	8 900	5 400	78 500	76 100
10201	Vikarlønn prestetj.									0	0
10300	Ekstrahjelp	48 700	47 200	170 000	170 000	230 000	230 000		0	448 700	447 200
10400	Overtid	12 200	11 800	12 200	11 800	12 200	11 800		0	36 600	35 400
10500	Variabelt tillegg	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000		0	6 000	6 000
10600	Honorarer (tr.pl.)				0		0		0	0	0
10800	Møtegodtgjørelse	120 000	116 200		0		0		0	120 000	116 200
10801	Tapt arbeidsfort.	20 900	20 200							20 900	20 200
10900	Pensjon	233 568	226 268	618 000	592 900	478 700	470 000	226 500	172 100	1 556 768	1 461 268
10901	Påløpt lønn										
10950	Trekkpl forsikring									0	0
10990	Arbeidsgiveravg	327 000	317 000	727 000	691 000	391 000	379 000	177 000	101 000	1 622 000	1 488 000
10991	Påløpt aag	32 000	31 000	77 000	73 000	41 000	40 000	19 000	11 000	169 000	155 000
	Sum lønn/so.	2 929 368	2 838 068	6 722 700	6 408 400	3 878 700	3 771 500	1 686 900	1 004 400	15 217 668	14 022 368
11208	Kjøp av plantekasser					30 000	30 000			30 000	30 000
12000	Inventar og utst	170 000	100 000							170 000	100 000
12001	Verktøy og materiell					80 000	45 000			80 000	45 000
12002	Telefonutstyr			60 000	10 000					150 000	40 000
12003	EDB utstyr	90 000	30 000							30 000	0
12004	Leasing	30 000	0							25 000	20 000
12009	Noter			25 000	20 000					485 000	235 000
	Sum inventar,	290 000	130 000	85 000	30 000	110 000	75 000				
12004	Maskiner					300 000	350 000			300 000	350 000
	Sum maskiner	0	0	0	0	300 000	350 000	0	0	300 000	350 000
12300	Vedlikehold bygninger			1 000 000	1 000 000			0	0	1 000 000	1 000 000
12304	Vedlikehold uteanlegg					360 000	60 000			360 000	60 000
12309	Rep/stemming orgler			90 000	70 000					90 000	70 000
	Sum vedlikehold	0	0	1 090 000	1 070 000	360 000	60 000	0	0	1 450 000	1 130 000

Rkif 56/20

Art	UTGIFTER Kontotekst	Kirkelig adm. 041		Kirker 042		Kirkegårder 043		A. Kirk. Virksomhet 044		Budsjett	
		2020	2019	2019	2020	2020	2019	2020	2019	2020	2019
11000	Kontorutgifter	110 000	120 000	20 000	20 000					130 000	140 000
11001	Abonnement	10 000	10 000							10 000	10 000
11100	Konfirmantmaterieill			110 000	110 000					110 000	110 000
11101	Kirkemusikk., kor, noter			3 000	3 000					3 000	3 000
11103	Seremonimaterieill			40 000	42 000					40 000	42 000
11107	Bøker/matr.kjøp			1 000	1 000					1 000	1 000
11109	Vælgmateriell									0	0
11200	Renholdsm., rekvisita			45 000	45 000					45 000	45 000
11201	Møter/Arr. Utgift	50 000	60 000	20 000	30 000					70 000	90 000
11202	Pers. verneutst/arb.kl.					50 000	50 000			50 000	50 000
11203	Veiferdsmidler			95 000	98 000					95 000	98 000
11204	Driftsutgifter	45 000	25 000							45 000	25 000
11205	Stell av graver					90 000	70 000			90 000	70 000
11206	Gaver og blomst	12 000	10 000							12 000	10 000
11300	Telefonutgifter	90 000	87 000	55 000	51 000	14 000	11 000	14 000	11 000	173 000	160 000
11301	Portoutgifter	12 000	12 000							12 000	12 000
11400	Annonse, rekian	60 000	70 000	90 000	100 000					150 000	170 000
11103	Annonse valg	0	15 000							0	15 000
11500	Kursavgift	60 000	90 000	20 000	30 000	25 000	30 000	20 000	30 000	125 000	180 000
11600	Skyss- og kostg	70 000	75 000	50 000	53 000	110 000	113 000	30 000	34 000	260 000	275 000
11601	Kost og opphold									0	0
11604	Utstyr									0	0
11700	Drivstoff					55 000	60 000			55 000	60 000
11701	Andre transport	25 000	32 000	10 000	16 000			4 000	6 000	39 000	54 000
11702	Forsikringer	20 000	13 000	372 000	344 000	60 000	50 000			452 000	407 000
11800	Strøm			1 300 000	1 020 000	65 000	60 000	65 000	60 000	1 430 000	1 140 000
11900	Husleie Holmestua			35 000	30 000					35 000	30 000
11901	Husleie			190 000	180 000					190 000	180 000
11950	Avgifter			120 000	100 000					120 000	100 000
11951	Medlemsavgift	145 000	120 000							145 000	120 000
11952	Avgifter bisped.									0	0
11953	Dataprogram/lis	350 000	270 000			95 000	80 000			445 000	350 000
12301	Snørydding			0	0	0	0			0	0
12303	Rep./vedl.h. Maskiner					60 000	100 000			60 000	100 000
	Sum	1 059 000	1 009 000	2 576 000	2 273 000	624 000	624 000	133 000	141 000	4 392 000	4 047 000

G:11 KIRKEVERGEIO ORGANISASJON OG ADMINISTRASJON\Budsjett\Budsjett og Handlingsplan 2020

2:4

Budsjett 2020
Rkif 56/20

UTGIFTER	Kirkelig adm.		Kirker		Kirkegårder		A. Kirk. Virksomhet		Budsjett 2020	Budsjett 2019
	Art	Kontotekst	2020	2019	2020	2019	2020	2019		
12400	Service-/driftsavt./rep.			10 000	26 000	50 000	26 000		60 000	52 000
12401	Rep. Mindre utst./malr.			2 000	2 000	70 000	90 000		72 000	92 000
12650	Alarutgifter			125 000	90 000				125 000	90 000
12701	Kons. (ikke arb.g.pl.)		0			0	0		0	0
	Sum	0	0	137 000	118 000	120 000	116 000	0	257 000	234 000
	Sum kjøp vare	1 349 000	1 139 000	3 888 000	3 491 000	1 514 000	1 225 000	133 000	6 884 000	5 996 000
13900	Kalkulatoriske utg.	881 300	881 300	363 500	363 500	695 200	695 200	0	1 940 000	1 940 000
13901	Fri gruppeaktivitet	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Sum Refusjon	881 300	881 300	363 500	363 500	695 200	695 200	0	1 940 000	1 940 000
14290	M.v.a.-kompens	200 000	200 000	330 000	330 000	190 000	190 000	10 000	730 000	730 000
14500	Tilsk. Menigh. ar	0	0	300 000	270 000				300 000	270 000
14509	Tilsk.m.r. valg								0	0
14700	Tilskudd/gaver	0	0						0	0
14702	Tilsk. Ringkollik	0	0	27 000	12 000				27 000	12 000
14704	Tilsk. Klokkertje	0	0	190 000	170 000				190 000	170 000
14706	Tap på fordringer					10 000	10 000		10 000	10 000
	Sum tilsk. og gr	200 000	200 000	847 000	782 000	200 000	200 000	10 000	1 257 000	1 192 000
	Sum driftsutgift	5 359 668	5 058 368	11 821 200	11 044 900	6 287 900	5 891 700	1 829 900	25 298 668	23 150 368
INNETEKTER										
16001	Bet. kirkemusiker			-290 000	-290 000				-290 000	-290 000
16002	Bet. kirketjener			0	0				0	0
16003	Diverse inntekter								0	0
16005	Adm. gebyr			-36 000	-36 000				-36 000	-36 000
16100	Betaling deltake	0	0						0	0
16300	Festeavgifter					-2 126 925	-824 340		-2 126 925	-824 340
16301	Leieinntekt, utleie lok.			-295 000	-275 000			0	-295 000	-275 000
16500	Gravstell. avt. Legater					-590 000	-530 000		-590 000	-530 000
16501	Nedsetting urne/Kiste					-36 000	-34 000		-36 000	-34 000
16502	Fjerning av gravminne					-3 000	-2 500		-3 000	-2 500
16504	Salg av plantekasser					-30 000	-16 500		-30 000	-16 500
	Sum salgsinnt	0	0	-621 000	-601 000	-2 785 925	-1 407 340	0	-3 406 925	-2 008 340
17000	Refusjon bisped	-66 000	-60 919						-66 000	-60 919
17001	Refusjon nav. ik	-50 000	-40 000						-50 000	-40 000
17100	Sykelønnrefusj	-20 000	-20 000	-60 000	-120 000	-90 000	-180 000	0	-170 000	-320 000

G:11 KIRKEVERGEIO ORGANISASJON OG ADMINISTRASJONIBudsjettBudsjett og Handlingsplan 2020

2.4

Budsjett 2020
Rkif 56/20

Art	INNETEKTER Kontotekst	Kirkeleg adm. 041		Kirker 042		Kirkegårder 043		A. Kirk. Virksomhet 044		Budsjett 2020	Budsjett 2019
		2020	2019	2019	2020	2019	2020	2019	2020		
17290	M.v.a. kompen	-200 000	-200 000	-330 000	-330 000	-190 000	-190 000	-10 000	-10 000	-730 000	-730 000
7701	Refusjon fra andre										
17708	Ref. Adal diakoni										
17900	Kalkulatorisk int	-881 300	-881 300	-363 500	-363 500	-695 200	-695 200	0	0	-1 940 000	-1 940 000
	Sum refusjoner	-1 217 300	-1 202 219	-753 500	-813 500	-975 200	-1 065 200	-35 000	-35 000	-2 981 000	-3 115 919
18000	Tilskudd fra stat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18003	Tilskudd kontorhold			0	0						
18004	Tilskudd soknediakon										
18005	Tilskudd vedr valg										
18300	Tilskudd fra kor	-2 903 750	-2 875 000	-9 900 020	-9 802 000	-3 573 380	-3 538 000	-791 840	-784 000	-17 168 990	-16 999 000
18700	Tilskudd Stilling	-424 400	-412 000							-424 400	-412 000
18301	KLP tilsk. fra kor	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-200 000	-200 000	-100 000	-100 000	-500 000	-500 000
	Sum tilskudd/gaver	-3 428 150	-3 387 000	-10 000 020	-9 902 000	-3 773 380	-3 738 000	-1 606 840	-1 209 000	-18 808 390	-18 236 000
	Sum driftsinntekter	-4 645 450	-4 589 219	-11 374 520	-11 316 500	-7 534 505	-6 210 540	-1 641 840	-1 244 000	-25 196 315	-23 360 259
	Brutto driftsresultat	714 218	469 149	446 680	-271 600	-1 246 605	-318 840	188 060	-88 600	102 353	-209 891
	Finanstransaksj utgift										
15001	Renter og purre	0	0							0	0
15100	Avdrag på lån	0	0							0	0
15400	Avsetn. ubundne fond	0	0				0			0	0
15500	Avsetn. bundne fond										
15700	Overf. inv. regnskapet			0	0					0	0
15800	Regnsk.m. Overskudd										
15900	Avskrivninger	0	0	3 113 000	630 000	93 000	40 000	0	0	3 206 000	670 000
	Sum finansutg	0	0	3 113 000	630 000	93 000	40 000	0	0	3 206 000	670 000
	Finanstransaksj inntekt										
19000	Renteinntekter	-100 353	-99 794							-100 353	-99 794
19001	Renteinntekter kunder										
19005	Purregebyr	-2 000	-2 000							-2 000	-2 000
19300	Bruk tidl års overskudd									0	0
19500	Bruk av bundet fond	0	0							0	0
19401	Bruk av ubundet										
19900	Motp. avskrivninger										
	Sum finansinnt	-102 353	-101 794	-3 113 000	-630 000	-93 000	-40 000	0	0	-3 206 000	-670 000
	Finansresultat	-102 353	-101 794	0	0	0	0	0	0	-102 353	-101 794
	Netto driftsre	611 865	367 355	446 680	-271 600	-1 246 605	-318 840	188 060	-88 600	0	-311 685

G:11 KIRKEVERGEIO ORGANISASJON OG ADMINISTRASJON\Budsjett\Budsjett og Handlingsplan 2020

4:4

Vedlegg 2

**Ringerike kirkelige fellesråd.
Forslag til investeringsbudsjett for 2020-2024.**

FR 190612 sak 56/19

Konto		Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
010-299	Investeringer i anleggsmidler	12 955 000	11 200 000	6 780 000	1 040 000	250 000
500	Renteutgifter, låneomkostn.					
510	Avdrag på lån (ekstraord)					
520-529	Utlån, kjøp aksjer, andeler					
540-560	Avsetninger					
	Årets finansieringsbehov	12 955 000	11 200 000	6 780 000	1 040 000	250 000
	Finansiert slik:					
910	Bruk av lånemidler					
660-670	Innt salg driftsm/fast eiend					
700-779	Refusjoner					
800-879	Tilskudd til investeringer	0	0	0	0	0
	Tilskudd fra menighetsråd	0	0	0	0	0
	Tilskudd fra Opplysningsfondet	0				
920	Mottatte avdrag på utlån (ekstra)					
	Sum ekstern finansiering	0	0	0	0	0
970	Overført fra driftsbudsjettet					
940-960	Bruk av avsetninger					
	Sum finansiering	0	0	0	0	0
	Udekket/udisponert = 0	12 955 000	11 200 000	6 780 000	1 040 000	250 000

(Som bes dekket av Ringerike kommune)

Tiltaksnr Rkif 1/2020

Oppgradere varmekilde.

Viser til brannen i Hønefoss kirke som skyldes feil i elektrisk anlegg. Anbefalt å endre oppvarmingskilde.

Arbeidet er i gang, og må fortsette

2020	Nes, Veme	2 100 000
2021	Ullerål, Ask, Strømsodbygda	2 600 000
2022		0

	År:	2020	2021	2022	2023	2024
Investering		2 100 000	2 600 000	0	0	0
Egenkapital		0	0	0	0	0
Finansieringsbehov		2 100 000	2 600 000	0	0	0

Tiltaksnr Rkif 2/2020

Stasjonært slukkeanlegg

Kirkebrannene på Karmøy og Porsgrunn viser at det ikke er lett å reddet gamle kirkebygg fra totalskade.

Stasjonært slukkeanlegg ser ut til å være til stor hjelp med å slokke/reducere brannens omfang.

2020	Nes, Haug, Viker	6 850 000
2021	Norderhov, Veme	4 450 000
2022	Hval	2 350 000

	År:	2020	2021	2022	2023	2024
Investering		6 850 000	4 450 000	2 350 000	0	0
Egenkapital/støtte		0	0	0	0	0
Finansieringsbehov		6 850 000	4 450 000	2 350 000	0	0

Tiltaksnr Rkif 3/2020

Orgel.

Viser til statusrapport av juli 2015 fra orgelsakkyndig Hans Jacob Tronshaug i Preambulum musikkjenester. Investeringene har blitt skyvd på.

År:	2020	2021	2022	2023	2024
Investering	2 000 000	3 000 000	3 500 000	0	0
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	2 000 000	3 000 000	3 500 000	0	0

Tiltaksnr Rkif 4/2020

Veme kirke. Redskapshus

2020 Nes 385 000
2021
2022

År:	2020	2021	2022	2023	2024
Investering	385 000	0	0	0	0
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	385 000	0	0	0	0

Tiltaksnr Rkif 5/2020

Flere kirker. Etterisolering. Maling

År:	2020	2021	2022	2023	2024
Investering	250 000	500 000	250 000	500 000	250 000
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	250 000	500 000	250 000	500 000	250 000

Tiltaksnr Rkif 6/2020

Universiell utforming kirker

2020 Nes, Veme 620 000
2021 Lunder 310 000
2022 Haug 310 000
2023 Strømsodbyda, Ask 350 000

År:	2020	2021	2022	2023	2024
Investering	620 000	310 000	310 000	350 000	
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	620 000	310 000	310 000	350 000	0

Tiltaksnr Rkif 7/2020

Veme kirke. Fasadereparasjon

År:	2020	2021	2022	2023	2024
Investering	200 000	200 000	0	0	0
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	200 000	200 000	0	0	0

Tiltaksnr Rkif 8/2020

Kirkegårder. Heatweed. Sitteklipper

	År:	2020	2021	2022	2023	2024
Investering		200 000	0	200 000	0	0
Egenkapital/støtte		0	0	0	0	0
Finansieringsbehov		200 000	0	200 000	0	0

Tiltaksnr Rkif 9/2020

Lydanlegg i kirker.

2020	Nes, Haug,	350 000
2021	Veme	140 000
2022	Tyristrand	170 000
2023	Lunder	190 000

	År:	2020	2021	2022	2023	2024
Investering		350 000	140 000	170 000	190 000	
Egenkapital/støtte		0	0	0	0	0
Finansieringsbehov		350 000	140 000	170 000	190 000	0

Vedlegg 4

Budsjettforslag 2020
Krematoriet

Kontotekst	Budsjett 2020	Budsjett 2019
Annet avgiftsfritt salg	-75 000	-75 000
Kremasjonsinntekt andre	0	0
Diverse leieinntekter	0	0
Refusjon sykelønn	0	0
Sum inntekter	-75 000	-75 000
Fastlønn	900 000	440 000
Søn- helgedags- nattillegg	12 000	6 000
Opptjente feriepenger	108 000	52 800
Sykevikarlønn	0	0
Overtid	20 000	10 000
Pensjonsutgifter	81 600	39 904
Arbeidsgiveravgift	158 146	77 367
Sum lønnsutgifter	1 279 746	626 071
Kontormateriell	6 000	6 000
Renholdsmidler, rekvisita r	20 000	20 000
Verneutstyr	2 000	2 000
Seremonimateriell	25 000	25 000
Diverse driftsutgifter		
Telefonutgifter	9 000	9 000
Annonser		
Kompetanseutvikling	20 000	20 000
Kommunale avgifter	3 000	3 000
Inventar og utstyr	20 000	20 000
Datautstyr	25 000	25 000
Serviceavtaler	5 000	5 000
Vask og rens	5 000	5 000
Konsulenttjenester		
Sum driftsutgifter	140 000	140 000
M.v.a. Utgift	25 000	25 000
M.v.a. Utgiftsrefusjon	-25 000	-25 000
Netto utgifter	1 344 746	691 071
Refusjon fra kommunen	<u>1 344 746</u>	
INVESTERINGER 2020		
Nytt orgel	2 100 000	
Katafalk	200 000	
	<u>2 300 000</u>	

Hønefoss, 13. juni 2019

Kjetil Gjærde
Kirkeverge

RINGERIKE
KOMMUNE

www.ringerike.kommune.no

RINGERIKE
nærmest det meste